



NAŠA UNIVERZITA

JÚN 2017

10

**Prof. Povinec
Vedcom roka 2016**

**Deväť nových
profesorov na UK**

**Univerzita Komenského
bojuje proti extrémizmu**

**Uznávaný svetový mineralóg čestným
doktorom Univerzity Komenského**

Editoriál	2
Univerzita Komenského má 9 nových profesorov	3
Najväčšia koncentrácia inovátorov – 29. septembra 2017 v Bratislave	3
Vyberáme z programu rektora UK	4
AS UK schválil Výročnú správu o činnosti UK za rok 2016	4
Grécka veľvyslankyňa v SR na UK	4
Svetový mineralóg prof. Emil Makovický čestným doktorom UK	5
Rektor UK prijal tureckú veľvyslankyňu v SR	5
Vedecký park UK partnerom projektu Ecolnn Danube	6
UK navštívila princezná Mona s delegáciou z Univerzity sultána Qaboosa v Ománe	6
Gruzínsky prezident na UK aj o bezpečnosti v čiernomorskom regióne	7
Profesor Pavel Povinec z FMFI UK Vedcom roka SR 2016	8
FTVŠ UK predstavuje svojich úspešných študentov	10
Stredoškólači na UK zažili letiace šipy aj uvažovanie o láske, číslach pí či belasých vtákoch	12
Slovenskí stredoškólači pod vedením odborníkov UK získali striebro na medzinárodnej vedeckej olympiáde	12
Študentka UK vymyslela zaujímavú geografickú aplikáciu	13
Prestížne medzinárodné ocenenie Erasmus Minister opäť na UK	14
Návšteva poľskej kolegyne v Archíve UK	15
Univerzita Komenského proti extrémizmu	16
UK hositeľom medzinárodnej konferencie AIUTA	18
CĐV UK vzdeláva zahraničných krajanov	18
Na SAS-e v hlavnej úlohe študenti	19
Odborníci FiF UK v spolupráci s expertom zo Stanfordu skúmajú uznanie v EÚ	20
V Aule UK o aktuálnych problémoch demokracie na Slovensku	20
Spoločná krajina a zodpovedná univerzita	21
Život so zrakovým postihnutím vyžaduje len pár drobných úprav a ide to	22
Študenti z JLF UK žali úspechy na ŠVK v Ostrave	24
Farmaceuti UK opäť bodovali na Nadnárodnej študentskej vedeckej konferencii	24
Projekt ATIP na Farmaceutickej fakulte UK úspešne pokračuje	25
Výstava o živote a diele významného lekára a objaviteľa stresu Hansa Selyeho na LF UK	26
Cirkev očami detí na EBF UK	26
Inštalácia Väzenie pre Maleviča od Rudolfa Sikoru od septembra 2017 na UK	27
Predstavujeme špičkové tímy	28
V znamení osláv frankofónie	30
Hispanistika spája kultúry, univerzity i študentov	31
Jazykový kvet na Pedagogickej fakulte UK	31
Univerzita Komenského chráni nefajčiarov	32
Svetový deň mlieka	33
Simulovaný súdny spor 2017 na PraF UK	34
Nová publikácia z LF UK: Mitochondriálna medicína a koenzým Q ₁₀	34
Tenisový turnaj pedagógov a zamestnancov o pohár rektora UK	34
Týždeň zdravia na Fakulte managementu UK	35
UK univerzitným majstrom Slovenska v basketbale a florbale	35
Študentské práce využívajúce softvér SAS bodovali v súťaži	36
Pätnásť ročník DUK odštartuje prednáška z Univerzity v Oxforde	36
Dve jubileá bulharistiky na Filozofickej fakulte UK	37
Na študijnom pobyte v USA	38
Z New Yorku do Bratislavy	39
Životné jubileum prof. MUDr. Gustáva Čatára, DrSc.	40
Predstavujeme študentské spolky	40
Prezradili ste nám o sebe	41
Jazykové okienko	41
Osemsmerovka	42
Čo nájdete v septembrovej Našej univerzite?	42
English Summary	43

Poznámka k titulnej strane: Dňa 24. mája 2017 udelila Univerzita Komenského v Bratislave čestný titul doctor honoris causa svetovému odborníkovi v oblasti mineralogických vied prof. RNDr. Emilovi Makovickému, PhD., z Univerzity v Kodani. Viac na str. 5.

EDITORIÁL



Editoriál posledného čísla aktuálneho ročníka Našej univerzity píšem v období, keď väčšina z nás doskúšava študentov, opravuje im testy a vysedáva na obhajobách či štátniciach. Sme teda v závere akademického roka, ktorého ukončenie pre tú istú väčšinu učiteľov z našej akademickej obce otvára zároveň priestor na to, aby pri optimálnej súhre okolností podokončovala resty, ktoré sa jej nahromadili počas posledných týždňov, a zároveň sa pustila do prípravy príspevkov, s ktorými sa bude prezentovať na vedeckých podujatiach počas septembrovej konferenčnej sezóny. Tí šťastnejší (a disciplinovanejší) si popri tom nájdu čas, aby sa počas dovolenky viac povenovali rodine či záľubám, alebo sa v duchu stredomorského „dolce far niente“ oddala čínorodému ničnerobeniu. To nie je oxymoron: prichádza totiž čas, keď budeme môcť siahnúť azda aj po textoch, ktoré nebudú striktne viazané k nášmu „fachu“ a poskytnú nám námet na uvažovanie trebárs aj o tom, či sa v kontexte udalostí posledných týždňov, mesiacov a rokov neblížime k fukuyamovskému koncu dejín, alebo má skôr pravdu Samuel Huntington so svojimi tézami o zápase civilizácií. Dobrou inšpiráciou k zamýšľaniu však môžu byť aj texty viacerých príspevkov z tohto čísla časopisu, najmä tých, ktoré nájdete na stranách 16 – 17.

S koncom aktuálneho akademického roka chcem preto všetkým našim čitateľkám a čitateľom zaželať, aby si počas nadchádzajúcich týždňov dokázali vytvoriť predovšetkým dostatočný priestor na oddych. Všetci by sme si predsa mohli pripustiť, že je „čas mlčať a čas hovoriť, čas milovať a čas nenávidieť a že je čas vojny i čas mieru.“ A oddychujeme v tomto našom „čase mieru“ aj tak, ako to k nášmu stavu patrí – v spoločnosti krásnych a múdrych myšlienok, ktoré nás povzbudia možno aj nie k úplne striktne akademickému, no i tak potešujúcemu a povznášajúcemu rozumovaniu o vážnych i menej vážnych otázkach nášho bytia.

**Doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD.,
prorektor UK pre rozvoj,
predseda Redakčnej rady Našej univerzity**

NAŠA UNIVERZITA časopis Univerzity Komenského v Bratislave • ročník 63 • mesačník vychádza 10-krát ročne • Časopis je zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod číslom EV 2933/09 • ISSN 1338-4163 • Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave • IČO: 00 397 865 • Adresa: Šafárikovo nám. 6, P. O. Box 440, 814 99 Bratislava 1 • e-mail: nasa.univerzita@uniba.sk • Tel.: 02/592 44 346 • http://www.uniba.sk/nu • Predseda redakčnej rady: doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., prorektor UK. Členovia: RNDr. Martin Belluš, FMFI UK; ThDr. Dávid Benka, PhD., EBF UK; PhDr. Helena Bernadičová, LF UK; doc. RNDr. Branislav Bleha, PhD., PrF UK; Mgr. Viera Borócy, M.Sc., VP UK; prof. MUDr. Andrea Čalkovská, DrSc., JLF UK; Mgr. Eva Faithová, PhD., PdF UK; JUDr. Marián Giba, PhD., PraF UK; doc. JUDr. PhDr. Katarína Gubiniová, PhD., FM UK; Mgr. Tatiana Ilavská, PhD., CĐV UK; Mgr. Martina Krútilová, VM L. Štúra – Mlyny UK; Ing. Ľubomír Lauko, VI Družba UK; Mgr. Martina Mašíková, FSEV UK; Mgr. František Seman, PhD., FTVŠ UK; ThDr. Ivan Šulík, PhD., RKMBF UK; Mgr. Jaroslav Tóth, PhD., FaF UK; doc. PhDr. Miloš Vojtech, PhD., FiF UK • Vedúca redaktorka: Mgr. Erika Hubčíková • Redakcia: PhDr. Andrea Földváryová, Mgr. Zdenka Schwarzková, JUDr. Zuzana Tomová • Fotograf: Vladimír Kuric • Grafická úprava: HLBINY s. r. o. • Tlač: KO&KA, spol. s r. o., Bratislava • Uzavierka: posledný pracovný deň v mesiaci • Náklad 3200 ks. Za obsah príspevkov zodpovedajú autori. Za obsah inzercie zodpovedá zadávateľ.

Univerzita Komenského má 9 nových profesorov

Prezident SR Andrej Kiska 18. mája 2017 vymenoval 30 nových vysokoškolských profesorov. Deväť z nich pôsobí na Univerzite Komenského v Bratislave (UK).

Prezident SR vo svojom slávnostnom príhovore zdôraznil, že kvalitné vzdelávanie formuje aj hodnoty, ktoré držia našu spoločnosť pohromade, t. j. aké pravidlá a normy správania považujeme za spravodlivé a ako si vynucujeme ich dodržiavanie, ale i to, na akých cieľoch sa ako krajina dokážeme dohodnúť. „Vo všetkom tomto vnímam vašu úlohu ako nezastupiteľnú. Aj od vás osobne závisí, čo a ako sa bude na našich vysokých školách vyučovať, aké kvalitné budú vedecké a výskumné výstupy našich univerzít,“ apeloval na novovymenovaných profesorov Andrej Kiska.

„Slovenská veda, vrátane vysokoškolskej, zaostáva v porovnaní s inými vyspelými krajinami. Zato v nekvalitných, predátorských časopisoch má druhý najvyšší podiel výstupov z krajín OECD. Myslím si, že je spoločnou úlohou všetkých zodpovedných prijať nevyhnutné opatrenia

proti týmto praktikám. Škodí nám dnes a sú veľmi škodlivé pre našu budúcnosť. Aj preto by som vás chcel požiadať, aby ste na takéto konanie poukazovali: aby sa z neho nestalo pravidlo, či dokonca vzor správania sa pre ďalšie generácie slovenských študentov a vedcov. Aj preto som zvedavý, ako vyhodnotí ministerstvo školstva nielen pripomienky k Národnému programu rozvoja výchovy a vzdelávania 'Učiacce sa Slovensko', ale aj k návrhom zákonov, ktoré majú vniešť do prostredia našich vysokých škôl viac peňazí i viac kvality. Som presvedčený, že proti tolerovaniu nekvality, proti financovaniu podpriemerných výsledkov z verejných zdrojov na slovenských vysokých školách sa musíme postaviť razantnejšie,“ dodal prezident SR.

redakcia

Foto: Marián Garaj,
Kancelária prezidenta SR



Profesor Ján Klimas z Farmaceutickej fakulty UK



Profesor Marek Števček z Právnickej fakulty UK

Novovymenovaní profesori Univerzity Komenského v Bratislave:

Prof. RNDr. Roman Aubrecht, Dr. (Prírodovedecká fakulta UK), odbor geológia

Prof. MUDr. Angelika Bátorová, CSc. (Lekárska fakulta UK), odbor vnútorné choroby

Prof. PhDr. Katarína Bednárová, CSc. (Filozofická fakulta UK), odbor prekladateľstvo a tlmočníctvo

Prof. MUDr. Ingrid Brucknerová, PhD. (Lekárska fakulta UK), odbor pediatria

Prof. PharmDr. Josef Jampilek, Ph.D. (Farmaceutická fakulta UK), odbor farmaceutická chémia

Prof. Mgr. Martin Kanovský, PhD. (Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK), odbor sociálna antropológia

Prof. PharmDr. Ján Klimas, PhD., MPH. (Farmaceutická fakulta UK), odbor farmakológia

Prof. MUDr. Michal Mego, DrSc. (Lekárska fakulta UK), odbor onkológia

Prof. JUDr. Marek Števček, PhD. (Právnická fakulta UK), odbor občianske právo

Kompletný zoznam vymenovaných profesorov je uverejnený na webstránke www.prezident.sk.

Najväčšia koncentrácia inovátorov – 29. septembra 2017 v Bratislave

Na Slovensko prichádza inšpiratívny projekt Falling Walls Lab

Univerzita Komenského v Bratislave v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied, Slovenskou organizáciou pre výskumné a vývojové aktivity, Slovenskou technickou univerzitou, Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Technickou univerzitou v Košiciach a Žilinskou univerzitou prináša na Slovensko jedinečné podujatie – Falling Walls Lab. Ide o inšpiratívny a interdisciplinárny formát, ktorý poskytuje priestor na prezentáciu inovatívnych myšlienok a výskumných projektov z najrozmanitejších vedných disciplín. Výnimoční výskumníci, vedci a inovátori z radov podnikateľov a profesionálov budú môcť prezentovať svoje projekty dňa 29. septembra 2017 v Bratislave. Falling Walls Lab Slovakia je zároveň sprievodným podujatím Európskej noci výskumníkov.

Na podujatie Falling Walls Lab, ktoré sa dosiaľ konalo v 50 krajinách sveta, sa môžu prihlásiť študenti, mladí výskumníci a pedagógovia, podnikatelia i profesionáli. Podujatie je priestorom na prezentáciu prevratných výskumných projektov, iniciatív, myšlienok a podnikateľských modelov z rôznych oblastí. Termín na prihlásenie sa na Falling Walls Lab Slovakia je do 10. septembra 2017.

Víťaz každého z podujatí Falling Walls Lab v jednotlivých krajinách získava miestenku na svetové Falling Walls Lab finále, ktoré sa uskutoční dňa 8. novembra 2017 v Ber-

line, a lístok na prestížnu konferenciu Falling Walls Conference konanú dňa 9. novembra 2017. Do berlínskeho finále postupuje 100 účastníkov z celého sveta. Každý z nich dostane príležitosť prezentovať svoj výskum, iniciatívu či podnikateľský model v trojminútovom formáte pred špičkovou porotou zloženou z akademikov, vedcov a zástupcov biznisu. Traja víťazi získajú finančnú výhru a predovšetkým príležitosť zopakovať svoje prezentácie ďalší deň na hlavnom pódii prestížnej Falling Walls Conference.

Cieľom podujatia Falling Walls Lab je podporiť vedecké a podnikateľské inovácie, in-

ciovať a rozvíjať výmenu nápadov, inšpirácií a poznatkov medzi výnimočnými výskumníkmi a profesionálmi z rôznych oblastí.

Podujatie Falling Walls Lab Slovakia sa uskutoční dňa 29. septembra 2017 v Moyzesovej sieni Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Online prihlasovanie je otvorené do 10. septembra 2017. Podujatie podporuje nadácia Falling Walls Foundation.

Ďalšie informácie nájdete na webstránke UK: www.uniba.sk/projekty/fwl

Andrea Földváryová
Zdroj foto: FWL web

2. 5. – Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., sa zúčastnil na oslavách pri príležitosti 69. výročia Dňa nezávislosti Izraela.

3. 5. – Zúčastnil sa na zasadnutí Akademického senátu UK. Viac na str. 4.

4. 5. – Zúčastnil sa na zasadnutí Vedeckej rady Slovenskej akadémie vied (SAV).

Prijal pozvanie veľvyslanca Poľskej republiky na Slovensku Leszeka Soczewicu na oslavu, ktorá sa konala pri príležitosti 226. výročia schválenia Ústavy tretieho mája.

5. 5. – Na pracovnom stretnutí na Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu SR zastupoval Slovenskú rektorskú konferenciu v rozporovom konaní k návrhu novely o vysokých školách a návrhu zákona o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania.

9. 5. – Na pozvanie veľvyslanectva Ruskej federácie v SR sa zúčastnil na oslavách pri príležitosti 72. výročia Dňa víťazstva nad fašizmom.

10. 5. – Prijal na pôde UK mimoriadnu a splnomocnenú veľvyslankyňu Tureckej republiky v SR Aslıgül Üğdül. Viac na str. 4.

V Aule UK sa zúčastnil na profesorskej prednáške prof. PhDr. Dariny Malovej, PhD., na tému „Lesk a bieda slovenskej politiky“. Viac na str. 20.

Pri príležitosti Dňa Európy sa zúčastnil na slávnostnom koncerte v Slovenskej filharmónii.

15. 5. – Zúčastnil sa na stretnutí s mimoriadnym a splnomocneným veľvyslancom Izraela na Slovensku Zvim Avinerom Vapnim v jeho rezidencii.

S predsedom SAV rokoval o Programe SASPRO – Mobilitnom programe Slovenskej akadémie vied.

Prijal pozvanie na galavečer pri príležitosti 20. výročia vzniku Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne.

16. 5. – Zúčastnil sa na slávnostnej inaugurácii nového rektora Paneurópskej vysokej školy Dr. h. c. prof. Ing. Juraja Sterna, PhD.

Zúčastnil sa na slávnostnom vyhlásení výsledkov 20. ročníka súťaže Vedec roka SR 2016. Viac na str. 8 – 9.

18. 5. – Na pôde UK prijal delegáciu z Univerzity sultána Qaboosa v Ománe. Viac na str. 6.

Zúčastnil sa na oslavách pri príležitosti štátneho sviatku Nórskeho kráľovstva – Dňa prijatia ústavy.

19. 5. – V priestoroch Zrkadlovej siene Primaciálneho paláca v Bratislave pozdravil účastníkov medzinárodnej konferencie Me-

dzinárodnej asociácie univerzít tretieho veku (AIUTA). Viac na str. 18.

22. 5. – Na Ministerstve zdravotníctva SR rokoval o spolupráci lekárskech fakúlt UK s univerzitnými nemocnicami.

Na pôde UK prijal mimoriadnu a splnomocnenú veľvyslankyňu Gréckej republiky v SR Mariu Louisu Marinakisovú. Viac na str. 5.

Zúčastnil sa na panelovej diskusii s ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR prof. Ing. Petrom Plavčanom, CSc., k Národnému programu rozvoja výchovy a vzdelávania „Učiaci sa Slovensko“.

23. 5. – Zúčastnil sa na zasadnutí Vedeckej rady Masarykovej univerzity v Brne.

24. 5. – Na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady UK, rozšírenej o vedecké rady fakúlt UK, udelil čestný titul doctor honoris causa prof. RNDr. Emilovi Makovickému, PhD., z Univerzity v Kodani. Viac na str. 5.

29. 5. – Zúčastnil sa na zasadnutí predsedníctva združenia Danube Rectors' Conference v rakúskom Krems an der Donau.

31. 5. – Viedol zasadnutie Kolégia rektora UK.

Mgr. Daniela Magalová,
Kancelária rektora UK

SPRAVODAJSTVO

AS UK schválil Výročnú správu o činnosti UK za rok 2016

Dňa 3. mája 2017 sa v Auditoriu maximum konalo 10. riadne zasadnutie Akademického senátu Univerzity Komenského v Bratislave (AS UK).

Hneď v úvode zasadnutia schválil AS UK Dodatok č. 3 k Študijnému poriadku Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK a Dodatok č. 1 k Študijnému poriadku Fakulty telesnej výchovy a športu UK.

Významným bodom zasadnutia bolo schválenie Výročnej správy o činnosti UK za rok 2016, ktorú v krátkosti predstavil prorektor UK pre rozvoj doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD. Následne vystúpil prorektor UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., ktorý prítomným predostrel Správu o vedeckovýskumnej činnosti na UK za rok 2016. Tú následne vzal AS UK na vedomie prijatým uznesením.

AS UK zvolil tajným hlasovaním doc. PharmDr. Mareka Obložinského, PhD., za člena Predsedníctva AS UK za Farmaceutickú fakultu UK (FaF UK). Prijatými uzneseniami ďalej zvolil Mgr. Mareka Plevu a prof. RNDr. Daniela Ševčoviča, DrSc., za členov Komisie pre rozvoj a informačné technológie AS UK; Mgr. Kristínu Ormandyovú za členku Komisie pre vysokoškolské internáty a ubytovanie AS UK; Daniela Mančíka za člena Pedagogickej a vedeckej komisie AS UK a doc. PaedDr. Janu Labudovú, PhD., za členku Volebnej a mandátovej komisie AS UK.

AS UK vyjadril súhlas s pripomienkami Pedagogickej a vedeckej komisie AS UK k dokumentu Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania „Učiaci sa Slovensko“, ktoré boli schválené na zasadnutí komisie 29. marca 2017. Ďalej vyhlásil dopĺňajúce voľby do Študentskej rady vysokých škôl SR na volebné obdobie 2016 – 2018 na uvoľnené miesto delegáta UK vo volebnom obvode FaF UK a určil obdobie na vykonanie dopĺňajúcich volieb v termíne od 4. do 26. mája 2017 a od 25. septembra 2017 do 27. októbra 2017.

V závere zasadnutia schválil AS UK Cenník študentského ubytovania vo Vysokoškolskom meste Ľ. Štúra – Mlyny UK (VM Ľ. Štúra – Mlyny UK) vrátane jeho dodatku a Cenník zamestnaneckého ubytovania VM Ľ. Štúra – Mlyny UK, oba s účinnosťou od 1. júla 2017, a prijatým uznesením vzal na vedomie informáciu o študentskom Konvente UK, pričom odporučil prerokovať jeho závery na zasadnutiach komisií AS UK.

Viac informácií nájdete na webstránke AS UK: <http://uniba.sk/o-univerzite/organy-uk/akademicky-senat-uk/>

Zuzana Tomová

Grécka veľvyslankyňa v SR na UK

Dňa 22. mája 2017 privítal rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., na univerzitnej pôde mimoriadnu a splnomocnenú veľvyslankyňu Gréckej republiky v SR Mariu Louisu Marinakisovú.

Diskutovali spolu o štúdiu gréckeho jazyka na Katedre klasickej a semitskej filológie Filozofickej fakulty UK, o štúdiu gréckych študentov na Univerzite Komenského, o výmene študentov, vedcov a pedagógov, o bilaterálnej spolupráci Univerzity Komenského s partnerskými univerzitami v Aténach a Tesalonikách i o možnostiach spolupráce v rámci výskumných projektov Európskej únie.

Veľvyslankyňa Maria Louisa Marinakisová informovala o pôsobení prof. Vassilisa Rothosa z Aristotelovej univerzity v Tesalonikách na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK v novom akademickom roku v rámci vzájomnej výmeny vedcov a pedagógov. V tejto súvislosti spomenula aj potenciál možnej spolupráce tejto fakulty v oblasti informatiky s Univerzitou v Patrasi.

PhDr. Mgr. Branislav Slyško



Uznávaný svetový mineralóg prof. Emil Makovický čestným doktorom Univerzity Komenského

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) dňa 24. mája 2017 udelila v poradí 121. čestný titul doctor honoris causa (Dr. h. c.). Počas slávnostného ceremoniálu v Aule UK si ho prebral svetový odborník v oblasti mineralogických vied prof. RNDr. Emil Makovický, PhD.

Profesor Makovický, ktorý v roku 1962 absolvoval vysokoškolské štúdium na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (PriF UK), pôsobí v súčasnosti ako emeritný profesor na Univerzite v Kodani. Patrí k svetovo uznávaným odborníkom v oblasti modernej kryštalografie, ktorí sa významne zaslúžili o rozvoj kryštalografického výskumu minerálov a jeho aplikácie v geológii.

„Mineralógia nie je iba zbieranie pekných minerálov alebo služba banskému priemyslu. Mineralógia zahŕňa chemický a štruktúrny popis minerálov alebo analogických syntetických fáz, štúdium ich fázových diagramov, termodynamiky a fyzikálnych vlastností, ktoré môžu mať prípadne i praktické využi-

tie,“ približuje svoju prácu čestný doktor UK prof. Makovický, ktorý sa preslávil detailným výskumom kryštálových štruktúr sulfosolí. Vypracoval modulárnu klasifikáciu založenú na archetypových štruktúrnych motívoch. Jej platnosť aj pre iné oxysoli sa potvrdila výskumom v mnohých iných svetových laboratóriách. Metódy experimentálnej mineralógie použil najmä pri syntetizovaní minerálov tetraedritovej skupiny a simulovaní vzniku minerálov platinovej skupiny prvkov. Poznatky o fázových vzťahoch v týchto zložitých systémoch sa využili pri tvorbe modelov ložísk nerastných surovín. V aplikovanej sfére sa zaoberal aj archeometrickým štúdiom keramiky, cementu či zvetrávania historických budov.

Vedecké úspechy čestného doktora UK vyzdvihol vo svojom príhovore aj rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.: „Prínos profesora Makovického presahuje nielen hranice rodného Slovenska, ale aj Dánska – krajiny, ktorá sa stala jeho novým vedeckým pôsobiskom. Jeho aktivity prispeli vo významnej miere k tomu, že Katedra mineralógie a petrológie Prírodovedeckej fakulty UK sa opäť stala strediskom špičkového mineralogického výskumu v európskom kontexte.“

Profesor Makovický je autorom, resp. spoluautorom viac ako 230 vedeckých štúdií v prestížnych vedeckých časopisoch po celom svete. „Jeho práce nachádzajú odzvu u odborníkov v podobe citácií, ich počet sa k dnešnému dňu zastavil na čísle 2597



a h-index na hodnote 27,“ uviedol dekan PriF UK doc. RNDr. Milan Trizna, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave udeľuje čestnú hodnosť doctor honoris causa domácim a zahraničným osobnostiam, ktoré významnou mierou prispeli k rozvoju vzdelania, vedy, kultúry, demokracie, všeludských hodnôt a osobne sa pričínili o pokrok ľudskej civilizácie šírením vzdelanosti a humanizmu.

Emil Makovický sa stal 121. držiteľom čestného titulu UK. Medzi osobnosťami, ktorým ho univerzita doposiaľ udelila, patria napríklad generálny tajomník OSN Pan Ki-mun (2015), významný svetový mikrobiológ Ján Vilček (2014), držiteľ Nobelovej ceny za chémiu Gerhard Ertl (2009) či 14. dalajláma a nositeľ Nobelovej ceny za mier Tenzin Gyatso (2000).

Andrea Földváryová



Rektor UK prijal tureckú veľvyslankyňu v SR

Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., prijal dňa 10. mája 2017 v prítomnosti prorektorky UK pre medzinárodné vzťahy prof. MUDr. Daniely Ostatníkovej, PhD., mimoriadnu a splnomocnenú veľvyslankyňu Tureckej republiky v SR Aslıgül Üğdül, ktorú sprevádzal radca Birey Yilmazsoy.

Rektor UK prof. Karol Mičieta a prorektorka UK prof. Daniela Ostatníková informovali svojich hostí o bilaterálnej spolupráci UK s partnerskými univerzitami v Istanbuli, Ankare a s Uluđağskou univerzitou v Burse v rámci programu Erasmus+. Diskutovali s nimi o perspektívach rozšírenia vzájomnej spolupráce – napr. v oblasti histórie a archeológie, ako aj o výmene študentov, vedcov a pedagógov v štruktúre programov Európskej únie.

Na otázky vyjadrujúce znepokojenie nad aktuálnym dňom, týkajúcim sa nerešpektovania akademických slobôd, prepúšťania a perzekúcie tisícok profesorov a pedagógov partnerských tureckých univerzít po zmarenom pokuse o prevrat v júli 2016, reagovala turecká veľvyslankyňa Aslıgül Üğdül s nádejou, že po vyrovnaní sa s aktuálnymi bezpečnostnými výzvami a ukončení výnimočného stavu dôjde k stabilizácii v akademickom prostredí a v rámci nej aj k umožneniu návratu viacerých

profesorov a ďalších pedagógov na univerzity.

Hostia vyjadrili záujem o zachovanie rovnováhy v reciprocite výmeny tureckých a slovenských študentov, ktorá je v súčasnosti výrazne ovplyvnená obavou našich študentov a ich rodičov v súvislosti s bezpečnostnou situáciou a teroristickými útokmi v Turecku. Prezentovali tiež možnosť udelenia štipendií v gescii tureckej vlády.

PhDr. Mgr. Branislav Slyško



Vedecký park UK partnerom projektu Ecolnn Danube

Vedecký park Univerzity Komenského v Bratislave (VP UK) sa stal partnerom významného medzinárodného projektu Ecolnn Danube (Eco-innovatively connected Danube region), ktorého cieľom je prispieť k ochrane životného prostredia, a to podporou inovatívnych myšlienok a spolupráce jednotlivých aktérov na poli ekoinovácií.

Projekt Ecolnn Danube, ktorý sa orientuje prevažne na obnoviteľné zdroje energie a energetickú efektívnosť, bol spustený v decembri 2016 v rámci Dunajského nadnárodného programu. Hlavné piliere projektu sa zameriavajú na zvýšenie nadnárodnej spolupráce v oblasti ekoinovácií, na podporu spájania doopytu a ponuky po ekoinováciách a tiež na vznik priestoru, ktorý by slúžil na výmenu nápadov, tréningy, stretnutia ekoinovátorov, a to napríklad aj v oblasti duševného vlastníctva.

Aj keď je projekt ešte len na začiatku, má už za sebou viacero relevantných aktivít. Šestnásť organizácií z dvanástich európskych krajín (Slovensko, Nemecko, Maďarsko, Bulharsko, Slovinsko, Česká republika, Chorvátsko, Rakúsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Rumunsko, Čierna Hora) postupne zorganizovalo niekoľko stretnutí s hlavnými aktérmi v oblasti ekoinovácií, počas ktorých sa snažili identifikovať aktuálne potreby a problémy v tejto oblasti a diskutovali o možnostiach ich riešenia. Informácie a poznatky získané zo stretnutí budú slúžiť ako výstupy pre stratégie a akčné plány vypracované v rámci projektu.

Okrem inštitúcií pôsobiacich v oblasti podpory výskumu a vývoja či podnikania je

do tohto projektu zapojené aj akademické prostredie prostredníctvom univerzít. Vedecký park UK je jednou z dvoch inštitúcií, ktoré v tomto projekte zastupujú Slovensko. Hlavným partnerom a koordinátorom Ecolnn Danube je Centrum vedecko-technických informácií SR.

„Vedecký park UK sa okrem samotnej vedy a výskumu orientuje aj na spoluprácu akademické sféry s podnikateľskou, no zároveň nezabúda ani na spoločnosť a prostredie, kde žijeme. O to viac nás potešila ponúknutá možnosť participácie na projekte Ecolnn Danube, ktorého cieľom je podpora ochrany životného prostredia a nachádzanie inovatívnych, ekologických riešení. Poslanie Vedeckého parku UK zapojením sa do tohto projektu tak nadobúda ďalšiu pridanú hodnotu, ktorou sú ekologické inovácie,“ hodnotí účasť na projekte Mgr. Viera Boróoy, M.Sc., ktorá je projektovou manažérkou Ecolnn Danube za VP UK.

Výsledkom projektu Ecolnn Danube by mala byť posilnená spolupráca medzi ekoinovátormi a lepšie podmienky pre rozvoj a uplatnenie ekoinovácií založených na konkrétnych spoločenských a environmentálnych potrebách.



Do projektu sa môžu zapojiť aj mladé startupové firmy, a to prostredníctvom účasti na Green Summer School, ktorá bude prebiehať od 11. do 15. septembra 2017 v areáli nemeckej Konstanz University of Applied Sciences. Ide o 5-dňový workshop zameraný na podporu podnikania v oblasti ekoinovácií. Viac informácií môžete získať aj na stránke Vedeckého parku UK: <http://cusp.uniba.sk/ecolnn-danube/>.

Mgr. Nataša Dojčáková, VP UK

UK navštívila princezná Mona s delegáciou z Univerzity sultána Qaboosa v Ománe

Dňa 18. mája 2017 privítal rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., v Rektorkej sieni UK v prítomnosti štátnej tajomníčky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Oľgy Nachtmannovej, PhD., prorektora UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Petra Mocza, DrSc., dekana Lekárskej fakulty UK prof. MUDr. Juraja Šteňa, DrSc., dekana Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK prof. RN6Dr. Jozefa Masarika, DrSc., a riaditeľa Vedeckého parku UK prof. RNDr. Jána Turňa, CSc., delegáciu predstaviteľov Univerzity sultána Qaboosa. Viedli ju rektor Dr. Ali bin Saud Al-Bemani a ománska princezná, prorektorka pre medzinárodné vzťahy Dr. Mona Fahad Al-Said. Ďalšími členmi delegácie boli doc. Dr. Aliya Saleh Ali Saleh Alansari z Katedry biológie, Dr. Khalid Said Salim Al-Thihli z Oddelenia genetiky Univerzitnej nemocnice, vedúci Katedry dizajnu a architektúry prof. Khalifa S. Al-Jabri, PhD., a riaditeľ Oddelenia medzinárodných vzťahov Mahmood Al Kindi.

Prorektor UK prof. Peter Moczo a ďalší členovia vedenia priblížili svojim hosťom Univerzitu Komenského s dôrazom na informácie o vedeckovýskumnej činnosti, špičkových vedeckých tímoch a Centrách excelentnosti UK. Princezná Mona s rektorom Dr. Alim Al Bemanim oboznámili zástupcov UK s Univerzitou sultána Qaboosa, ktorá vznikla v roku 1986, má 9 fakúlt a univerzitnú nemocnicu, študuje na nej 18 000 študentov a študentiek (pričom študentky tvoria pri-

blížne polovicu z tohto počtu), 90 percent študijných programov je v anglickom jazyku, umiestnila sa na 151. – 200. mieste v tohtoročnom rebríčku mladých univerzít („Generácia Y“) z celého sveta a v rebríčku najlepších svetových univerzít World University Ranking 2016 sa umiestnila na 601. – 800. mieste a podobne ako Univerzita Komenského je výskumnou univerzitou. Spolupráca v oblasti vedy a výskumu bola aj hlavným cieľom návštevy ománskej delegácie. Diskutovalo sa



o možných spoločných projektoch v oblasti geológie, ochrany pred zemetraseniami, ochrany vody a pôdy a manažmentu krajiny, environmentálnej toxikológie, biomedicíny, genetiky a iných medicínskych tém, informačných technológií a ďalších.

Predstavitelia Univerzity sultána Qaboosa tiež informovali o Návštevníckom výskumnom programe pre doktorandov, o možnostiach spolupráce v rámci výmenného programu vedcov a vedeckých tímov a o Vedeckovýskumnom fóre, ktoré sa uskutoční v marci 2018 v Ománe.

PhDr. Mgr. Branislav Slyško

Gruzínsky prezident na UK aj o bezpečnosti v čiernomorskom regióne

V Rektorskej sieni Univerzity Komenského v Bratislave (UK) vystúpil 15. mája 2017 prezident Gruzínska Giorgi Margvelašvili s prednáškou na tému „Bezpečnosť v čiernomorskom regióne ako základný kameň európskej stability“.

Gruzínskeho prezidenta na pôde UK privítal v mene vedenia univerzity prorektor UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc. Prorektor UK vo svojom príhovore vyzdvihol význam asociačnej dohody medzi Gruzínskom a Európskou úniou, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2016.

Giorgi Margvelašvili vystúpil na podujatí nielen ako úradujúci prezident, ale prezentoval aj svoje znalosti z funkcií, ktoré zastával ešte pred zvolením za hlavu štátu pred štyrmi rokmi. Je príznačné, že sa nemalá časť jeho kariéry spája s pôsobením na akademickej pôde. Po absolvovaní štúdia filozofie na Ivane Javakhishvili Tbilisi State University v roku 1992 pokračoval v rokoch 1993 – 1994 v štúdiu na Stredoeurópskej univerzite v Prahe, pričom v rokoch 1993 – 1996 pôsobil v Gruzínskej národnej akadémii vied. V rokoch 1996 – 1997 vyučoval filozofiu a kulturológiu na Free University of Tbilisi, o rok nato mu bol udelený akademický titul doktora filozofie. V rokoch 1995 – 2000 pôsobil v Národnom demokratickom inštitúte a vo funkcii rektora viedol Gruzínsky inštitút pre verejné otázky v rokoch 2000 – 2006 a 2010 – 2012. V politike sa začal angažovať pred parlamentnými voľbami v roku 2003. V roku 2012 sa stal členom vládneho kabinetu Bidzina Ivanášviliho – krátky čas bol gruzínskym ministrom školstva a vedy a neskôr sa stal aj vicepremiérom Gruzínska. V roku 2013 ho koalícia, vedená Ivanášviliho politickou stranou Gruzínsky sen – Demokratické Gruzínsko, nominovala ako svojho kandidáta do októbrových prezidentských volieb, v ktorých Margvelašvili uspel so ziskom 62 % hlasov.

V duchu prezidentovej širokej odbornej expertízy na nese celá jeho prednáška. V prvom rade sa venoval mnohým ekonomickým a bezpečnostným otázkam, ako aj politickému aspektu integrácie Gruzínska do európskych štruktúr a NATO. Zdôraznil strategické postavenie Gruzínska na pobreží Čierneho mora, najmä v súvislosti s jeho nemalým dosahom na medzinárodné vzťahy regiónu s európskym kontinentom. Zároveň však podotkol, že Gruzínsko vďaka svojej polohe predstavuje pre Európu aj významnú prístupovú cestu k ostatným ázijským štátom, čo podľa jeho slov svedčí o kľúčovej úlohe Gruzínska v nadviazaní a následnom formovaní nových európsko-ázijských obchodných vzťahov.

Gruzínsky prezident neopomenul zmieniť ani hrozby, ktoré pre stabilitu tohto stavu a čiernomorského regiónu vôbec predstavujú konflikty v Abcházsku, Južnom Osetsku či na Ukrajine. Upozornil najmä na konflikt o územie Krymského polostrova – a to jednak v súvislosti so strategicky dôležitou čiernomorskou pobrežnou líniou Krymu, no i z toho vyplývajúcimi rizikami pre bezpečnosť regiónu, ako

aj pre hospodárstvo a obchodné vzťahy s Európou, a to najmä v oblasti energetiky. Podľa gruzínskeho prezidenta tolerancia a laxnosť, s ktorou v roku 2008 pristúpilo medzinárodné spoločenstvo ku vývoju v Abcházsku, predstavovala nebezpečný precedens, ktorého plné dôsledky sa prejavili práve v konflikte na Ukrajine. Otvorila sa totiž možnosť destabilizovať mnohé štáty bývalého východného bloku pod rôznymi zámienkami, využívajúc taktiky tzv. hybridnej vojny, pričom faktickým nesankcionovaním skutočných agresorov vznikol na ich strane pocit beztrestnosti za takéto zášahy, čím sa tak vytvoril priestor pre možné rozširovanie týchto aktivít aj na územia ďalších krajín. Preto gruzínsky prezident zdôraznil potrebu a nevyhnutnosť dlhodobej a dôslednej medzinárodnej spolupráce, ktorá by dbala na udržiavanie korektných a stabilitu zabezpečujúcich vzťahov v čiernomorskom regióne.

Na mnohé z tém, ktoré spomenul vo svojom príhovore gruzínsky prezident, nadviazali otázky poslucháčov v diskusií po prednáške. Prítomní v diskusií reflektovali aj liberalizáciu vízového režimu v rámci EÚ pre obyvateľov Gruzínska, schválenú Európskym parlamentom vo februári tohto roku, ktorá je pre Gruzínsko podľa vyjadrenia prezidenta Margvelašviliho obrovským krokom vpred, pretože jeho krajine otvára spolu s obchodným ruchom a asociačnou dohodou možnosť „zrýchliť“ priateľský rozvoj vzťahov s Úniou. Z konkrétnych výhod integrácie Gruzínska do štruktúr EÚ a NATO vyzdvihol najmä uľahčenie medzinárodného obchodu, rozvoj spoločných kultúrnych a demokratických, ako aj politických hodnôt. V diskusií sa nevyhol ani otázkam o medzinárodných vzťahoch v zakaukazskom regióne. Vyjadril svoj názor na napäté ukrajinsko-ruské vzťahy a priblížil spoločnými záujmami motivovanú spoluprácu Gruzínska s Tureckom.

Poslucháči sa zaujímali aj o prezidentove názory na rozvoj vzdelávania, výskumu a vedy



v Gruzínsku, porovnávajúc ich s často spomínanou stagnáciou vzdelávacieho systému na Slovensku. „Napriek reformám, ktoré som inicioval vo funkcii ministra školstva, musím skonštatovať, že v Gruzínsku stále chýba systematický výskum, ktorý je hybnou silou ekonomického vývoja spoločnosti,“ odpovedal na otázku prezident Margvelašvili, ktorý priznal zároveň i nespokojnosť s podielom gruzínskeho štátneho rozpočtu vymedzeným pre školstvo, keďže táto čiastka nedostatočne reflektuje reálne potreby rezortu. Podľa jeho názoru krajina ako celok ešte stále nedokázala naplno pochopiť rozsah a hĺbku prínosu, ktorý by získala zvýšením investícií do vzdelávania.

V závere podujatia si gruzínsky prezident Giorgi Margvelašvili prevzal z rúk prorektora UK prof. Mocza pamätnú medailu UK a zapísal sa do Pamätnej knihy UK.

Adam Máčaj,
študent Právnickej fakulty UK





Profesor Pavel Povinec z FMFI UK

Vedcom roka SR 2016

Dňa 16. mája 2017 boli vyhlásené výsledky jubilejného 20. ročníka súťaže významných slovenských vedcov, technologov a mladých výskumníkov zo všetkých oblastí vedy. Vedcom roka SR 2016 sa stal prof. RNDr. Pavel Povinec, DrSc., z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave (FMFI UK).

Profesor Povinec získal ocenenie Vedec roka 2016 za významný prínos a dosiahnuté výsledky v oblasti vývoja ultrasenzitívnych urýchľovačových a rádiometrických analytických metód a ich využitie vo výskume zriedkavých jadrových procesov a environmentálnej rádioaktivity.

V kategórii Vedkyňa roka SR získala ocenenie Ing. Mária Omastová, DrSc., zo Slovenskej akadémie vied (SAV). Osobnosťou roka v oblasti technológií sa stal doc. Ing. Radovan

Hudák, PhD., z Technickej univerzity v Košiciach. V kategórii Osobnosť roka v programoch EÚ uspel prof. Ing. Daniel Donoval, DrSc., zo Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. V kategórii Mladá osobnosť vedy si cenu prevzal Ing. Tomáš Bertók, PhD., zo SAV. Bližšie informácie o ocenených nájdete na webovej stránke www.ncpvat.sk v sekcii Vedec roka SR.

Cieľom súťaže Vedec roka SR, ktorú vyhlá-

sili Centrum vedecko-technických informácií SR, SAV a Zväz slovenských vedecko-technických spoločností, je profesionálne a spoločensky vyzdvihnúť najlepšie a najvýznamnejšie osobnosti vedeckého života, ako aj dosiahnuté výsledky vo vede a výskume na Slovensku. Jubilejný 20. ročník súťaže sa opäť uskutočnil pod záštitou prezidenta SR Andreja Kisku a ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Petra Plavčana.

ROZHOVOR

Ak sa prestanete čudovať, ako všetko okolo vás funguje, tak ste s vedou skončili

Čo pre vás ocenenie Vedec roka SR 2016 znamená?

Každé ocenenie výsledkov práce poteší, najmä ak sa udeje doma, pretože u nás sú vedci – vďaka svojim prevládajúcim vedeckým aktivitám za hranicami Slovenska a citáciám v zahraničných časopisoch – zvyčajne viac známi v zahraničí než doma.

Ocenenie je aj potvrdením nastúpenej cesty, že vybrané smerovanie bolo správne, že rozvíjaný vedecký smer bol a stále je perspektívny, že skúmané vedecké problémy nevyschli v priebehu jednej dekády a že dosiahnuté výsledky obohatili naše poznanie, mali – a stále majú – aj aplikačný charakter, pretože umožnili transfer vedeckých poznatkov zo základného výskumu často až do každodennej praxe.

Hoci je takéto ocenenie singulárne a spája sa s jednou osobou, v experimentálnych vedeckých disciplínach je to v skutočnosti ocenenie výsledkov, ktoré dosiahol celý vedecký tím. Vedecká práca sa v súčasnosti vyznačuje veľkou rozmanitosťou, používané experimentálne a počítačové metódy sú veľmi špecifické, a preto vyžadujú úzku špecializáciu členov tímu. Preto toto ocenenie patrí celému môjmu vedeckému tímu, ktorý, hoci bol konštituovaný len pred niekoľkými rokmi a tvoria ho prevažne mladí kolegovia (Dr. R. Breier, Dr. M. Ješkovský, Dr. J. Kaizer, Dr. A. Kováčik) a doktorandi (Mgr. J. Pánik, Mgr. I. Kontul, Mgr. J. Zeman), dosiahol už cenné výsledky a medzinárodné uznanie.

Treba tiež podotknúť, že ocenenie Vedec roka SR sa udeľuje za príslušný kalendárny rok, čím je determinované najmä publikáciami, ktoré v danom roku vyšli. Vedecká publikácia ako jeden z finálnych produktov vedec-

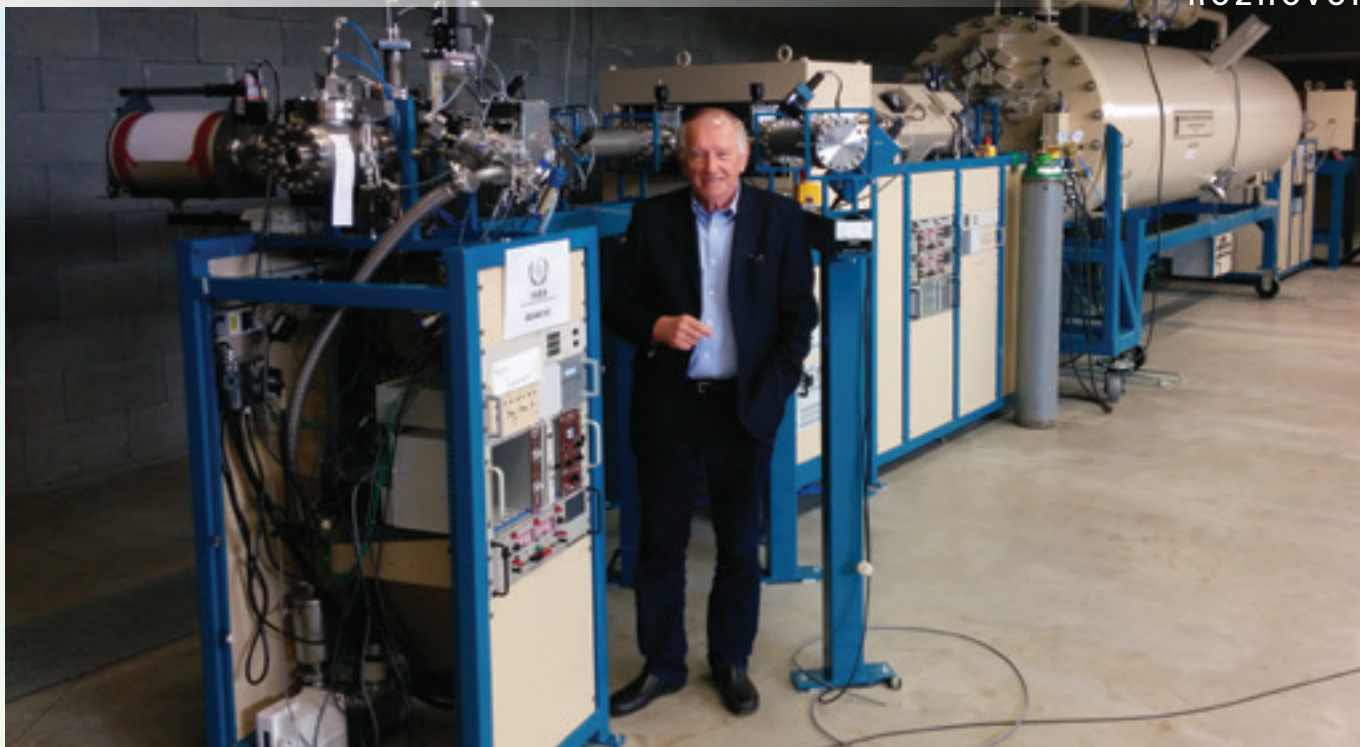
kého výskumu však vzniká v experimentálnych vedách zvyčajne niekoľko rokov, najmä ak prináša nové vedecké poznatky a nekopíruje len už známe skutočnosti. Cesta od pôvodnej idey, nápadu, k návrhu experimentu, k jeho realizácii, k získaniu a pochopeniu dosiahnutých výsledkov je veľmi dlhá. Ak nemáte nové idey, prestávate interagovať s vedeckým svetom a porovnávať svoje výsledky s inými teoretickými a experimentálnymi poznatkami, prestávate pochybovať o dosiahnutých výsledkoch a prestanete sa čudovať, ako všetko okolo vás funguje, tak ste s vedou skončili.

Čo považujete za svoj najväčší vedecký úspech?

Ako vedec sa venujem najmä výskumu rádioaktivity, vývoju nových metód a detektorov merania veľmi nízkych rádioaktivít a ich využitiu – od riešenia jadrovofyzikálnych problémov cez kozmický výskum, klimatické zmeny až po oceánografiu. Preto za svoj najväčší vedecký úspech dosiahnutý za posledné dva roky, ktorý je dokumentovaný 18 publikáciami vo významných vedeckých časopisoch, považujem vybudovanie Centra pre nukleárne a urýchľovačové technológie (CENTA) na FMFI UK a získanie prvých vedeckých poznatkov z oblasti urýchľovačovej hmotnostnej spektrometrie a iónových analýz. Urýchľovačová hmotnostná spektrometria znamená totiž revolúciu v meraní veľmi nízkych aktivít, pretože úplne zmenila filozofiu rádionuklidových analýz, keď namiesto počítania produktov jadrových premien (alfa, beta, gama a X-žiarenia), a tak i čakania na každú premenu (čo v prípade rádionuklidov s dlhými polčasmi premien vyžaduje dlhé meracie časy – niekoľko týždňov

až mesiacov – a veľké vzorky s hmotnosťou niekoľkých kilogramov), pomocou urýchľovača analyzujeme tieto rádionuklidy, akoby boli stabilné. Tým, že analyzované ióny urýchlíme na urýchľovači na energiu niekoľkých miliónov eV, podstatne znížime pozadie a získame ultrasenzitívny analyzátor, ktorý umožňuje analyzovať v priebehu 2 – 3 minút mikrogramové vzorky s viac než miliónkrát lepšou citlivosťou v porovnaní s tradičnými rádiometrickými metódami. Urýchľovačové iónové analýzy predstavujú tiež využitie urýchľovača na povrchovú prvkovú analýzu vzoriek – s cieľom vytvoriť nukleárny mikroskop. CENTA urýchľovač tak svoje uplatnenie nájde aj v oblasti jadrových reakcií, a to jednak pri analýze vzoriek, ale tiež vo výskume jadrových reakcií v materiáloch jadrových a termojadrových reaktorov atď. Dôležitú oblasť výskumu tvorí tiež modifikácia vlastností materiálov, ako napr. iónové implantácie pre jadrové reaktory, kozmický výskum a pod. Spojenie iónových technológií s hmotnostnou spektrometriou vytvorilo z CENTA unikátne laboratórium prinajmenšom európskeho významu, ktoré je prvým takýmto laboratóriom v bývalom socialistickom tábore. Jeho vybudovanie bolo možné vďaka fakultnému projektu Centra excelencie fyziky komplexných systémov, finančne dotovanému z Európskych štrukturálnych fondov. Vďaka dlhodobej spolupráci s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu (MAAE) a podpore z Úradu jadrového dozoru SR (ÚJD SR) bola časť zaariadenia CENTA finančne dotovaná z MAAE.

Druhý vedecký úspech súvisí s veľmi aktuálnou problematikou zhodnotenia globálnej a regionálnej radiačnej situácie po havárii fukušimskej jadrovej elektrárne, s následnou analýzou rádio-



aktívneho znečistenia atmosféry, japonských pobrežných vôd a Tichého oceánu (monografia a 6 publikácií). Získali sme nové poznatky o atmosférickom prenose rádionuklidov z Japonska do Európy, o prenose rádionuklidov z atmosféry do biosféry, o prenose rádionuklidov morskými prúdmi od japonského pobrežia cez Tichý oceán k brehom Ameriky a o radiačnej kontaminácii morského prostredia. Publikovali sme prvé výsledky radiačných dávok pre obyvateľov Japonska, Ázie, Ameriky a Európy v dôsledku konzumácie morskej potravy kontaminovanej rádionuklidmi z fukušimskej havárie. Hodnoteniu dopadu havárie jadrovej elektrárne vo Fukušime, jej príčinám a následkom je venovaná aj monografia *Fukushima Accident: Radioactivity Impact on the Environment* (Elsevier, New York, 2013; spoluautori prof. K. Hirose z Tokijskej univerzity a prof. M. Aoyama z Fukušimskej univerzity), ktorá získala v roku 2014 PROSE Award, ocenenie amerických vydavateľstiev za najlepšie vedecké publikácie (knižný Oscar).

A do tretice by som uviedol svoj príspevok v oblasti základného výskumu zameraného na štúdium jadrových procesov pri nízkych energiách a zriedkavých jadrových premien (11 publikácií). Časť tohto výskumu sme realizovali na našom pracovisku, avšak svetový výskum v oblasti zriedkavých jadrových premien sa musí realizovať v najhlbších podzemných laboratóriách vo veľkých medzinárodných kolaboráciách. Globalizácia vedy sa prejavuje totiž nielen vo fyzike vysokých energií (napr. v CERN-e), ale aj v ďalších oblastiach vedeckého výskumu. Takým je aj výskum zriedkavých jadrových procesov. Jeden celosvetový experiment v danej oblasti je preto „a must“. V súčasnosti participujeme na podzemných experimentoch Super-NEMO, LEGEND a EURECA. Náš príspevok do týchto spoločných experimentov spočíva vo vývoji ultrasenzitívnych metód kontroly rádioaktívneho znečistenia konštrukčných materiálov, v hodnotení zložiek pozadia detektorov od rádioaktívnej kontaminácie a od kozmického žiarenia, ako i v Monte Carlo simuláciách dopadu týchto procesov na konečné výsledky

experimentov. Príprava a realizácia experimentu a vyhodnocovanie získaných dát z takýchto experimentov trvá vždy viac než 10 rokov. Experiment SuperNEMO, ktorého inštalácia sa dokončuje v najhlbšom laboratóriu v Európe (1700 m pod zemským povrchom) bude skúmať bezneutrínovú dvojité beta premenu izotopu ^{82}Se . Experiment LEGEND je zameraný na výskum bezneutrínovej dvojitej beta premeny izotopu ^{76}Ge . Obidva tieto nobelovské experimenty predstavujú vrchol súčasných snažení k určeniu hmotnosti neutrína, ako aj k získaniu nových jadrovofyzikálnych poznatkov, dôležitých pre rozvoj ďalšieho fyzikálneho bádania. Experiment EURECA sa zameriava na hľadanie tmavej hmoty vesmíru a predstavuje asi v tejto oblasti najväčšiu koncentráciu vedcov a technikov, finančných zdrojov a experimentálnej techniky, sústredenú na objasnenie najväčšej vedeckej záhady súčasnosti.

Čo by ste odkázali nádejným mladým talentom slovenskej vedy?

Veda v niektorých aspektoch pripomína umenie – k excelentnosti potrebuje výnimočný talent, no nezaobíde sa bez vytrvavej práce. Práve 10 % talentu a 90 % driny prinesie potom ovocie v podobe obrovského zadosťučinenia z dosiahnutých výsledkov. Navyše, podobne ako umelecká tvorba aj vedecký výskum je vzrušujúcou činnosťou, ktorá je viac poslaním než povolaním a už vôbec nie len zamestnaním. Vedci sa však na rozdiel od umelcov nestávajú spoločenskými celebritami, naopak, užívajú si svoju uzavretosť a izolovanosť, aby sa bez rozptýlenia a zbytočného spoločenského rozruchu mohli plne venovať svojej vede.

Počas svojej vedeckej kariéry som vychoval 21 diplomantov a 23 doktorandov a teraz pracujem so 4 doktorandmi. Vždy bolo pre mňa potešením mať v tíme mladých ľudí, učiť ich, odovzdávať im svoje skúsenosti, spolupracovať s nimi, ale aj učiť sa od nich (napr. PC aplikácie), každodenne s nimi interagovať, vnímať ich názory a chápať ich problémy. Najmä doktorandi (za ukončenie štúdia považujem až získanie titulu PhD.)

predstavujú nenahraditeľnú súčasť vedeckých tímov, a to nielen preto, že majú najviac času venovať sa svojej vede, ale predovšetkým preto, že prinášajú do tímov nové pohľady, nové nápady a tiež aj nové riešenia. Vedecký tím však musí predstavovať otvorený systém, pretože v sterilnom prostredí nie je možné rásť, vyvíjať sa, realizovať nové myšlienky. Preto je dôležité, aby už doktorandi strávili časť svojho štúdia na zahraničných pracoviskách, aby videli, ako sa veda robí inde, a aby tieto nové poznatky priniesli späť do svojho tímu. Vďaka našej spolupráci s MAAE (a s podporou ÚJD SR) sa podarilo vyslať 6 mojich mladých kolegov a doktorandov na dlhodobé pobyty na významné zahraničné pracoviská, najmä pre rýchly know-how transfer z oblasti urýchľovačových technológií. Žiaľ, veľa našich kolegov zostáva v zahraničí natrvalo, najmä v dôsledku podstatne lepších pracovných podmienok a významne lepšieho finančného ohodnotenia. Trvalý únik mozgov do zahraničia je tragédia pre každý národ. Veď vyspelý národ nemôže existovať bez vedy – bez nej sa nemôže ďalej rozvíjať a v dlhodobej perspektíve tak musí smerovať k zániku. Žiaľ, doterajšia podpora vedy a výskumu u nás nenasvedčuje tomu, že by mohlo dôjsť k obratu.

Môj odkaz pre mladú generáciu je preto prostý – ak cítite, že vás odbor, ktorý študujete, skutočne zaujíma (a neštudujete len preto, aby ste získali diplom), máte potešenie zo štúdia a ľahko dosahujete výborné výsledky, ak cítite potrebu ešte ďalšieho, celoživotného vzdelávania, máte veľa odvahy a energie na podávanie ešte väčších výkonov, ste ochotní svojmu koníčku obetovať viac než len pracovný čas a vaše finančné nároky nie sú príliš vysoké (ak áno, tak potom lepším riešením je ísť robiť biznis), tak potom je pre vás vedecká kariéra výborným rozhodnutím, lebo váš život bude zaujímavý, vzrušujúci, plný nových ideí, objavov, medzinárodných kontaktov (pamätajte, že bez angličtiny sa veda robí nedá!), priateľov, návštev cudzích krajín a ďalších príjemných skutočností.

redakcia

Fakulta telesnej výchovy a športu UK predstavuje svojich úspešných študentov

Fakulta telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave (FTVŠ UK) je najstaršou a najvýznamnejšou inštitúciou svojho druhu na Slovensku, ktorá sa už od svojho vzniku zameriava na prípravu kvalifikovaných odborníkov v oblasti športu, telesnej a športovej výchovy a v tvorivom rozvíjaní vied o športe. Počas svojej – dnes už viac ako 50-ročnej – histórie tak fakulta vychovala mnoho špičkových trénerov, metodikov, učiteľov telesnej a športovej výchovy a desiatky úspešných reprezentantov v rozličných športoch. Našimi absolventmi sú napríklad i bratraci Ladislav a Peter Škantárovci, slovenskí reprezentanti vo vodnom slalome, ktorí z minuloročných Hier XXXI. olympiády v Riu de Janeiro doniesli domov zlatú medailu. Šikovné športové talenty s medzinárodnými úspechmi však v hojnom počte nájdete aj medzi našimi študentmi. Svedčia o tom aj nasledujúce tri študentské profily, ktoré vám v rámci tejto rubriky za našu fakultu ponúkame.

Tanečníčka Nikola Dudášová: Hip-hop je môj životný štýl

Tancu sa venuje od malička a ako hovorí, štúdium na FTVŠ UK je pre ňu veľkým prínosom a neustále ju posúva dopredu.



Pochádza z Banskej Bystrice a k tancu sa dostala už ako 6-ročná. Od začiatku si zamilovala tanečný štýl hip-hop. Trénuje vo Vysokoškolskom športovom klube FTVŠ UK Lafranconi. Zároveň však aj sama vedie tréningy, v rámci ktorých vychováva tanečný dorast. Navštevuje i rozličné tanečné školy či tanečné workshopy, na ktorých sa zúčastňuje významní, najmä zahraniční tanečníci a lektori, čo jej pomáha nielen vo vlastnom napredovaní, ale aj pri spomínaných tréningoch s deťmi. „Láska k tancu ma nikdy neopúšťa a štúdium na FTVŠ UK mi pri prípravách na majstrovské súťaže len pomáha,“ vraví Nikola. Vedomosti a zručnosti získané na FTVŠ UK však využíva aj pri vedení tréningového procesu. „Doteraz som pôsobila aj ako lektorka v rôznych tanečných kluboch na Slovensku. Vlastnú tanečnú školu som kvôli dochádzaniu z Bratislavy do Banskej Bystrice musela zanechať a začala som trénovať deti tu v Bratislave v tanečnom klube Riverpark Dance School. Od začiatku nového akademického roku budem súčasťou tanečného klubu District Dance Bratislava,“ naznačuje Nikola plány do najbližšej budúcnosti.

Venuje sa sólovým aj párovým tanečným disciplinám. Úspechov má za sebou skutočne veľa, no k tým najvýznamnejším treba rozhodne zaradiť medzinárodné úspechy. Tu je niekoľko z nich: 2. miesto na majstrovstvách Európy v hip-hop sólo v juniorskej vekovej kategórii, 3. miesto na majstrovstvách sveta v hip-hop duo v juniorskej vekovej kategórii, 2. miesto na akademických majstrovstvách sveta. Nikola je navyše viacnásobnou majsterkou Slovenska v kategóriách hip-hop sólo, duo, skupina. Aktuálne sa pripravuje na nadchádzajúce majstrovstvá sveta, ktoré sa budú konať v Poľsku. „Som šťastná, že Slovenskú republiku môžem reprezentovať spolu s mojou tanečnou partnerkou Bronislavou Výbohovou, s ktorou nás spojilo práve štúdium na FTVŠ UK,“ podčiarkuje Nikola.

Priznáva však, že ju neteší, ako napokon ani mnohých ďalších našich športovcov, skostnatenejší systém pridelenia štátnej podpory pre jednotlivé športy a s tým súvisiaca nedostatočná dotácia na Slovensku „nemainstreamových“ športových aktivít. „Tanec,“ hovorí Nikola, „patrí medzi

divácky veľmi obľúbené športy, no napriek jeho obľúbenosti medzi ľuďmi a veľkej základni tanečníkov vo všetkých vekových kategóriách tanečníci u nás podporu štátu nijako nepociťujú, a to ani pri medzinárodnej reprezentácii Slovenska na zahraničných súťažiach.“ No ani tak neľutuje, že sa venuje práve hip-hopu, ktorý sa pre ňu stal i životným štýlom.

Nikola sa pravidelne angažuje v ŠVOUČ na našej fakulte. „Každoročne sa všetci tanečníci veľmi tešíme na fakultné kolo ŠVOUČ tanečných pohybových skladieb, v ktorom môžeme ukázať svoju tvorbu aj svojim spolužiakom. Na FTVŠ UK je mnoho šikovných a kreatívnych ľudí a keďže každý rok je choreografom niekto iný, tanečné skladby tak prinášajú vždy niečo nové. Napokon ŠVOUČ je aj taká malá fakultná slávnosť,“ prizvukuje Nikola.

Zatiaľ ešte nie je rozhodnutá, či bude pokračovať v štúdiu aj na doktorskom stupni, pretože tanec prináša mnoho rozličných možností a ľudom, ktorí „to naozaj vedia“, tanec otvára aj pomyselné brány do sveta.

K jej „mimotanečným“ a mimoškolským záujmom patrí najmä trávenie času s rodinou a priateľmi, na ktorých ho v čase sezóny nemá veľa. Čas trávi aj s mladšou sestrou Rebekou, ktorá sa tiež venuje tancom, ale latinskoamerickým. Nikola je hrdá na to, že je pre mladšiu sestru športový vzor, a nás teší, že aj Rebeka chce študovať na FTVŠ UK.

Volejbalistka Lenka Ovečková: Volajú ma Ovečka

Navštevovala jedno z bratislavských gymnázií, takže bolo jasné, že bude pokračovať na „výške“. Riaditeľ gymnázia bol sám členom volejbalového klubu, takže jej vyšiel v ústrety a odsúhlasil jej individuálny študijný plán. „Keďže mám k športu už od malička veľmi blízko, nevedela som si predstaviť, že by som mohla študovať na inej vysokej škole ako FTVŠ UK,“ vraví Lenka, ktorá sa rozhodla pre štúdium kondičného trénerstva. Ako sama priznala, tento študijný program jej poradili absolventi FTVŠ UK v radoch jej známych.

Volejbalu sa venuje už 11 rokov a za ten čas prešla viacerými klubmi: Vista Real Pezinok, VK Doprastav Bratislava a momentálne je nahrávačkou Prvého Bratislavského volejbalového klubu (1. BVK). Túto sezónu štartovali v troch súťažiach – v slovenskej volejbalovej extralige, na MEVZA a Challenge cupe. Trénujú denne dvojázovo, striedajúc športovú halu a posilňovňu, akurát v pondelok majú len jeden tréning a hneď potom regeneráciu, na ktorú sa Lenka aj jej spoluhráčky všetky veľmi tešia.

„Sklbenie školy a tréningov vôbec nie je také jednoduché, ako som si predstavovala. Mám individuálny študijný plán, vďaka čomu časovo



Džudista Matej Poliak: Túžba po medailách je stále reálna

Džudista klubu Slávia STU Bratislava pochádza zo Žiliny a na FTVŠ UK študuje študijný program kondičné trénerstvo.

Na FTVŠ UK sa rozhodol študovať najmä preto, lebo sa celý svoj život venoval športu a FTVŠ UK mu ponúka možnosť vzdelávať sa v športe u skutočných odborníkov a súčasne naplno trénovať a podávať vrcholné športové výkony. Džudu sa venuje 18 rokov a momentálne súťaží v hmotnostnej kategórii mužov do 66 kg. Trénuje každý deň dvojfázovo – ráno je to cvičenie v posilovni alebo beh a večer tréning džuda na tatami.

„Vďaka ústretovosti pedagógov a individuálnemu plánu dokážem bez väčších problémov skĺbiť štúdium s reprezentačnými povinnosťami,“ hovorí Matej. Aktuálne nevedie tréningový proces mladých džudistov, len občas pri ich tréningoch vypomáha. Dôvod je jednoduchý: chce sa sústrediť na vlastné športové výkony. Jeho tréning je úplne iný ako tréning detí a mládeže. Aj napriek tomu sa chce v budúcnosti venovať výchove mladých talentovaných športovcov, z ktorých iste vyrastú budúci úspešní reprezentanti Slovenska. Nemusia to byť bezpodmienečne džudisti – rád podá pomocnú ruku v ktoromkoľvek športe.

Doposiaľ najvýraznejší výsledok dosiahol na tohtoročných aprílových 66. majstrovstvách Európy v džude vo Varšave, kde sa mu podarilo vo svojej hmotnostnej kategórii získať 3. miesto. Cení si aj 5. miesto na prestížnom turnaji Grand Prix 2017 v gruzínskom Tbilisi. Okrem toho je viacnásobným majstrom Slovenska a medailistom z európskych pohárových súťaží džudistov.

„Vrcholový šport na Slovensku má, podľa môjho názoru, dlhú tradíciu a početnú základňu športovcov, ktorí sú ochotní venovať mu svoj čas aj mimo početných tréningov a častokrát i svoje vlastné finančné prostriedky. To je výrazné pozitívum a dôvod, pre ktorý naša malá krajina

stíham všetky povinnosti – klubové aj školské, avšak fyzicky musím zvládnuť vysoký počet vyučovacích hodín, všetky behy, plávanie, gymnastiku, testy atď., a keď k tomu prirátam volejbal, tak to dá naozaj zabráť. Najmä v prvom ročníku to bolo naozaj kruté, večer som padala do postele ako zabitá. Na druhej strane, keďže nás je v klube viac študentiek, snažia sa nám tréningy prispôbiť podľa školského rozvrhu (aspoň tie ranné), aby sme čo najmenej vymeškali. Potom je to, samozrejme, na nás, aby sme urobili všetko, čo sa dá. Vlni som dostala príležitosť aj v reprezentačnom družstve, musela som preto rýchlo porobiť skúšky, aby som mohla vycestovať. Aj tento rok mi prišla pozvánka, avšak som v bakalárskom ročníku pred štátnicami, a tak som musela prvú časť reprezentačnej sezóny odmietnuť, momentálne je štúdium prednejšie,“ hovorí Lenka na margo skĺbenia školských a športových povinností.

Z jej predchádzajúcej kariéry má niekoľko medailí z majstrovstiev Slovenska a v žiackej a kadetskej súťaži získala titul „Najlepšia nahrávačka“. Ako kadetka sa s výberom Bratislavy zúčastnila na Medzinárodných detských hrách 2010 v Manáme, hlavnom meste Bahrajnu, kde získali zlatú medailu. S VK Doprastav Bratislava získala v roku 2014 zlatú medailu z extraligy a v tom istom roku vyhrali i Slovenský pohár vo volejbale žien. V roku 2016 s 1. BVK skončili v extralige bronzoví a túto sezónu sa umiestnili dokonca na 2. mieste. A so slovenskou reprezentáciou sa v minulom roku zúčastnila na súťažiach Európskej ligy vo volejbale, kde vybojovali 2. miesto.

„Mám dojem,“ vraví Lenka, „že sa u nás preferujú iba niektoré športy, a to na úkor ostatných. Malé športy potom zanikajú. Človek napríklad nepočuje takmer nič iné, len správy o futbale, a to sa pritom na slovenskú ligu nedá pozeráť. Aj divákov príde na štadióny len pár, aj to sú poväčšine len tí, ktorí sa chcú pobiť.“ Ženský volejbal je podľa nej akosi na okraji záujmu štátu, sponzorov a aj divákov. V porovnaní s preferovanými športmi dostáva

dokáže „vyprodukovať“ mnoho svetových športovcov. Veľkým negatívom je však žalostný nedostatok štátnych dotácií – až na výnimky, akými sú futbal či ľadový hokej,“ podotýka Matej. „Džudo na Slovensku patrí medzi tie ‚menšie‘ športy. I keď momentálne je u nás registrovaných okolo 10 000 džudistov, čo nie je až tak málo. Je inak zaujímavé, že vo svete na základe počtu športovcov nasleduje džudo tesne za futbalom. Džudo na Slovensku disponuje vďaka tomu, že je to olympijský šport, istou finančnou podporou od štátu, avšak bez sponzorov by bolo náročné absolvovať kvalitnú prípravu a zahraničné turnaje. Podporuje nás, samozrejme, náš Slovenský zväz džuda, Národné športové centrum a Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica. Zo sponzorov je to najmä firma FPD CORPORATION SK a Anton Siekel, súčasný prezident Slovenského olympijského výboru,“ dodáva.

Vedomosti nadobudnuté na FTVŠ UK zúročuje už teraz vo svojej športovej príprave, ktorú vedie jeho osobný tréner Jozef Krnáč, absolvent FTVŠ UK a olympijský medailista. Mimochodom, práve Jozef Krnáč sa pre médiá vyjadril, že Matejova medaila z majstrovstiev Európy byf jeho posledným medailovým úspechom.

Matej ako študent končiaceho ročníka na magisterskom stupni o doktorandskom štúdiu zatiaľ neuvažuje – dôvodom je, ako inak, džudo. Vrcholovo športovať totiž plánuje aj v blízkej budúcnosti a doktorandúra by mu zaberala veľa času.

„Kolektív mojich spolužiakov je naozaj vynikajúci, navzájom sa nielen podporujeme a pomáhame si pri štúdiu, ale občas spolu zjídeme aj na pivo ‚do Machu‘,“ hovorí Matej, ktorému bude po skončení štúdia za partiu spolužiakov aj trochu ľúto. („Mach“ je študentský názov reštaurácie Naše hospoda Machnác a baru Lázo Plážo, ktoré sa nachádzajú neďaleko budovy FTVŠ UK – pozn. autora.)

Medzi jeho mimošportové a mimoškolské záľuby patrí čítanie kníh, relax s priateľmi, playstation, ale zahrá si aj futbal a v zime si rád zalyžuje.

Matejovi prajeme v jeho ďalšom pôsobení veľa športových úspechov v tom neobyčajnom svete na tatami.

minimum. „Niet kde trénovať, haly sú v katastrofálnom stave, naša pravdepodobne pred zbúraním, sponzori ani nevedia, že sa nejaká súťaž hrá, a diváci sú väčšinou len rodinní príbuzní,“ posťažovala sa Ovečka.

Lenka chce aj v budúcnosti zostať pri športe, ale zatiaľ ešte nie je rozhodnutá, kde zakotví. Je však presvedčená, že vedomosti a zručnosti získané na FTVŠ UK v praxi rozhodne využije. Angažuje sa aj vo vysokoškolskej volejbalovej ženskej lige. Ako vrcholová hráčka nemôže hrať, tak pomáha, kde sa dá.

„Popri tréningoch a škole veľa voľného času nemám. Jediné, čo stíham a mám to veľmi rada, je relax v podobe masáží a wellnessov. Cez leto odchádzam preč z Bratislavy a od stereotypov na nejakú dovolenku, do prírody, k moru, na grilovačku, prípadne idem navštíviť sestru v Prahe. Občas si zahrám aj plážový volejbal a s maminkou chodievam hrať tenis,“ uvádza Lenka.

**Spracoval Mgr. František Seman, PhD.,
prodekan FTVŠ UK**



Stredoškoláci na UK zažili letiace šípy aj uvažovanie o láske, čísle pí či belasých vtákoch

Pozvanie troch fakúlt Univerzity Komenského v Bratislave (UK) – filozofickej, prírodovedeckej a fakulty matematiky, fyziky a informatiky – zažiť deň v koži vysokoškolačka prijalo tento rok vyše 500 stredoškolákov. V reprezentačných priestoroch Auly UK a Auditoria maximum si vypočuli 10 prednášok odborníkov na zaujímavé témy. Tí, ktorí vytrvali do konca, zažili streľbu z profesionálneho športového luku a v novej verzii sledovali príbeh Viliama Tella a Robina Hooda.

„Podujatie sme naplánovali predovšetkým pre študentov nematuritných ročníkov stredných škôl, ktorí môžu využiť maturitný týždeň na zoznámenie sa s vysokoškolským prostredím. Chceme im pútavou formou predstaviť študijné odbory, ktoré naše fakulty ponúkajú,“ hovorí doc. Mariana Szapová, prodekanka Filozofickej fakulty UK (FiF UK). Po minuloročnom pilotnom ročníku, ktorý organizovala len FiF UK, sa v tomto roku do akcie *Zažiť deň v koži vysokoškolačka* zapojila aj Prírodovedecká fakulta UK (PriF UK) a Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK (FMFI UK), čím sa rozšíril okruh tém a program bol o to atraktívnejší.

Prednášky sa dĺžkou, obsahom aj prístupom prednášajúcich prispôbilo mladším študentom – boli plné ilustračných ukážok a prednášajúci vybrali témy, ktoré gymnazistov zaujali. Stredoškoláci si tak napríklad mohli vypočuť aj príbeh vyhynutia krakle belaséj u nás v roku 2010, ktorý im autenticky sprostredkoval Dr. Mirko Bohuš z PriF UK, keďže osobne sledoval posledné hniezdiace páry. Doc. František Kundracik z FMFI UK ako niekoľkonásobný majster Slovenska v lukostreľbe svoje fyzikálne výpočty letu šípu bezpečným spôsobom aj prakticky predviedol streľbou do terčovnice priamo v Aule UK. Dr. Tomáš Sovinec z FiF UK, ktorý ako profesionálny tlmočník tlmí aj pre hlavy štátov, študentom pri predstavovaní tohto povolania na základe vlastnej skúsenosti vysvetlil, prečo by si mal tlmočník pri výkone práce na slávnostnej recepcii radšej zjesť prílohu a nie steak, ak nechce zostať hladný.

Študenti si prednášky mohli vyberať podľa svojej preferencie. Tomáša z Gymnázia Grösslingová zaujíma najmä matematika, počúval teda prednášku o rekordoch v teórii grafov a čísle pí, ale „dala sa aj tá o tlmočení a tá o láske.“ Sofia z Gymnázia Matky Alexie v Bratislave absolvovala celý program. Myslí si, že na vysokej škole bude študovať skôr humanitné odbory: „Cielene som preto šla na prednášky z humanitných odborov – o emóciách, o láske v literatúre a filozofii a o práci tlmočníka. Ale na záver som si vypočuť aj prednášku o objavoch geológov v stolových horách v Brazílii, to bolo tiež veľmi zaujímavé.“ „Vypočul som si prednášku o emóciách a potom o čísle pí,“ povedal František z Gymnázia sv. Uršule v Bratislave. Jeho spolužiak Jozef chce síce študovať neskôr manažment alebo IT, zaujala ho však aj prednáška o tlmočení.

Sprievádzajúci pedagógovia ocenili, že podujatie im umožnilo absolvovať so študentmi zmysluplnú akciu v čase, keď sa v školách maturuje a pre nižšie ročníky treba hľadať náhradný program. „Prednáška o emóciách bola trochu príliš vysokoškolská, myslím, že tomu až tak veľmi nerozumeli. Tá o spavej nemoci bola pútavejšia,“ hovorí Edita Držíková z Gymnázia Grösslingová. Anna



Bošková z bratislavského Gymnázia Alberta Einsteina prišla so žiakmi prvých, druhých a tretích ročníkov: „Je dobré, že s nimi máme čo robiť a môžu sa dozvedieť veci, ktoré doteraz nevedeli.“ Skupinka jej žiakov, ktorá absolvovala celý program, pozitívne hodnotila najmä prednášku doc. Vladimíra Zvaru z FiF UK o tom, ako na nás pôsobí hudba, lebo v nej zaznelo i množstvo hudobných ukážok. „Super bola prednáška o láske a aj tie šípy,“ zhodli sa. Lásku v literatúre a filozofii od Platóna až po novovek rozoberal doc. Ondrej Mészáros z FiF UK a študentom prerozprával napríklad príbeh o Abélardovi a Heloise, ale i o Tristanovi a Izolde.

Najväčšie skupiny stredoškolákov prišli z bratislavských gymnázií, mnohí však prišli aj samostatne zo vzdialenejších miest – Piešťan, Trnavy, dokonca z Košíc. O podujatí sa dozvedeli zo sociálnych sietí.

Pri súčasnom vysokom počte vysokých škôl a takmer neprehľadnom množstve nimi ponúkaných študijných odborov pre stredoškolákov nie je ľahké nájsť ten správny odbor, ktorý budú študovať. „Naším zámerom bolo im to uľahčiť. Na Univerzite Komenského ponúkame široké spektrum študijných odborov, mnohé sa dajú študovať len u nás. Aj týmto podujatím sme chceli budúcim vysokoškolačom predstaviť, čo ich u nás čaká, a ukázať im, že tu pôsobí množstvo skvelých vedcov a pedagógov, ktorí o svojej práci dokážu rozprávať atraktívnym spôsobom a s nadšením,“ hovorí doc. Szapová.

Barbora Tancerová, FiF UK

Foto: Stanislav Griguš



Slovenskí stredoškoláci pod vedením odborníkov UK získali striebro na medzinárodnej vedeckej olympiáde

V dňoch 7. – 14. mája 2017 sa v Kodani uskutočnila medzinárodná súťaž European Union Science Olympiad (EUSO) 2017. Dva tímy zo Slovenska pod vedením doc. RNDr. Andrey Ševčovičovej, PhD., z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PriF UK) získali v konkurencii 24 krajín strieborné medaily.

Súťaž je určená pre študentov vo veku do 16 rokov a je zameraná na prírodné vedy – fyziku, chémiu a biológiu. Súťažné úlohy sa komplexne zameriavajú na uvedené oblasti a majú prevažne experimentálny charakter. Delegáciu Slovenska na súťaži viedla doc.

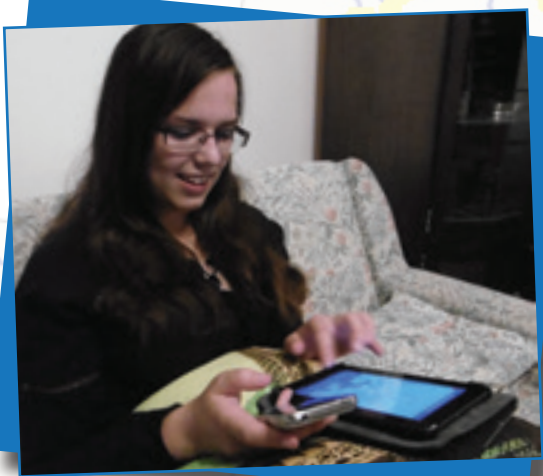
Andrea Ševčovičová, ktorá je aj národnou koordinátorkou tejto súťaže za Slovenskú republiku. Okrem nej sa ako prekladatelia súťažných úloh zúčastnili aj RNDr. Erik Szabo, PhD., z PriF UK (za chémiu) a RNDr. Ľubomír Mucha z Regionálneho centra mládeže v Košiciach (za fyziku).

Výber študentov sa uskutočnil na základe hodnotenia ich úspešnosti v jednotlivých

predmetových olympiádach (z biológie, chémie a fyziky). Podmienkou účasti študentov je vek do 16 rokov. Tento rok Slovensko reprezentovali dva tímy v zložení: *Tím A:* Dominik Kopčák (Gymnázium Poštová, Košice) za biológiu; Michal Chovanec (Gymnázium V. B. Nedožerského, Prievidza) za chémiu; Emil Leľák (Gymnázium J. A. Raymana, Prešov) za fyziku;

Študentka UK vymyslela zaujímavú geografickú aplikáciu

Študentka Univerzity Komenského v Bratislave (UK) Iveta Csicsolová prišla so zaujímavým nápadom, ako pomôcť žiakom, študentom, ale aj záujemcom z radov širokej verejnosti s učením geografie. Spolu so svojím tímom (Miroslav Takács a Matúš Demko – obaja FIIT STU) vytvorila Android aplikáciu, ktorá obsahuje hry na učenie máp, geografický kvíz, pexeso i encyklopédiu.



Študentka Prírodovedec-

kej fakulty UK Iveta Csicsolová hľadala spôsob, akým by sa mohla učiť napríklad aj vo vlaku bez toho, aby musela nosiť atlasy. „Vyskúšala som existujúce aplikácie na učenie geografie, tie však často obsahovali chyby, boli iba v anglickom jazyku a neboli prispôbéné na slovenské podmienky,“ približuje študentka UK, ktorá sa preto rozhodla osloviť kamarátov z STU, ktorí jej pomohli vytvoriť aplikáciu MapPie. Aplikácia je naprogramovaná pre mobilné telefóny a tablety s operačným systémom Android od verzie 4 a vyššie. Aby autori aplikácie mohli pracovať s mapami, vytvorili si aj vlastný editor máp.

„Prvú verziu sme vytvorili ešte v roku 2015. O dva roky neskôr – v marci 2017 – sme vydali kompletne prerobenú novú verziu aplikácie. Pracovali sme na nej počas skúškového

obdobia v zimnom semestri a doplnili do nej množstvo nových máp. Celá aplikácia je v slovenskom aj anglickom jazyku,“ predstavuje MapPie študentka Iveta.

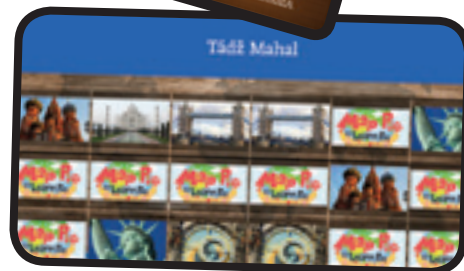
V aplikácii nechýbajú slepé mapy (spolu viac ako 90 – politické a fyzické mapy), v ktorých sa používateľ môže učiť pomocou troch základných režimov – **učenie**, **nájdí** a **uhádni**. V kvíze si používateľ môže vybrať z niekoľkých kategórií: otázky o štátoch a všeobecné otázky, vlajky, hlavné mestá a obrysy štátov. Formu relaxu ponúka pexeso, v ktorom zatiaľ možno nájsť kategórie kartičiek – vlajky, pamiatky, obrysy štátov. Aplikácia obsahuje aj encyklopédiu so základnými údajmi o štátoch, ich vlajkách a obrysoch štátu.

MapPie má v súčasnosti vyše 2600 inštalácií. „Najviac používateľov máme zo Slovenska, Spojených štátov amerických, Indie a Česka,“ dopĺňa študentka učiteľstva geografie a informatiky, ktorá chce so svojím tímom aplikáciu naďalej vylepšovať a pridávať nový obsah. Plánujú však aj ďalšie vzdelávacie aplikácie – napr. na biológiu a farmáciu.

„Mám radosť nielen z novej aplikácie umožňujúcej získavať nové geografické poznatky v slovenskom aj anglickom jazyku efektívnym a pre študentov prístupným spôsobom, ale aj z preukázanej kreativity našej študentky a jej schopnosti tímovej spolupráce s kolegami z partnerskej STU. Som totiž presvedčený o potrebe a užitočnosti spo-

lupráce špičkových vedeckých pracovísk, výskumníkov a vedcov, ktorej dôkazom je aj nová jedinečná geografická aplikácia,“ uviedol prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., rektor Univerzity Komenského v Bratislave.

Andrea Földváryová



Tím B: Jakub Barát (Škola pre mimoriadne nadané deti a gymnázium, Bratislava) za biológiu; Peter Rukovanský (Gymnázium Nové Zámky) za chémiu; Michal Lelák (Gymnázium J. A. Raymana, Prešov) za fyziku.

Tímy súťažili počas dvoch dní, kedy v obmedzenom čase (2 x 4 hodiny) mali čo najlepšie vyriešiť zadaný komplexný problém. Prvý deň študenti skúmali vzorky z ľadovca v Grónsku. Fyzici skúmali vzorky ľadu, ktoré boli vyvŕtané z rôznych hĺbok ľadovcov v Grónsku a v Antarktíde. Merali hustotu ľadu pri danej teplote, určovali tlak potrebný na premenu snehu na ľad, určovali vek ľadu a nakoniec odhadovali, aké boli teploty na povrchu ľadovcov, keď sneh, z ktorého vznikol ľad, na ľadovec dopadol. Biológovia analyzovali fragmenty starobylej DNA a zisťovali, aký typ ekosystému prevládala v minulosti na území dnešného Grónska. Úlohou chemi-

kov bolo vykonať analýzu vzoriek z ľadovca, komplexometrickou titráciou stanoviť obsah zinku a spektrofotometricky stanoviť obsah medi.

Druhý deň bola úloha tematicky zameraná na oceán. Študenti merali emisné spektrá, ktoré odpovedali rôznym farbám LED diód a tie porovnávali s absorpčným spektrom rias, ktoré tiež merali. Na základe týchto meraní a grafickej závislosti kvantovej účinnosti prijímania fotónov zelenej riasy pre rôzne vlnové dĺžky fotónov mali navrhnúť, ktorá farba je najvhodnejšia na osvetlenie rias, čím by urýchlila ich rast. V ďalšej časti úlohy študenti spektrofotometricky stanovovali obsah karotenoidov vo vzorkách rias a tiež spotrebu živín, ktoré tieto riasy spotrebujú pre svoj rast. Nakoniec stanovovali únikovú rýchlosť dvoch druhov veslonôžiek a zisťovali, ktorý druh by bol vhodnejším typom potravy pre ryby.

Vlastné merania boli náročné na praktické skúsenosti a zručnosti a najmä na čas a vhodnú organizáciu práce. Z výsledkov práce družstiev je zjavné, že zloženie bolo vyvážené a že členovia družstiev patria k špičke talentov v danej vekovej kategórii v uvedených predmetoch na Slovensku. Študenti preukázali mimoriadnu zručnosť, získanú najmä prípravou na predmetové olympiády, a svojimi vedomosťami patrili medzi najlepších študentov, čo sa aj prejavilo na celkovom umiestnení.

Do súťaže EUSO 2017 sa zapojilo 24 krajín (50 súťažných družstiev – domáca krajina využila možnosť nominovať 4 družstvá). V silnej konkurencii získali oba tímy Slovenska strieborné medaily. Absolútnym víťazom súťaže sa stalo družstvo z Maďarska.

Doc. Andrea Ševčovičová, PriF UK

Prestížne medzinárodné ocenenie Erasmus Minister opäť na UK



Zľava: Christian Goethals z partnerskej belgickej univerzity Haute École Louvain en Hainaut, Mgr. Erika Černeková a PhDr. Viera Bennárová z oddelenia pre zahraničné vzťahy FM UK

PhDr. Viera Bennárová, vedúca oddelenia pre zahraničné vzťahy na Fakulte managementu Univerzity Komenského v Bratislave (FM UK), získala dňa 10. mája 2017 na slávnostnom otvorení konferencie ERACON v slovinskom Maribore medzinárodné ocenenie Erasmus Minister 2017 za dlhoročnú prácu a úspechy v pozícii koordinátorky projektu Erasmus+ na FM UK.

Dr. Bennárová pracuje na FM UK od roku 1996 – takmer od začiatku existencie fakulty. Dlhé roky pôsobila aj vo fakultnom a univerzitnom akademickom senáte. Jej zásluhou sa študentské mobility stali na FM UK integrálnou súčasťou štúdia a internacionalizácia súčasťou každodenného života fakulty, keďže vysoký podiel zahraničných účastníkov na mobilitě fakulty je základným predpokladom internacionalizácie „at home“. Pre ňu typickou priebojnosťou získala viaceré medzinárodné projekty na študijné aj pracovné mobility študentov. Svojou obetavou a systematickou prácou prispieva k šíreniu dobrého mena i uznania fakulty i celej našej univerzity doma i v zahraničí. Nie je preto prekvapením, že jej práca presiahla hranice našej krajiny, čo dokazuje i jej medzinárodné ocenenie Erasmus Minister 2017, ktoré jej bolo udelené za dlhoročnú prácu a úspechy v pozícii koordinátorky projektu Erasmus+ na FM UK na otvorení tohtoročnej konferencie

ERACON v slovinskom Maribore. Toto ocenenie ako prvá na našej univerzite získala v roku 2012 v rumunskom Kluži Mgr. Magdaléna Belková, vedúca Oddelenia medzinárodných vzťahov Rektorátu UK (OMV RUK).

Na kongrese ERACON, ktorý je každoročným celoeurópskym stretnutím expertov, členov Európskej komisie, koordinátorov, akademikov a administratívnych pracovníkov profesionálne sa venujúcich programu Erasmus+, sa i tento rok zišla početná slovenská delegácia. Univerzitu Komenského v Maribore reprezentovali zamestnanci z OMV RUK a oddelení pre zahraničné vzťahy Farmaceutickej fakulty UK, Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine a FM UK. Zo Slovenska však prišli aj zástupcovia WorkSpace Europe, Katolíckej univerzity v Ružomberku, Akadémie Policajného zboru v Bratislave, Trnavskej univerzity v Trnave a Stredoeurópskej vysokej školy v Skalici.

ROZHOVOR

Dnešní mladí disponujú možnosťami, o ktorých som ja ako vysokoškolačka mohla len snívať

Čo ste študovali a čo vás motivovalo k tejto voľbe?

Po maturite som sa prihlásila na Prírodovedeckú fakultu UK na učiteľský smer fyzika – chémia. Chcela som totiž vyhovieť otcovi, ktorému sa neskutočne páčili prírodné vedy, hoci bol špičkový účtovník. Po prvom semestri a skúške z matematiky na tretí pokus som sa rozhodla túto fakultu opustiť a skúsiť predsa len to, čo som chcela od začiatku – štúdium na filozofickej fakulte, kde som sa prihlásila na učiteľský odbor estetická výchova – slovenčina. K umeniu som totiž mala vzťah už od malička a slovenčinu ma naučila milovať moja stredoškolská profesorka na gymnáziu. Výsledkom bolo jedno príjemné, i keď náročné štúdium, kde nás v ročníku bolo 20. Úspešne som ho ukončila aj s dvoma deťmi a doktorátom z estetickej výchovy. Veľmi rada spomínam aj na štátnice zo slovenčiny, keď ma nebohý profesor Mistřík vyhodil, hoci ho ostatní profesori presviedčali, aby ma nechal prejsť, veď som bola vtedy tehotná (bolo to v júni a ja som v júli porodila). A profesor Mistřík sa na mňa len milo usmial a povedal, aby som sa nehnevila, ale musím sa to lepšie naučiť. A tak sa aj stalo. Nikdy som mu to nemala za zlé, naopak, aj toto je správny prístup pedagóga.

Čím ste chceli pôvodne byť?

Od malička som chcela byť učiteľka, pamätám si to ešte zo škôlkarských čias. No hoci mám vyštudovaný učiteľský smer, k vyučovaniu som sa nedostala. Za socializmu sa veľmi nenosilo učiteľské miesto Bratislavčanky v Bratislave a ani moja špecializácia nebola vtedy tou najžiadanejšou, keďže sa na školách akosi prestávala pestovať estetická výchova. V podstate som však školstvu a našej alma mater zostala verná po celý svoj profesionálny život. Najskôr ako študentka, potom ako pracovníčka knižnice a neskôr aj ako jej riaditeľka, istý čas som bola i manažérkou Unique Club na Mlynoch, až som sa prihlásila na inzerát na FM UK. Keďže som mohla ihneď nastúpiť, miesto som aj dostala. Prijal ma profesor Komorník, vtedajší prodekan FM UK pre zahraničné vzťahy.

Ako by ste zhodnotili vašu prácu – čo vám dáva a čo berie?

Baví ma práca s ľuďmi a s mladými ešte o čosi viac. Máme možnosť ich trochu nasmerovať, ukázať im cestu, pozdvihnúť sebadomie a niektorým zas, naopak, v prípade potreby zdravo „zraziť hrebienok“. A verím, že im niekedy môžeme svojou ochotou, radou či aspoň snahou poslúžiť aj ako pozitívny príklad. V každom prípade je to práca zaujímavá, uspokojivá a pestrá – a aj keď súvisí s administratívou, nie je stereotypná. Nepopieram, že papiere nie sú mojou silnou stránkou – nikdy som sa v nich nechcela zahrať, hoci ich mám v kancelárii neúrekom, no vnímam ich len ako nutný doplnok k svojej práci so študentmi a učiteľmi doma a v zahraničí. Na to, čo mi práca zobrala, si veru ani nespomínam, zrejme nič. Niekedy si vyžaduje dlhé hodiny driny, najmä vtedy, keď finišujeme s projektmi a musíme ich všetky dokončiť do stanoveného termínu, inak by sme všetko stratili, s čím sa prirodzene spá-



tívny príklad. V každom prípade je to práca zaujímavá, uspokojivá a pestrá – a aj keď súvisí s administratívou, nie je stereotypná. Nepopieram, že papiere nie sú mojou silnou stránkou – nikdy som sa v nich nechcela zahrať, hoci ich mám v kancelárii neúrekom, no vnímam ich len ako nutný doplnok k svojej práci so študentmi a učiteľmi doma a v zahraničí. Na to, čo mi práca zobrala, si veru ani nespomínam, zrejme nič. Niekedy si vyžaduje dlhé hodiny driny, najmä vtedy, keď finišujeme s projektmi a musíme ich všetky dokončiť do stanoveného termínu, inak by sme všetko stratili, s čím sa prirodzene spá-

ja určitá nervozita a stres. To však nakoniec vždy vystrieda radosť – ako sa hovorí – „z dobre vykonanej práce“. Prednedávnom som mala veľké zdravotné problémy a práve práca ma doslova postavila na nohy – bez práce a pochopenia nadriadených či podpory spolupracovníkov by som nebola v takej psychickej kondícii, v akej som.

Ako vnímate dnešných mladých ľudí, študentov?

Ako som už spomenula, mladých ľudí mám veľmi rada, človek pri nich omladne. Dnešní mladí disponujú možnosťami, o ktorých som ja ako vysokoškoláčka mohla len snívať. Spomínam si, ako sa v čase mojich univerzitných štúdií otvorila študijná kombinácia taliančiny so slovenčinou a študenti tohto odboru mohli vycestovať do Perugie, na Západ. Iní jazykári takúto možnosť nemali, takže sme to „taliančinárom“ vtedy všetci závideli. Toto je však už minulosť, vstupom do EÚ sa nám doslova otvorila cesta do celého sveta. Ísť študovať do zahraničia je pre mladých naozaj fantastická príležitosť – cez program Erasmus+ a univerzitné bilaterálne dohody sa môžu dostať do krajín Únie, ale napr. i do Austrálie, USA, Kanady, Južnej Kórey či na Taiwan, čo bolo v časoch pred Nežnou revolúciou nepredstaviteľné. Mladí tak majú možnosť skutočne bohatého výberu a aj naša fakulta a jej oddelenie pre zahraničné vzťahy stále pracuje na tom, aby táto ponuka bola čoraz rozmanitejšia. Treba preto vyzdvihnúť dlhoročnú „filozofiu“ vedenia FM UK, ktoré podporuje a vytvára vhodné podmienky pre zahraničné mobility študentov, učiteľov aj zamestnancov fakulty. Naši študenti si vďaka tomu môžu porovnať nadobudnuté znalosti a zručnosti so svojimi rovesníkmi v iných krajinách, zažiť inú kultúru i odlišný systém vzdelávania a možno i zistiť, že musia na sebe ešte veľa pracovať. Všetko to „videné“ a „zažité“ je pre nich zároveň i motiváciou a povzbudením v snahe dosahovať čo najlepšie výsledky. Niekedy mám však pocit, akoby už na tento rozmer osobného napredovania – a to nielen v rámci svojho vysokoškolského štúdia – prestali myslieť. U mladých ľudí mi občas chýba dôslednosť a snaha. No na druhej strane nie som zástanca prílišnej dravosti na úkor všetkého – určité „dobré mravy“ by mali byť prítomné všade, aj v konkurenčnom boji.

Program EÚ pre vzdelávanie a odbornú prípravu Erasmus v tomto roku oslavuje svoje 30. výročie. Ako by ste v krátkosti zbilancovali úspešnosť tohto programu za tri dekády jeho existencie – a to aj z pohľadu participácie našej univerzity?

Univerzita Komenského začala na programe Erasmus participovať v roku 1998 – od začiatku pri ňom stála Mgr. Magdaléna Belková za OMV RUK a ja za FM UK. Do programu sme sa hneď zapojili ako partner zahraničných univerzít, ktoré pripravovali projekty na stáž a kvôli úspešnosti potrebovali mať aj partnera z asociovaných krajín, akou vtedy bolo aj Slovensko.

Odpísala som na každú ponuku a výsledkom bolo, že viac než 40 našich študentov absolvovalo s finančnou podporou stáže v Nemecku, Belgicku, Španielsku. Neskôr som sama úspešne pripravovala LLP projekty. Týkali sa odbornej praxe nielen pre študentov, ale aj čerstvých absolventov a záujem o ne bol obrovský. O rok sme potom uzatvorili prvé zmluvy na štúdium s univerzitami v Groningene, Gente a Udine, ktoré s nami spolupracovali na Tempus projektoch. Na pobyt vtedy odišlo prvých 15 študentov. Teraz máme uzatvorené bilaterálne zmluvy s cca 160 univerzitami po celej Európe i v Turecku a každoročne cestuje do zahraničia okolo 200 našich študentov a, čo nás veľmi teší, rovnaký počet zahraničných študentov študuje na našej fakulte. Erasmus+ je zatiaľ najvýhodnejším mobility programom, ponúkajúcim účastníkom jedinečnú možnosť stráviť niekoľko mesiacov v úplne inom prostredí, otestovať si svoju adaptabilitu, jazykové schopnosti a nadobudnúť nové cenné skúsenosti. Niekedy ma však prekvapujú programové zmeny a inovácie, ktoré často navrhujú teoretici bez praktických znalostí.

Aké hodnoty sú pre vás dôležité?

Odpoveď bude veľmi obligátna. Na prvom

mieste je zdravie, a to naozaj viem, o čom hovorím. Ďalej je to určite rodina, láska a priateľstvo, ale i práca či dobré medziľudské vzťahy, z čoho vyplýva aj pohoda a pokojný život.

Ako vnímate čerstvo získané ocenenie?

Je to príjemný pocit, hoci to už čoskoro bude len spomienka. Ďakujem kolegom z OMV RUK, že ma navrhli na toto ocenenie, a teším sa, že výberová komisia koordinátora programu Erasmus+ zhodnotila, že si to ocenenie za svoju prácu aj skutočne zaslúžim. Devätnásť rokov s jedným programom nie je až tak málo a musím „skromne“ podotknúť, že to nerobím zle a práca ma naozaj veľmi naplňuje a baví.

Vaša veta, odkaz na záver?

Práca s ľuďmi je náročná, ale i krásna. A práca s mladými ľuďmi je, navyše, ešte o čosi zodpovednejšia a záväzujúcejšia. No na druhej strane omladzuje. Nuž a zdravie a spokojnosť v práci i rodine rovná sa spokojný život.

Doc. JUDr. PhDr. Katarína Gubíniová, PhD.,
FM UK

Návšteva poľskej kolegyne v Archíve UK

V druhý májový týždeň navštívila Archív UK v rámci programu Erasmus+ Mgr. Joanna Kapitan, archivárka Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline.

Na úvod sa od nás naša poľská kolegyňa dozvedela viac o Univerzite Komenského a jej histórii, ako aj o Archíve UK, jeho minulosti i prítomnosti. Počas návštevy si prezrela depozitáre nášho archívu, zoznámila sa s archívnymi fondmi i zbierkami, ktoré uchováujeme, a ich štruktúrou. Upútala ju zbierka muzeálnych predmetov, pozostávajúca z medailí, insignií, typárií a historických talárov. V príručnej knižnici Archívu UK sme jej predstavili spôsob evidovania a zakladania publikácií. Našu poľskú návštevu mimoriadne zaujala zbierka fotografií a spomedzi nich predovšetkým tie zo spoločenských podujatí organizovaných našou univerzitou. V rámci živšej diskusie o prezentácii Archívu UK smerom navonok sme jej ukázali univerzitnú webovú stránku, na ktorej ju upútala prehľadná a podrobná časť venovaná Archívu UK. Ocenila predovšetkým databázu absolventov UK. Keďže lublinská univerzita v roku 2018 osláví 100. výročie vzniku, predstavila nám pripravované projekty, najmä vydanie rozsiahlych 3-zväzkových vedeckých dejín univerzity, na ktorých príprave pracujú poľskí univerzitní archivári už niekoľko rokov.

Pre našu poľskú kolegyňu sme pripravili prehliadku reprezentačných priestorov UK, kde ju odborným výkladom sprevádzala Mgr. Mária Grófová. Prezrela si zasadacie síň Vedeckej rady UK a rektora UK, v Rektorskej sieni UK ocenila tradíciu vyhotovovania portrétnych malieb rektorov UK, ako aj stálu expozíciu, inštalovanú pred touto sieňou. Neprehliadla ani faksimile najstaršieho dopisla známeho a zachovaného kompletného diplomu magistra chirurgia (aj s pečatou) na území bývalého Uhorska vydaného Lekárskou fakultou Trnavskej univerzity pre Antona Augustínyho z Horných Kočkoviec v Trenčianskej stolici v roku 1775. Najmä Aula UK však poľskej kolegyňi doslova vyrazila dych, čo potvrdila aj jej prvá reakcia: „Waul!“ © Ďalej sme si v sprievode Mgr. Roberta Gregora Maretta prezreli rekonštruované Registrátorne stredisko Filozofickej fakulty UK (FiF UK), ktoré sa ako jediné v rámci univerzity, náš archív nevynímajúc, môže pochváliť mobilnými regálmi. Prehliadku sme zakončili v Moyzesovej sieni FiF UK.

Okrem archívu a univerzitných priestorov si Mgr. Joanna Kapitan prehliadla aj Bratislavu a jej najznámejšie miesta. V posledný deň návštevy sme jej venovali publikácie vydané na UK, na ktorých sa autorsky podieľali pracovníci Archívu UK: *Čestní doktori Univerzity Komenského 1928 – 2014*, *Rektori Univerzity Komenského 1919 – 2009* a *Univerzita Komenského – 90 rokov vysokoškolského vzdelávania a vedy na Slovensku*.

Mgr. Gabriela Nalevanková, Archív UK

Spoločnosť nemôže byť hluchá a slepá k prejavom extrémizmu

Na podnet Vedenia Univerzity Komenského v Bratislave (UK) vypracovalo Oddelenie legislatívy a právnych služieb Rektorátu UK pod vedením prorektora pre legislatívu prof. JUDr. Mareka Števčeka, PhD., s odborným a vedeckým príspevím dekana Právnickej fakulty UK (PraF UK) doc. JUDr. Eduarda Burdu, PhD., dodatok k Etickému kódexu UK a k Disciplinárnemu poriadku UK pre študentov, a to v súvislosti s prejavmi extrémizmu na UK. Do disciplinárneho poriadku sa doplnilo viacero skutkových podstát disciplinárnych priestupkov, napr. verejné podporovanie násilia, nenávisť alebo obmedzovania práv a slobôd jednotlivca/skupiny osôb pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie, náboženské vyznanie; verejné popieranie, spochybňovanie, schvaľovanie alebo snaha o ospravedlnenie holokaustu a pod. (Plné znenie dodatku, ktorý nadobudne účinnosť 1. júla 2017, bude koncom júna k dispozícii na: <http://uniba.sk/o-univerzite/legislativa/>.) Do Etického kódexu UK sa doplnila povinnosť členov akademickej obce UK rešpektovať ľudské práva a odmietať diskrimináciu a nenávisť. Pri tejto príležitosti sme sa obrátili na odborníkov UK, ktorí nám problematiku xenofóbie a extrémizmu priblížili z pohľadu psychológie, trestného práva a morálnej teológie. Nechýba ani predstavenie xenolingvistiky ako náuky o cudzosti/inakosti v jazyku.

redakcia

Psychologické atribúty extrémizmu

Pridanie sa do extrémistickej skupiny môže vychádzať z rôznych motívov. Rozhodujúci impulz môžu predstavovať tzv. faktory príťažlivosti pre jednotlivca, kam možno zaradiť i samotnú existenciu organizovaných násilných skupín, ktoré poskytujú členovi priestor pre pochopenie či slobodné sebvýjadrenie. Ďalej sú tzv. faktory tlaku, ako napríklad marginalizácia, nerovnosť či prenasledovanie. Významnú rolu zohrávajú i kontextuálne faktory, či už je to prítomná politická nestabilita, kriminalita, alebo korupcia. Samotný proces radikalizácie do extrémistického hnutia posilňuje podpora extrémistických názorov jednotlivca skupinou. Častým obsahom týchto názorov býva dehumanizácia členov vybraných sociálnych skupín a s tým spojené vymedzenie na „my“ a „oni“. Takéto fanatické presvedčenie jednotlivca je spojené so silnou emocionálnou reakciou pri obhajovaní vlastných presvedčení, za ktorou možno sledovať skúsenosť s útlakom, neistotou, ponižením, odporom, stratou alebo hnedom.

Na základe motívov príslušnosti k extrémistickej skupine možno rozlíšiť niekoľko osobnostných profilov:

- Ideologickí aktivisti, ktorí sú často talentovaní mladí ľudia s tendenciou k idealizovaniu sveta. Uvedomujú si svoju odlišnosť od okolitého sveta a názorov ostatných. Práve títo jednotlivci zvyknú byť lídrami s významným vplyvom v skupine.
- Spoločníci, ktorých hlavnou motiváciou členstva v extrémistickej skupine je potreba priateľstva, ochrany a spolupatričnosti, na základe čoho sú aj náchylnejší podľahnúť tlaku. Ich extrémistické názory sú teda skôr dôsledkom členstva v skupine než ich individuálneho presvedčenia.
- Dobrodruhovia, túžiaci po vzrušení, role bojovníka a hrdinu.
- Sociálne frustrovaní jednotlivci, naplnení hnedom a agresiou,

pričom táto frustrácia môže vychádzať z rodinného prostredia, skúsenosti s diskrimináciou a pod.

V kontexte osobnosti vykazujú členovia a členky extrémistických skupín podľa zistení často tieto osobnostné dispozície: neadekvátny vývin identity naplnenej sebazničujúcou nenávisťou, absencia empatie a kontaktu s vlastnými emóciami, komplex menejcnosti, nedostatok zmyslu pre nezávislosť, nízke sebavedomie a skúsenosti s ponižením, ako aj nutkavé pocity viny a osamelosti.

Ohrozenou skupinou náchylnou k príslušnosti k extrémistickej skupine sú predovšetkým mladí ľudia vo veku 15 – 25 rokov, ktorí v takejto skupine môžu nachádzať priestor pre vyjadrenie svojho vzdoru, porušenie noriem a zákazov, ale tiež formu zábavy či vzrušenia. Príslušnosť k extrémistickej skupine môže saturovať viacero potrieb, či už je to pocit spolupatričnosti, identifikácia so skupinou, získanie úspechu, pozornosti, ale tiež prežívaná sociálna neistota a s tým spojené uvedomovanie si prekážok pri naplňaní vlastných životných cieľov, ako aj čierno-biele vídenie sveta súvisiace s hľadáním rýchlych a zdanlivo efektívnych riešení.

Z perspektívy prevencie výskytu extrémistických prejavov správaní sa ako efektívne ukazujú programy vychádzajúce z konceptu sociálno-emocionálneho učenia, zamerané na rozvoj emocionálnej inteligencie, vytvorenie priestoru na konštruktívnu diskusiu a konfrontáciu rozdielnych názorov, ako aj rozvoj kritického myslenia a multikultúrna výchova. Dôležité je pritom začať už v ranom školskom veku.

**Mgr. Radoslav Blaho, PhD.,
Katedra psychológie FiF UK**

Xenofóbia z pohľadu morálnej teológie

Z pohľadu morálnej teológie sa xenofóbia, ako chorobný strach zo všetkého cudzieho, považuje za nesprávny a nepriateľný postoj. Správny vzťah k človeku sa zakladá na vedomí jeho dôstojnosti. Ľudská dôstojnosť vyplýva zo skutočnosti, že každý človek je chcený Bohom, stvorený na jeho obraz a podobu (Kniha Genezis 1,27) a je predmetom jeho univerzálnej vykupiteľskej vôle (Prvý list Timotejovi 2,4). Preto ľudská dôstojnosť, či už ako všeobecný princíp, alebo u konkrétnej osoby, je nespochybiteľná a nezávislá od legislatívy štátu.

Diskriminácia, prameniaca najmä z rasovej odlišnosti, sa, žiaľ, stále zneužíva na nedostojné zaobchádzanie s ľuďmi a neraz vedie k ich zotročovaniu. Korene rasizmu, diskriminácie a netolerance spočívajú

najmä v predsudkoch a neznalosti, ktoré sú v prvom rade dôsledkom hriechu, ale aj chybného a nedostatočného vzdelania. Preto vzdelanie zohráva zásadnú úlohu. Vzdelávanie a výchova mladých ľudí všetkých vierovyznaní a na všetkých kontinentoch sú mimoriadne dôležité, pretože slúžia na posilňovanie ľudských práv a zblížovanie medzi ľuďmi. Nenáležité vyvyšovanie vlastnej rasy nad ostatných považuje katolícka cirkev za formu modloslužby. Správne chápané kresťanstvo má významnú úlohu v oblasti výchovy. Pred kresťanmi stojí úloha podporovať kultúru dialógu, pretože ako jednotlivci i ako spoločenstvo musia ukázať, že náboženská viera inšpiruje mier, podporuje solidaritu a spravodlivosť a buduje slobodu.

Skúsenosti s rasovou diskrimináciou sa, žiaľ, vyskytujú v celom svete, aj keď vo všeobecnosti panuje presvedčenie, že rasizmus, xenofóbia a príbuzné formy diskriminácie sú dostatočne ošetrené bežnými zákonmi. Veľkú dôležitosť má vyvážená legislatíva štátu. Pozitív-

Nezastupiteľná úloha práva v boji proti extrémizmu

Spoločnosť a život v nej nie sú čierno-biele. I keď sa nás niektoré skupiny ľudí, či už sa oficiálne zaštitujú totalitnými, alebo demokratickými ideológiami, snažia presvedčiť o opaku. Preto tak napríklad pri vyjadrovaní svojho názoru k téme migrácie môžeme tvrdiť, že migrantov treba vítať s otvorenou náručou, a rovnako tak môžeme upozorniť na bezpečnostné riziká a kultúrne rozdiely, ktoré môžu viesť ku konfliktom a prípadnému páchaniu trestnej činnosti. Na to má človek právo a dokonca sa dá polemizovať o tom, že prípadná kritika takéhoto názoru, ktorá by prekročila medze tolerovateľného správania, sa sama môže považovať za extrémizmus (napr. vyjadrenia typu, že tých, ktorí tu nechcú migrantov, treba strieľať). Na druhej strane, ak je odmietavý postoj k migrantom motivovaný rasovou alebo náboženskou neznášanlivosťou a propaguje sa riešenie problematiky spočívajúce v násilných praktikách typu fyzických atakov proti migrantom, potom sa spoločnosť radikalizuje do neakceptovateľnej miery, ktorej pasívne tolerovanie môže zaviesť ďalšiu vlnu násillia.

Spoločnosť preto nemôže byť hluchá a slepá k prejavom extrémizmu. A aj keď právo len pomáha vyriešiť spoločenské problémy, keďže iba samo osebe na ich vyriešenie nestačí (darmo bude legislatívne zakázaný extrémizmus, keď bude 80 % populácie potierať práva názorovej a inej minority), jeho úloha v prvotnom zastavení vlny extrémizmu je nezastupiteľná. Preto je dôležité tvrdo trestať prejavy extrémizmu, či už prostriedkami trestného práva, alebo iných právnych odvetví vrátane rušenia extrémistických politických strán.

Z uvedeného dôvodu je preto kľúčové, že sa do boja proti extrémizmu zapája aj Univerzita Komenského. Avizovaný dodatok k Disciplinárnemu poriadku UK pre študentov stanovuje niekoľko skutkových podstat disciplinárnych priestupkov zameraných výslovne na boj proti extrémizmu. Pojmologicky vychádza navrhovaná úprava z pojmov používaných zákonom č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, čo podstatne uľahčí ich výklad, pretože k týmto ustanoveniam existuje niekoľko komentárov. Navyše, na jeseň tohto roku PraF UK plánuje vydať (alebo spoluvydať) vedeckú monografiu *Extrémistické trestné činy*, v ktorej sú jednotlivé pojmy aj skutkové podstaty podrobne vedecky vysvetlené.

Univerzita Komenského sa však v boji proti extrémizmu nemôže zastaviť pri tomto legislatívnom opatrení. Je nevyhnutné, aby v prípade disciplinárnych priestupkov už v čase ich dokazovania jednotlivé fakulty postupovali razantne proti prejavom extrémizmu a zároveň, aby univerzita – jej fakulty, ale aj jednotliví učitelia, ďalší zamestnanci a študenti – pokračovala v osвете proti extrémizmu jednak smerom dovnútra, ale aj smerom von k obyvateľom Slovenska, pretože ako najstaršia a najväčšia slovenská univerzita má voči nim i v tejto veci spoločenskú zodpovednosť.

PraF UK v tomto smere okrem určitého nevyhnutného usporiadania vzťahov vo vnútri fakulty (áno, myslím tie medializované) plánuje na jeseň tohto roka panelovú diskusiu zameranú na problematiku extrémizmu, vydanie už spomínanej vedeckej monografie a v rámci tzv. street law (výučby práva študentmi práva na základných a stredných školách) sa zameria osobitne na extrémizmus, jeho prejavy, historické varovania a nevyhnutnosť právneho postihu.

Verím, že toto je len začiatok úspešného univerzitného boja proti extrémizmu ako jedného z radu ďalších významných počínov v boji proti extrémizmu na Slovensku. Aby raz naši potomkovia nemuseli špekulovať, čo sme my mohli a mali urobiť, aby sme zabránili ďalšiemu neprávnu...

Doc. JUDr. Eduard Burda, PhD., dekan PraF UK

Xenolingvistika v službách človeku

Xenolingvistika je náuka o cudzosti/inakosti v jazyku a jej základy sa formujú na Katedre slovenského jazyka FiF UK (v excelentnom tíme prof. PhDr. Juraja Dolníka, DrSc., v spolupráci s prof. PhDr. Oľgou Orgoňovou, CSc., doc. Alenou Bohunickou, PhD., a ich doktorandkami). Princípálne xenolingvistika odкрýva dispozíciu vnímať cudzostné javy v dynamicky sa vyvíjajúcej reči ľudí v neškodnej pestrosti ich prejavov, odrážajúcich sociokultúrne podmienky života a potreby ľudí.

Človek ako prírodná bytosť je adaptabilný, čiže je schopný akomodácie – prispôsobenia sa podnetom zvonku rovnako dobre, ako je schopný asimilovať si (prispôsobovať si) okolie svojim potrebám. Ľudia po stáročia prijímali jazykové inovácie a nebolo to ináč ani v slovenčine. Niektoré cudzie jazykové prvky sa v slovenčine tak zdomácnili, že dnes nikoho ani nenapadne „podozrievať“ z cudzosti napríklad slovo *Vianoce* či hlásku *f*. To, ako prirodzene reagujeme na neznáme stimuly, z čoho sme priam nadšení, čo sme si ochotní aktívne osvojiť, alebo aspoň pasívne tolerovať, či napokon rázne odmietnuť, je vecou nášho hodnotenia. Tak nemáme v slovenčine problém so zaobchádzaním so ženskými priezviskami, veď nás nijako neohrozuje. Ja mám prechýlené priezvisko Orgoňová, ale moja kolegyňa si ponechala aj rodné priezvisko a volá sa Zuzana Popovičová Sedláčková; známa poslankyňa si ponechala priezvisko po rozvode po bývalom manželovi – cudzincovi, dokonca v prechýlenej podobe a po druhom vydatí si „vložíla“ medzi meno a ponechané priezvisko aj priezvisko druhého manžela – ale to už neprechýlené: reč je o Lucii Ďuriš Nicholsonovej. Známe sú aj neprechýlené priezviská ako (Jana) Kirschner, (Denisa) Cibulka a pod. Rovnako variabilne (v zmysle „koľko ľudí, toľko chutí“) vieme zaobchádzať so slovami: slovenčina ponúka používateľom na výber rady necudzoz-cudzích slov na označenie toho istého významu: tak si niekto dáva vodné masáže vo *virívke*, iný v *jacuzzi*, ďalší vo *whirlpoole*. Niekedy sme cudzosťou priam fascinovaní, čo vidno často na exkluzívnych krstných menách, ktoré rodičia vyberajú svojim novorodencom podľa populárnych hercov, topmodeliek a pod. Jedni rodičia sú pyšní na svoju ratolesť *Aničku*, iní nedopustia na svoju „nesklonnú“ *Anette*, ďalší na „gramaticky adaptovanú“ *Anettu*. Jazyk teda môže fungovať a funguje bez katastrofických dôsledkov aj s paralelnými prvkami cudzosti bok po boku s hybridmi či rýdzo domácimi náprotivkami, pokiaľ nie sú možnosti voľby zo škály alternatív obmedzené umelo (napríklad zákonom).

Analogicky sa javia vzťahy necudzosti – cudzosti nielen v podobe narábania človeka s jazykom, ale aj na báze hodnotenia a zaobchádzania človeka s iným človekom či kolektívom. Prirodzená (xeno)reakcia človeka na sociálnu cudzosť má rovnaké korene ako jeho reakcia na jazykovú cudzosť. To, čo ohrozuje poriadok ako zdroj vlastnej istoty a nenarušuje identity, je nebezpečné. Ináč je človek v duchu prirodzeného zaobchádzania s „neškodnou“ cudzosťou od prírody schopný liberálnej koexistencie bez násillia. Pri zaobchádzaní s etnickými, rasovými, rodovými menšinami či imigrantmi si stačí položiť otázku, či nás – väčšinu – niečím takéto „cudzie“ society (ako celky) ohrozuje.

**Prof. PhDr. Oľga Orgoňová, CSc.,
Katedra slovenského jazyka FiF UK**

na diskrimináciu, čiže opatrenia a zákony poskytujúce osobitnú ochranu menšín, môžu byť v konečnom dôsledku kontraproduktívne. Existuje totiž reálne nebezpečenstvo, že tieto opatrenia rozdiely skôr vyhrobia, namiesto toho, aby viedli k posilneniu sociálnej súdržnosti. Štát by mal byť v tejto otázke veľmi obozretný a opatrenia pozitívnej diskriminácie považovať za dočasné riešenia.

Pomerne novým a masovo rozšíreným prejavom xenofóbie je diskriminácia postavená na eugenickom základe, keď sa za neželanú a sociálne vylúčenú považuje ľudská bytosť, ktorá nespĺňa určité kvalitatívne kritériá. Aj to je postoj, ktorý má v konečnom dôsledku za cieľ čistotu rasy, i keď na inom základe, na aký sme pri známejších formách rasizmu zvyknutí. Neraz aj používanie moderných technológií, ktoré sa neradi etikou ochrany každého života, vedie k vytvoreniu subkategórií ľudských bytostí, ktoré sú prezentované ako pre spoločnosť nežiaduce. Len vyšší hodnotový systém dokáže človeka ochrániť, aby nezneužil toto silné latentné pokušenie eugeniky.

**ThDr. Ing. Vladimír Thurzo, PhD.,
dekan RKCMF UK**

UK hostiteľom medzinárodnej konferencie AIUTA

V dňoch 18. – 20. mája 2017 sa vďaka aktívnej organizačnej účasti Univerzity Komenského v Bratislave (UK) po prvýkrát na Slovensku uskutočnilo rokovanie výboru Medzinárodnej asociácie univerzít tretieho veku (Association Internationale des Universités du Troisième Age, AIUTA), spojené s medzinárodnou konferenciou na tému rovnosti príležitostí vo vzdelávaní seniorov, ktorá sa konala pod záštitou rektora UK prof. RNDr. Karola Mičietu, PhD., a ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR prof. Ing. Petra Plavčana, CSc.



Medzinárodnej asociácii AIUTA, ktorá od svojho vzniku v roku 1975 združuje univerzity tretieho veku (UTV) zo všetkých kontinentov, v súčasnosti predsedá syn jej zakladateľa prof. Pierra Vellasa – prof. François Vellas z Univerzity v Toulouse. Ani ten nechýbal na jubilejnom 100. rokovaní výboru AIUTA, ktoré sa na pôde UK konalo dňa 18. mája 2017. Členov medzinárodného výboru privítala počas ich rokovania v zasadacej sieni Vedeckej rady UK prorektorka pre študijné veci RNDr. Zuzana Kovačičová, PhD. Pozdraviť ich prišli aj generálna tajomníčka Slovenskej komisie pre UNESCO Mgr. Edita Filadelfiová a PaedDr. Janka Chládecká, PhD., riaditeľka Centra ďalšieho vzdelávania UK (CĎV UK). Na rokovaní výboru AIUTA predstavila programy a genézu UTV na našej univerzite vedúca metódička UTV CĎV UK PhDr. Nadežda Hrapková, PhD. Pri návšteve Rectorskej siene UK a Auly UK sa zahraničným účastníkom stretnutia predstavil tancami z Myjavy a Šariša folklórny súbor Gymnion so svojou ľudovou hudbou. Nadšenie zahraničných hostí bolo prejavom obdivu našich tradícií i reprezentačných priestorov univerzity, ale aj ocenením vysokej úrovne celkovej organizácie podujatia.

Podujatie pokračovalo 19. mája 2017 odbornou medzinárodnou konferenciou v anglickom jazyku, ktorú organizovali UK a CĎV UK v spolupráci s Národným ústavom celoživotného vzdelávania (NÚCŽV) a Elektronickou platformou vzdelávania dospelých v Európe – EPALE. Konferencia, zameraná na vzdelávanie seniorov na UTV vo svete, sa konala v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave za účasti 50 zahraničných hostí z celkového počtu 130 účastníkov a reprezentantov univerzít z 19 krajín, a to nielen z Európy, ale aj z Číny, Kolumbie, Libanonu, Nigérie či Senegalu. Prítomných pozdravila štátna tajomníčka Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) Ing. Oľga Nachtmanová, PhD., rektor UK prof. Karol Mičietu, ako aj riaditeľka NÚCŽV JUDr. Mgr. Zuzana Štrbková a prezidentka Asociácie univerzít tretieho veku na Slovensku Ing. Lucia Hrebeňárová, PhD., zo Žilinskej univerzity v Žiline. Na podujatí nechýbali ani prezidentka Asociácie seniorských vzdelávacích inštitúcií dunajských krajín (DANET) Carmen Stadelhofer či prezident Asociácie univerzít tretieho veku ČR prof. Ing. Roman Prokop, CSc. Za Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy prijala zahraničných účastníkov v priestoroch bratislavského Primaciálneho paláca MUDr. Iveta Plšeková, námestníčka primátora.



Hlavný referát konferencie, ktorý sa zameriaval na význam vzdelávania bez rozdielu veku a konkrétne informácie o možnostiach ďalšieho vzdelávania na Slovensku, predniesla riaditeľka odboru celoživotného vzdelávania MŠVVaŠ SR Mgr. Monika Korkošová. Odborné príspevky zahraničných i domácich účastníkov sa prioritne venovali téme šírenia informácií, výmene skúseností a rozvoju spolupráce v oblasti vzdelávania seniorov na univerzitách v Európe a vo svete. Prezentácie konferencie propagovali opodstatnenosť vzdelávania dospelých, ako aj vzdelávanie seniorov v univerzitnom rámci, v komunitách a globálnej spoločnosti v celosvetovom kontexte. Panelová diskusia na tému „Inklúzia starších ľudí do vzdelávacích aktivít“ poskytla panelistom z Kolumbie, Senegalu, Portugalska, Španielska, Poľska a Švédska možnosť špecifikovať metodické postupy ovplyvňovania a presvedčovania starších ľudí k ich zapájaniu sa a účasti do programov aktívneho starnutia rôznymi vzdelávacími formami. Z konferencie bol vydaný recenzovaný zborník so všetkými príspevkami, ktoré na konferencii zazneli.

Zahraničných účastníkov medzinárodného podujatia prijal dňa 20. mája 2017 – počas ich exkurzie po Malokarpatskej vínnej ceste – primátor mesta Pezinok Mgr. Oliver Solga. Účastníci navštívili Malokarpatské múzeum v Pezinku, čo spojili s degustáciou miestnych vín, a neskôr zavítali i do múzea Danubiana v Čunove.

Ďakujeme všetkým zainteresovaným a zúčastneným za ich podporu pri príprave a realizácii tohto významného podujatia na Univerzite Komenského.

PhDr. Nadežda Hrapková, PhD.,
vedúca metódička UTV CĎV UK

CĎV UK vzdeláva zahraničných krajanov

Ako po minulé roky i v roku 2017 pripravilo CĎV UK v spolupráci s MŠVVaŠ SR pre učiteľov a žiakov zo škôl s vyučujúcim jazykom slovenským v zahraničí metodicko-vzdelávacie aktivity na území Slovenska, ako aj výjazdové vzdelávacie podujatia v krajinách, kde žijú zahraniční Slováci.

V marci sme pre učiteľov zahraničných základných a stredných škôl s vyučujúcim jazykom slovenským realizovali metodicko-vzdelávacie kurzy „Ako využiť bádateľsky orientované vyučovanie v edukácii“ a „IKT – práca so softvérom interaktívnej tabule, tvorba blogu a tvorba webovej stránky“. Účastníci oboch kurzov absolvovali viac než 20 vyučovacích hodín priamej výučby, pričom boli podľa zamerania vzdelávania rozdelení do jednotlivých skupín. Súčasťou výučby boli aj odborné prednášky na témy ako „Generácia Z v škole. Čo môžeme od nej očakávať?“ či „Frazologizmy v slovenskom jazyku“.

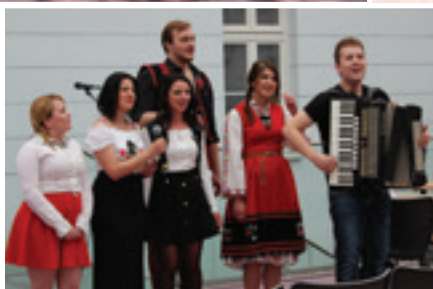
Program vzdelávacích kurzov sme už tradične spestrili aj potulkami po juhozápadnom Slovensku, ktorých cieľom je bližšie spoznať slovenské realie. Účastníci sa tak vďaka výkladu odborných sprievodcov bližšie zoznámili s mestom Modra – navštívili miesto nešťastia, kde sa pri poľovačke smrteľne zranil Ľudovít Štúr, zastavili sa pri jeho hrobe, no dozvedeli sa i zaujímavosti z jeho života či z histórie samotného mestečka. Zavítali i do Astronomického a geofyzikálneho observatória UK v Modre. V bratislavskom Prírodovednom múzeu SNM zas mali možnosť pokochať sa výstavou Giganty ľadovej

doby, expozíciou trojrozmerných rekonštrukcií gigantických živočíchov v skutočnej veľkosti, ktoré žili v rôznych častiach našej planéty pred desiatkami až stovkami tisíc rokov. Jeden z dní sa niesol v znamení celodennej náučnej exkurzie do Komárna. Účastníci so sprievodcom spoznali komárňanskú pevnosť, oboznámili sa s kultúrnymi pamiatkami v meste a vypočuli si množstvo informácií o histórii jedného z najstarších sídel v Karpatskej kotlině. V predvečer ukončenia vzdelávania im zahrli do spevu a tanca folklórni muzikanti.

Na SAS-e v hlavnej úlohe študenti

Máj na akademickej pôde je mesiacom pestrým, bohatým na rôzne udalosti. Študenti sa na jednej strane pasujú s preverovaním získaných vedomostí, chcú obstáť na záverečných skúškach, ale zároveň túžia ukázať, že štúdium malo zmysel a posunulo ich ďalej. A to platí aj pre zahraničných slovakistov, ktorí absolvujú študijný pobyt na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) v centre pre slovenčinu ako cudzí jazyk Studia Academica Slovaca (SAS).

SAS a jeho študenti v máji zorganizovali viaceré podujatia, ktoré sledovali prehĺbenie multikultúrnej komunikácie, veď hlavnými aktérmi boli slovakistky a slovakisti z 12 krajín. Dňa 15. mája 2017 sa v átriu FiF UK uskutočnilo zaujímavé podujatie pod názvom SAS up!, na ktorom slovakisti z Bieloruska, Bulharska, Číny, Fínska, Chorvátska, Poľska, Rakúska, Rumunska, Slovinska, Srbska, Talianska a z Ukrajiny originálnym spôsobom predstavili obraz Slovenska v zahraničí – ako nás vnímajú ich rodáci i médiá či to, ako sa rozvíjajú naše vzájomné vzťahy. Neobišli ani zaužívané stereotypy, vtipne a tvorivo komentovali vlastný kontakt so slovenskou kultúrou i slovenskou realitou. Podujatie spestrili prezentácie, piesne či divadelné vystúpenie slovinských študentov, ktorí takto so svojimi učiteľmi začínali exkurziu po slovenských regiónoch. Každá krajina mala k dispozícii stôl s ponukou národných kulinárskych špecialít, ale nechýbali ani typické predmety či suveníry. Účastníci mohli ochutnať ukrajinský boršč, bieloruské placky, rumunskú mamaligu, čínske pirohy, mäsové gulky a čaj, bulharskú polievku tarator a ljutenicu, taliansky syr parmigiano či srbský bečarac. Študentky z Číny si pre účastníkov pripravili výkresy, na ktorých si záujemcovia mohli vyskúšať postupy čínskej kaligrafie. Celkovú atmosféru umocnilo vtipné a spontánne moderovanie študentov s cieľom interaktívne zapájať účinkujúcich aj prítomných do programu.



Dňa 30. mája 2017 opäť ožilo átrium z iniciatívy SAS-u, no tentokrát na pôdu FiF UK zavítali nemeckí hostia, a to pri príležitosti prezentácie zborníka *Tandembuch*, ktorý je výsledkom vzájomnej spolupráce Univerzity Komenského a Univerzity v Regensburgu na projekte Tandem. Jeho cieľom je podpo-

ra interdisciplinárneho dialógu medzi východnou a západnou Európou v oblasti výskumu a vzdelávania. V rokoch 2014, 2015 a 2016 sa do tohto programu aktívne zapojili aj fakulty UK. Hlavným koordinátorom programu za slovenskú stranu a priamym partnerom Europea sa stal SAS. Na realizácii projektu sa v rámci troch ročníkov zúčastnilo 24 slovenských a 24 nemeckých študentov z rozličných oblastí humanitných, prírodovedných či sociálno-ekonomických odborov. Sme radi, že vybraní účastníci sa stotožnili s výskumným charakterom projektu a s nadšením absolvovali kultúrno-spoločenský plán podujatí v Bratislave či v Regensburgu, čo s nadšením deklarovali aj

dve priame účastníčky a autorky textov Martina Bošácka a Soňa Tichá. O koncepcii a priebehu projektu za účasti hostí z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Rektorátu UK, ako aj vedenia a kolegov z FiF UK referovali hlavné koordinátorky Lisa Unger Fischer, M.A., a doc. Jana Pekarovičová.

Počas vzájomných stretnutí študenti lepšie spoznávajú prednosti aj úskalia tímovej práce, získajú informácie o inej kultúre, testujú si svoje odborné, komunikačné i manažérske zručnosti. A to je cieľom nášho vzdelávacieho programu realizovaného zážitkovou formou na prehĺbenie vzájomného interkultúrneho porozumenia.

Mgr. Veronika Sýkorová,
tajomníčka SAS



V máji prebehlo prvé z piatich plánovaných výjazdových vzdelávacích podujatí pre našich krajských učiteľov. Na vzdelávaní pedagógov, ktoré sa uskutočnilo v srbskom

V obsahovej náplni vzdelávania sme sa, vychádzajúc z požiadaviek našich krajských učiteľov, tematicky zamerali predovšetkým

Báčskom Petrovci, sa zúčastnilo 105 pedagogických zamestnancov (najmä učiteľov materských, základných a stredných škôl) zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským nielen zo Srbska, ale aj Chorvátska a Rumunska. Hlavným cieľom týchto vzdelávacích podujatí bolo zdokonaľiť profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov v súlade s najnovšími vedeckými a odbornými poznatkami a požiadavkami na výkon pedagogickej činnosti.

na: tvorivé písanie ako prostriedok rozvoja slovnéj zásoby, povesti a ich využitie vo vyučovaní, interaktívne prezentácie – tvorbu interaktívnych úloh pre žiakov v prírodovedných a spoločenskovedných predmetoch, komunikáciu prostredníctvom blogu – tvorbu funkčného učiteľského blogu. Nechýbala však ani problematika získavania prostriedkov z eurofondov pre školy, tvorby školských projektov či možnosti zapájania sa do projektov na základe výziev predkladaných Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a ďalších inštitúcií.

Účastníci vzdelávacích programov veľmi pozitívne hodnotili odbornú časť výučby, ako aj celkovú organizáciu výjazdového metodického kurzu zo strany CĎV UK.

Mgr. Ľudmila Ábelová,
Mgr. Ľudmila Novák Ducká, CĎV UK

Odborníci FiF UK v spolupráci s expertom zo Stanfordu skúmajú uznanie v EÚ

Európska únia ako spoločenstvo krajín predstavuje konšteláciu noriem, hodnôt a očakávaní, ktoré sú zdieľané spoločnosťami členských štátov. Ako v každom spoločenstve, i v Únii zohráva kľúčovú úlohu uznanie. Navyše, v prípade EÚ môžeme hovoriť o špecifickom type usporiadania uznania, ktorý charakterizuje vzťahy medzi členskými štátmi, formuje ich identity a odlišuje ich od vzťahov s nečlenmi. Práve výskumu uznania v EÚ sa venuje EURECOR – spoločný projekt Katedry politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK), Studia Academica Slovaca – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk (SAS) a Sociologického ústavu Slovenskej akadémie vied (SAV).

V rámci výskumného projektu „Usporiadanie uznania v Európskej únii a malé členské štáty“ – EURECOR (podporeného APVV) skúma tím Katedry politológie FiF UK, SAS a Sociologického ústavu SAV, čo umožňuje členským štátom získať v rámci EÚ uznanie, za akých okolností sa tak deje a akým spôsobom tvorba uznania prebieha. Analýza je postavená na empirickom výskume dvoch navzájom prepojených dimenzií: 1) komparatívne štúdium verejného a mediálneho diskurzu o správaní sa členských štátov vo vzťahu k vybraným politikám EÚ vo vybraných krajinách Únie; 2) výskum formovania tzv. myšlienkových komunít, ktoré zdieľajú kognitívne schémy porozumenia EÚ ako politického projektu – a to na úrovni členských štátov i v nadnárodnom kontexte (www.eurecor.com).

Výskum myšlienkových komunít je v projekte EURECOR postavený na metodológii tzv. vzťahovej analýzy tried (*relational class analysis*), ktorá umožňuje identifikáciu kognitívnych významových schém v rámci reprezentatívnych vzoriek populá-

cie. Jedným z popredných svetových expertov na tento typ metodológie je prof. Amir Goldberg zo Stanford Graduate School of Business v USA. Na pozvanie zodpovedného riešiteľa projektu EURECOR prof. Jozefa Bátora, PhD., prišiel 27. apríla 2017 prof. Goldberg na Katedru politológie FiF UK a s členmi riešiteľského kolektívu absolvoval interný seminár venovaný obsahovej a technickej stránke prípravy dotazníkov určených na reprezentatívny výskum, ktorý sa zameriava na identifikáciu myšlienkových komunít v Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Maďarsku, Finsku a na Slovensku. Následne prof. Goldberg vystúpil i v rámci etablovanej série Výskumných seminárov Katedry politológie FiF UK s prednáškou na tému „Meranie kultúrnej heterogenity za pomoci vzťahovej analýzy tried: Aplikácia na politické názory a ekonomickú morálku“. Vytvoril sa tak neformálny priestor na výmenu vedomostí o najnovších trendoch pri skúmaní kognitívnych aspektov pri formovaní politických preferencií, pri formovaní identít a v nepo-



slednom rade pri formovaní uznania v politických spoločenstvách, akým je i EÚ. Spolupráca s prof. Goldbergom bude pokračovať i v ďalších fázach projektu.

Mgr. Ana Benje, Mgr. Matej Navrátil,
Katedra politológie FiF UK

SPRAVODAJSTVO

V Aule UK o aktuálnych problémoch demokracie na Slovensku

Dňa 10. mája 2017 sa v Aule UK uskutočnila ďalšia z cyklu profesorských univerzitných prednášok pod názvom „Lesk a bieda slovenskej politiky“. Prof. PhDr. Darina Malová, PhD., v prednáške nadviazala na svoje aktuálne a predchádzajúce výskumy z oblasti politológie.

Do problematiky politiky a demokracie na Slovensku uviedla profesorka pritomných krátkou diagnózou súčasnej politickej sféry. Charakteristikou slovenského parlamentu od posledných parlamentných volieb je množstvo politických strán, medzi nimi i neštandardné. Ukazuje sa, že dôvodom uchýľovania sa k netradičným, až krajne orientovaným stranám je frustrácia z doterajšej politiky tradičných strán, ktoré strácajú podporu a dôveru.

Na začiatok riešenia tejto problematiky uviedla prirovnanie politiky k futbalu. Pre mnohých občanov je totiž politika len akousi hrou politikov, na ktorú sa občan iba pasívne prízerá a nemá žiadnu moc meniť priebeh tejto hry. V skutočnosti to tak však nie je. Prof. Malová vysvetlila, že v politike je občan, na rozdiel od fanúšika vo futbale, aktívnym prvkom a zároveň rozhodcom celého deja. Občan totiž svoj nesúhlas s politikou môže aktívne vyjadrovať, či už formou petície, protestu, alebo inými spôsobmi, a tak priamo ovplyvňovať politiku.

Druhým rozdielom medzi občanom v demokratickom štáte a fanúšikom na tribúne je, že občan musí byť stále aktívny. V demokracii neexistuje jedno víťazstvo, ktorým sa končí zápas. Demokracia môže byť nastolená, ale musí byť aj zdravo udržiavaná. „Demokracia je systém, ktorý sa zrúti, ak nemá vonkajšiu a vnútornú podporu,“ zdôraznila prednášajúca.

Na ilustráciu toho, ako funguje demokracia, uviedla prof. Malová klasickú schému od Eastona, podľa ktorej je parlament niečo ako „čierna skrinka“. Bežní občania vedia iba to, že sa v nej rozhoduje, nevedia však úplne všetko, napr. v pro-

spech koho a s akými záujmami sa rozhoduje. Pre demokraciu je dôležité a podstatné, že túto čiernu skrinku ovplyvňujú „vstupy“, ktorými sú voľby, verejná mienka, médiá a záujmy občanov. Jednoducho povedané, vstupom je záujem občana. Od jeho záujmu by malo závisieť rozhodnutie čiernej skrinky a jej výstupy (napr. zákony). Aby demokra-



cia fungovala, musia občania aktívne vstupovať do politiky, určovať jej smer a rozhodovať o nej.

Prof. Malová meria kvalitu demokracie na základe dôvery a spokojnosti občana s inštitúciami. Výsledky prieskumov, ktoré uviedla, tvrdia, že Slováci nie sú spokojní hlavne s politickými stranami. Ak je spokojnosť a dôvera mierou kvality demokracie, tak nám vychádza, že na Slovensku nemáme kvalitnú demokraciu, čoho príčinou sú politické strany. Zároveň ale dodala, že zahraničné prieskumy medzinárodných agentúr nedopadli až tak kriticky ako domáci prieskum. Medzinárodné agentúry na meranie demokracie však vychádzali z iných predpokladov. Napr. z množstva politických strán v kra-

jine. Toto východisko je logické, pretože krajina, kde je iba jedna politická strana, už principiálne nie je demokratická. A naopak, čím viac politických strán, tým viac názorov, a teda kvalitnejšia demokracia.

Politické strany sú teda raz vnímané ako príčina zlej kvality demokracie a raz ako príčina dobrej kvality demokracie. Tento zdanlivý paradox (ktorý je zároveň teoretickým problémom merania kvality demokracie) rieši profesorka poukázaním na to, že kvantita politických strán môže byť pre demokraciu dobrá, ak sú tieto politické strany kvalitné a plnia svoje funkcie, medzi ktorými vyniká práve funkcia plnenia záujmov občana.

Funkčnosť demokracie tak nie je iba v rukách samotných občanov, ale v rukách politických strán, ktoré majú povinnosť komunikovať s občanmi a plniť ich záujmy. Podľa prednášajúcej je problémom politických strán na Slovensku neschopnosť počúvať záujmy občanov a často ani odborníkov z politológie, pretože záujmy občanov a politológov nekomunikujú so záujmami strany. Strany teda stratili svoju funkciu zastupovať ľudí pred štátom.

Po prednáške nasledovala bohatá diskusia, ktorá potvrdila aktuálnosť témy a záujem o túto problematiku.

Jana Blusková



Kompletný videozáznam prednášky si môžete pozrieť na YouTube kanáli UK.

Spoločná krajina a zodpovedná univerzita

V októbrovom čísle sme vás informovali o spustení spoločného projektu Katedry politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) a Denníka N – Spoločná krajina. O postrehy z doterajšieho priebehu projektu, ktorý formou diskusií spoločensky angažovaných osobností s mladými ľuďmi priniesol na stredné školy otvorený dialóg o hodnotách a súčasných spoločenských výzvach a má navyše ambíciu pokračovať aj v nasledujúcom akademickom roku, sme požiadali prof. Jozefa Bátora, PhD., vedúceho riešiteľského kolektívu.

redakcia

„Všetko samá hned', človeče... Ani tam nechod'..." zarazili ma smutne znejúce slová Matúša Kostolného pri vchádzaní na volebnú párty Denníka N v jednom z tých hipsterských podnikov na Laurinskej v sobotu 5. marca 2016. Bradaté deti v skejterských šiltovkách a v tých okuliaroch bez dioptrií nám servírovali drinky, zatiaľ čo sme nechápajúc sledovali výsledky volieb potvrdzujúce, že do Národnej rady Slovenskej republiky sa s 8,04 % hlasov dostali fašisti. Šok sa prehĺbil, keď sa ukázalo, že fašisti zvíťazili medzi prvovoličmi (18 – 21 rokov) so ziskom 22,7 % (exit poll agentúry Focus). Nasledoval čas uvažovania, spytovania si svedomia, otázok o tom, čo sme podcenili a kde sme sa to ako spoločnosť ocitli. V kontexte toho, ako neštandardne vyzeral aj zvyšok našej politickej scény, to bol vskutku skrušujúci stav. Uvažovali sme nad tým mnohí, a tak nebolo nakoniec ani prekvapivé, keď sme s Lukášom Filom o pár týždňov sedeli v jednej z kaviarní na Štúrovej a debatovali, ako dokážeme prepojiť zdroje a aktivity Denníka N so zdrojmi a aktivitami Katedry politológie FiF UK v spoločnej snahe prispieť aspoň trochu k postupnej zmene pomerov.

Kľúčovou predstavou, na ktorej sme sa zhodli, bola nutnosť osobnej prítomnosti a priameho dialógu so stredoškólami v rôznych častiach našej krajiny. Výsledkom bola koncepcia projektu Spoločná krajina, v rámci ktorého sme začali pripravovať sériu diskusií o liberálnej demokracii, európskej integrácii, občianskej spoločnosti a o najpálčivejších problémoch súčasnosti z pohľadu mladých ľudí, a to priamo na pôde stredných škôl, kam by chodili kolegyne a kolegovia z Katedry politológie FiF UK a z Denníka N, ako aj umelci a občianski aktivisti. Paralelne s touto iniciatívou prišli aktivista Michal Karako a novinár Andrej Bán s nápadom rozbehnúť sériu koncertov a diskusií s občanmi v rôznych regiónoch Slovenska. Mali sa venovať dnes málo vnímaným aspektom našej modernej histórie, najmä pokiaľ

ide o holokaust a fašizmus, a mali niesť zodpovedajúci názov Zabudnuté Slovensko. Paralely a priesečníky boli jasné, a tak bolo len prirodzené, že sme vytvorili projekt „Spoločná krajina a Zabudnuté Slovensko“ pod záštitou Katedry politológie FiF UK a pod vedením autora tohto článku v spolupráci s Martou Králikovou. Projekt získal podporu v kompetitívnej grantovej schéme veľvyslanectva Spojených štátov, podporujúcej len asi 10 % z prihlásených projektov, čo nám umožnilo pokryť aspoň základné výdavky na benzín, na ozvučenie koncertov, na tlač plagátov a pod. Na honoráre sme žiadne zdroje nepotrebovali, pretože všetci z nás sa do projektu zapojili zdarma.

Počas tohto akademického roka bolo v rámci projektu zorganizovaných 24 diskusií na stredných školách a 8 väčších diskusných podujatí v kultúrnych domoch a na námestiach v mestách ako Brezno, Dolný Kubín, Kežmarok, Námestovo či Rožňava. Svojou aktívnou účasťou prispeli kolegyne a kolegovia z Katedry politológie FiF UK, a to menovite Zsolt Gál, Erik Láštík, Marta Králiková, Soňa Szomolányi, Aneta Világi a aj autor tohto článku. O význame či dosahu našich diskusií a verejných podujatí počas tohto akademického roka môžeme len špekulovať. Bez spoľahlivých dát sú akékoľvek tvrdenia o tom, či a ako týmto meníme spoločnosť, nevyhnutne len subjektívnymi dojmami. Preto tu možno spomenúť napríklad to, ako mi triedna učiteľka na jednom bansko-bystrickom gymnáziu v snehu na chodníku pri príchode akosi ospravedlňujúco hovorila, že o EÚ sa decká u nich učia len dve hodiny za štyri roky. Alebo to, ako jeden z gymnazistov – v hneve a nadávajúc na „Američanov, čo všetko len bombardujú“ – opustil miestnosť, či ako mi úprimne jeden rómsky študent gymnázia triasol rukou po debate a ďakoval za vysvetlenie fungovania Únie. Takisto výrazný bol učiteľ dejepisu na jednej zo stredných odborných škôl na okraji Bratislavy, ktorý vo svojich vstupoch do debaty budúcich recepčných a čašníkov prevyšoval

intelektuálnym rozhľadom mnohých našich univerzitných akademikov. Mierne prekvapivé na jednom z nitrianskych gymnázií bolo, keď sa jeden z učiteľov pri káve po diskusii zdôveril, že momentálne je medzi deckami na jeho škole najväčším trendom učiť sa po rusky a čítať ruské alternatívne weby. Na debaty Zabudnutého Slovenska začali počas roka do kultúrnych domov húfne chodiť fašisti v zelených tričkách a snažili sa priebeh podujatí systematicky rušiť hlasným vykrikovaním a osočovaním účinkujúcich. Napriek tomu vždy niektorí z nich po diskusii ostali aj dlhšie a snažili sa vystupujúcich presvedčiť o svojich uhloch pohľadu na našu spoločnosť a vystupujúci ostávali debatovať napriek tomu, že to často bolo priam bytostne nepríjemné. A tak sa – hoci možno v niektorých prípadoch zbytočne – predsa len nejaké formy dialógu nadviazať podarilo. Spomenúť by sa tu dalo i mnoho iného, ale lepšie je prečítať si reflexie k projektu na blogu: <https://dennikn.sk/autor/zabudnuteslovensko/>.

A na záver teda trochu pátosu. Univerzita je kľúčovou inštitúciou slobodnej demokratickej spoločnosti. Jednak preto, že poskytuje možnosť vedecky a pedagogicky sa zahľbovať do kľúčových otázok relevantných pre rozvoj spoločnosti. Ale takisto preto, že zohráva úlohu jednej zo spoločenských kotiev hodnôt demokracie, humanizmu, ľudskej dôstojnosti a slobody. Ako univerzitní akademici nesieme za to osobnú profesionálnu zodpovednosť. Každý svojím spôsobom a podľa svojich možností. Pre mnohých z nás na FiF UK to okrem iného znamená, že popri vlastnom výskume a výučbe plánujeme i v nadchádzajúcom akademickom roku pokračovať v začatých aktivitách v rámci projektu Spoločná krajina a Zabudnuté Slovensko, a tak sa pokúsť prispieť k posilneniu demokratického a slobodného charakteru našej spoločnosti.

**Prof. Jozef Bátora, PhD.,
Katedra politológie FiF UK**

Život so zrakovým postihnutím vyžaduje len pár drobných úprav a ide to

O zrak prišla pri úraze, keď mala 14 rokov. Neskôr vyštudovala slovenský jazyk a literatúru na Filozofickej fakulte UK a dnes na jej meno natrafíte pri takmer každej správe z dielne Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS), ktorá stojí za mnohými osvetovými podujatiami i projektmi na podporu ľudí so zrakovým postihnutím (ZP). Porozprávali sme sa s ňou o jej práci v oblasti PR, o aktivitách a víziách ÚNSS, ako aj o výraznom posune vo vnímaní nevidiacich spoločnosťou. A hoci, ako sama hovorí, o športe vie len to, podľa akého vzoru sa skloňuje, energiu, ktorú z jej odpovedí cítiť, by jej mohol závidieť i olympijský reprezentant. Predstavujeme vám **Dušanu Blaškovú**.

Ste PR manažérkou pre ÚNSS. Čo všetko táto pracovná pozícia obnáša?

Musím povedať, že mám pred sebou vždy viacero chodov – jeden len obližnem, iný nahryznem, ďalší si vychutnám dosýta. Manažérka pre PR je práca veľmi pestrá, hoci sa to možno na prvý pohľad tak ani nejaví. Zabezpečujem komunikáciu ÚNSS s verejnosťou, prezentujem ju na celospoločenských aktivitách, spolupracujem pri organizovaní jej podujatí, seminárov, workshopov či konferencií. Osvetovú činnosť ÚNSS pomáham naplňať napr. aj prípravou kampaní, najrôznejších informačných a propagačných materiálov. Komunikujem s médiami, podieľam sa na príprave tlačových správ, realizácii tlačových besied. Naším nižším organizačným zložkám (krajským strediskám, krajským radám a základným organizáciám) pomáham šíriť informácie o ich aktivitách, poskytujem poradenstvo pri zabezpečovaní publicity ich projektov. Som v tíme ľudí, ktorí pripravujú, realizujú a vyhodnocujú fundraisingové aktivity a kampane. Spolupracujem s inými združeniami, organizáciami, partnermi ÚNSS. V neposlednom rade vediem databázu v oblasti médií, verejných činiteľov, sponzorov, donorov, spolupracovníkov. Je to len hrubý popis, ale aj tak sami vidíte, že na núdzu príležitostí sa sťažovať nemôžem.

Jednou z najznámejších aktivít ÚNSS je Biela pastelka. Začiatkom júna ste spustili už jej 16. ročník. Skúste nám priblížiť tento projekt.

Biela pastelka je verejná zbierka na podporu ľudí so ZP, ktorú organizujeme už od roku 2002. Výnos slúži na podporu aktivít, ktoré ľuďom so ZP pomáhajú začleniť sa do bežného života, špeciálne rehabilitačné programy zamerané na výcvik samostatnej chôdze s bielou palicou, kurzy Braillova písma, práce s rôznymi kompenzačnými a optickými pomôckami, sebaobsluha a pod., obhajobu práv ľudí so ZP, odstraňovanie architektonických bariér, oboznamovanie verejnosti s možnosťami riešenia problémov nevidiacich a slabozrakých ľudí.

Málokto však vie, prečo práve „biela pastelka“. Je to akýsi symbol nevidiacich. Na prvý pohľad sa totiž môže zdať, že biela pastelka je zbytočná, nepoužiteľná, pretože na klasický – biely – papier sa ňou kresliť ani písať nedá. Takisto aj úsilie žiť plnohodnotný život aj napriek ZP sa môže javiť márne, túžba samostatne sa naučiť variť, piecť, starať sa o celú domácnosť, rodinu či užívať si množstvo ďalších každodenných radostí nedosiahnuteľná. Ale ak sa urobí malinká úprava, odrazu sa dá ísť aj touto cestou – ak použijeme farebný pa-

pier, aj tá biela pastelka má odrazu zmysel a je využiteľná. Takisto život so ZP vyžaduje pár drobných úprav a ide to.

ÚNSS však pravidelne organizuje i množstvo ďalších podujatí, prostredníctvom ktorých šíri osvetu o svete ľudí so ZP (napr. celoslovenská dopravná-osvetová akcia *Deň bielej palice*), usporadúva verejné zbierky (napr. zbierka na podporu výchovy a výcviku vodiacich psov Štvornohé oči), v roku 2014 dokonca spustila úspešný program *Zdravé oči už v škôlke* zameraný na včasnú prevenciu a diagnostiku porúch zraku u detí, za čo získala v tom istom roku v kategórii sociálna inklúzia i Cenu Nadácie Orange. Čo ďalšie projekty a vízie?

ÚNSS organizuje množstvo projektov a akcií – určite sa mi tu nepodari predstaviť všetky. Tie, ktoré ste spomenuli, realizujeme dlhodobo, zakaždým sa ich však snažíme niečím novým obohatiť, nejako ozvláštniť. Napr. veľkým krokom v zvyšovaní povedomia vodičov o účastníkoch cestnej premávky so ZP, ktorý sme urobili v uplynulom roku, je zaradenie témy signalizácie bielou palicou do výučbových materiálov i testov autoškôl (krátke inštruktážne video nájdete však i na: <https://www.unss.sk/aktuality/2016/bezpecne-na-cestach.php>). Ďalšou už tradičnou kultúrnou aktivitou ÚNSS je každoročne vyhlasovaná fotografická súťaž *Cesta svetla*, ktorá je otvorená všetkým, teda nielen ľuďom so ZP. Z ďalších pravidelných aktivít spomeniem napr. *Umeleckú prehliadku v speve a hre na hudobný nástroj*, *Braillovskú olympiádu* či *Dni Mateja Hrebendu*, čo je celoslovenská súťažná prehliadka recitátorov a literárnych tvorcov so ZP. Od roku 2015 beží medzinárodný projekt *Aktivizácia mládeže – dlhodobá ambícia*, ktorého cieľom je pripraviť skupinu aktívnych mladých ľudí so ZP na to, aby v budúcnosti sami vytvárali možnosti a príležitosti na aktívne trávenie voľného času pre rovnako znevýhodnených mládežníkov.

No a vízií máme tiež neúrekom, ani neviem, odkiaľ začať. Naďalej sa chceme na všetkých frontoch, a to aj prostredníctvom pripomienkovaní legislatívy, usilovať o skvalitnenie života ľudí so ZP. Intenzívne napr. spolupracujeme pri tvorbe významnej európskej smernice EU/2016/2102 o prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií subjektov verejného sektora. Neobídeme však ani národnú legislatívu, nevzdáme „zápas“ o debarierizáciu prostredia, budeme usmerňovať, ako v najrôznejších oblastiach prístupňovať informácie ľuďom so ZP. No je toho ešte veľmi veľa, aj projektov, aj vízií – určite som do niektoej z množstva uličiek, ktorými sa vydávame, v tejto odpovedi ani len nenakukla.



Inak musím sa vám priznať, že v rámci prípravy na tento rozhovor som zablúdila na pre mňa dovtedy neznáme stránky o a pre nevidiacich a slabozrakých, ktoré ma jednak presvedčili o množstve súčasných výmožností, uľahčujúcich ľuďom s týmto hendikepom každodenné fungovanie, no zároveň ma takto sprostredkované poznanie dodatočne aj akosi smutne informovalo o mojej dovtedy ani neuvedomovanej ne všímavosti. Napr. vďaka stránke Oddelenia prevencie dopravných a architektonických bariér, ktoré založila práve ÚNSS, som sa dozvedela viac o početných a rozmanitých reliéfnych prvkoch na komunikáciách, ktorých implementácia pomáha ľuďom so ZP zvládnuť bez pomoci i na orientáciu náročnejšie terény. Zistila som tiež, že sa na ručný zápis Braillova písma používa tzv. Pichtov stroj. Ale i to, ako hlasujú vo voľbách nevidiaci, akou výzvou pre nich môže byť nakupovanie, či to, aké následky má u nevidiacich častá chronická porucha tzv. cirkadiálneho rytmu. Vy sa s takýmto ne všímavcami stretávate asi pomerne často – v čom cítite u vidiacich najväčšie rezervy v každodennom prístupe k ľuďom so ZP? Na čom by sme – v snahe byť nápomocní – mali najviac popracovať?

Hm, toto je veľmi ťažká otázka. Ja si nemyslím, že sú ľudia nevšímavci. Mne sa skôr zdá, že ešte stále prevláda utkvela predstava o „svete nevidiacich“ a „svete vidiacich“. To ale nie je pravda. Svet je predsa len jeden a žijeme v ňom všetci spoločne. Ono to v mnohom vyplýva... Nevie, asi zo strachu z neznámeho alebo ako to nazvať. Musím však povedať, že od čias, čo som si ako nevidiaca začala uvedomovať emócie verejnosti, vnímam v tomto veľký posun. Ľudia už vedia, že nevidiaci môže byť aj novinár, aj učiteľ, aj prekladateľ, môže sa venovať informatike, bankovníctvu. Už sa to portfólio možností, ktoré k nám tak akosi neodmysliteľne a automaticky patrilo, neobmedzuje len na masérovy či telefonistov. Osveta sa ale odzrkadľuje aj na množstve informácií, ktoré ľudia majú o tom, ako si dokážeme poradiť s bežnými činnosťami, ako sú domáce práce, práca s PC, mobilmi a pod. Už sa pomaly vytráca tá predstava, že nevidiaci môže len sedieť doma a počúvať rádio.

A na čom by v snahe byť nápomocný bolo treba podľa mňa popracovať? Možno si uvedomiť, že to, čo je pre nás nevyhnutné, je pre ľudí bez ZP užitočné, a teda je asi... ak nie priamo chybou, tak rozhodne brzdou vnímať akékoľvek sprístupňovanie ako nejakú nadprácu, stres navyše, niečo, čo množstvu ľudí pridá povinnosti a využije to len pár jednotlivcov. Veď predsa hlásenie zastávok v MHD pomáha všetkým, ozvučené semaforey či hlásenia poschodí a oddelení na nich vo výťahoch takisto. Je to niečo podobné ako v prípade rámp pri schodoch – ocenia ich nielen vodičkári, ale i mamičky s kočíkmi či seniori.

Dočítala som sa i to, že sa vďaka rozmachu moderných technológií šíri obava o „konci“ Braillovo písma. Ako to vidíte Vy?

Takáto obava sa šíri, to je pravda, ale je podľa mňa absolútne neopodstatnená. Braillovo písmo predstavuje gramotnosť nevidiacich, je to plne funkčná abeceda, plne funkčný systém, pomocou ktorého dokážeme zaznamenať nielen písmená (aj s diakritikou), ale aj interpunkčné znamienka, chemické a matematické vzorce, dokonca notový zápis. Má svoju presnú a logickú štruktúru, svoju presnú špecifikáciu. Všetky pokusy vymyslieť niečo iné, lepšie, modernejšie, zlyhali. Všetky deti sa ho v škole učia a učia budú. To je vlastne to isté, ako keby sme si povedali, že sa vidiace deti budú učiť len tlačene písma latinky a písať rovno na PC, že vlastne písané tvary písmen nemusia poznať.

Napriek tomu, že je Braillovo písmo nepochybne geniálnym nástrojom komunikácie, mne, nezasvätenej, sa jeho zvládnutie javí ako poriadna výzva. To ma privádza k otázke: ako dlho asi trvá dospelému človeku, kým ho zvládne?

Braillovo písmo (BP) nie je vôbec ťažké. Ja viem, že sa mi to ľahko hovorí, pretože ho ovládam, ale ono má naozaj logický systém, podľa ktorého sa dajú jednotlivé znaky pohyby zapamätať. Pre mnohých je zrejme odstrašujúca veľkosť písmen – pre mňa bola takisto, keď som sa ho začínala učiť a takisto som si myslela, že sa nikdy nedopracujem k tomu, že ho zvládnem čítať, ako sa patrí – prstami.



Ale pri vyučovaní sa vždy postupuje od väčšieho zobrazenia k menšiemu, každý (či dieťa, či dospelý) si najprv musí osvojiť kombinácie bodov, musí si byť istý ich pozíciou a až tak sa prepracuje k reálnej veľkosti písmen. Ak sa BP učia deti na prvom stupni ZŠ, tá rýchlosť čítania môže byť na nerozoznanie od tempa čítania vidiacich detí. Ak sa ho učia ľudia neskôr, býva to už rozdiel, ale veľmi to závisí od toho, akú má ten-ktorý človek prax, koľko sa čítaniu tlačovín v BP venuje. Ale ak by ste veľmi túžili po časových intervaloch – ja som sa BP učila v 14 rokoch. Dostala som šlabikár a sama som sa učila jednotlivé písmená. Celú abecedu som zvládla za pár týždňov, možno dva mesiace, presne si to nepamätám. Písanie už šlo ľahko – kým som získala prax a istotu, možno týždeň – dva? Ale to bolo dané tým, že som už poznala tie kombinácie bodov.

Treba však povedať, že nie všetci nevidiaci BP ovládajú. Nezriedka je prekážka fyzická – ľudia, ktorí manuálne pracovali, mávajú zhrubnuté, stvrdnuté brušáky prstov a ten hmat je citeľne oslabený, takisto diabetici môžu mať vplyvom rôznych zdravotných komplikácií čítanie hmatom sťažené, či dokonca úplne znemožnené. Nehovorím o tom, že v prípade, že človek príde o zrak vplyvom úrazu, istý čas trvá, kým sa psychicky zotaví natoľko, že je ochotný a schopný začať sa pasovať so životom inak – začať sa učiť robiť všetko to, čo doposiaľ, len trochu inak, najšť pár grifov, oboznámiť sa s kompenzačnými a optickými pomôckami, ktoré mnohé uľahčujú.

Na Filozofickej fakulte UK ste absolvovali štúdium slovakistiky. O tom, že slovenčinu vo svojej súčasnej práci využívate každodenne, nemôže byť, samozrejme, pochyb, no prečo ste sa vlastne rozhodli práve pre tento odbor? Vedeli ste, že zakotvíte v PR v ÚNSS? ☺

Tá motivácia bola úplne jednoduchá – chcela som o tom vedieť viac. Mala som ešte pár smerov, ktoré by ma zaujímali a lákali, ale nakoniec sa strelka zastavila takto. A že skončím pri PR v ÚNSS, to som teda naozaj netušila. Pracujem tu krátko, len od januára minulého roka, dovtedy som, musím sa priznať, takúto kreatívnu prácu nevykonávala.

Ako ste zvládli vyštudovať odbor taký náročný na čítanie množstva textov? Čo vám okrem vytrvavej usilovnosti pomohlo?

Musím povedať, že som na VŠ prišla pomerne nepripravená, nemala som veľmi predstavu o tom, ako sa dostať ku skriptám v prístupnej podobe, nevedela som sa v Bratislave sama orientovať, nebola som pripravená zvládnuť študovať, bývajúc na internáte, navyše nevidiaca. Všetko som sa to učila tak nejako za pochodu, niekedy s väčšími, inokedy s menšími úspechmi. S terajším rozumom a skúsenosťami by som to, pravdaže, riešila ináč, nuž ale to je tak asi pri všetkých a pri všetkom. Ja som ale mala jedno obrovské šťastie. Nás bolo v krúžku 23, ale tak nejako prirodzene sa sformovala skupina asi ôsmich ľudí, ktorá sa začala sprvu len tak stretávať, postupne sme sa, prirodzene, začali o študijných veciach rozprávať, až to napokon prerástlo do spoločného čítania „povinné“ literatúry a učenia sa na skúšky. Pamätám si, ako sme si v parku za fakultou čítali nejaké Mitanove poviedky, ako sa spolužiaci striedali, ako to dramatizovali. Štátnicová zostava bola predsa len oklieštenšia (dali sme to v trojici), ale teda potiahli sme to celých 5 rokov. Boli to krásne časy, veľmi rada a s láskou si na ne spomínam.

Erika Hubčíková

Foto: Archív Dušany Blaškovej

Študenti z JLF UK žali úspechy na ŠVK v Ostrave

„O čo viac spoznáваме zákony prírody, o to menej sú pre nás uveriteľné zázraky.“
Charles Darwin

Dňa 11. mája 2017 sa na Lekárskej fakulte Ostravskej univerzity v Ostrave (LF OU) uskutočnil VII. ročník Študentskej vedeckej konferencie (ŠVK) s medzinárodnou účasťou. Významných ocenení sa dočkali aj študenti z Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (JLF UK).

LF OU získala akreditáciu v študijnom odbore všeobecné lekárstvo v roku 2010 a je tak najmladšou lekárskou fakultou v Českej republike. Medzi jej významných zahraničných partnerov vo vedeckovýskumnej oblasti patrí aj JLF UK, preto študenti našej fakulty nemohli chýbať ani na VII. ročníku Študentskej vedeckej konferencie, organizovanom práve LF OU. Program májovej konferencie bol rozdelený do 6 sekcií: medicínsky výskum – teoretická a predklinická sekcia + klinická sekcia, ošetrovateľstvo a pôrodná asistancia, nelekárské odbory – bakalársky + magisterský + doktor- ský stupeň.

V sekcií ošetrovateľstvo a pôrodná asistancia získala v konkurencii 10 príspevkov 1. miesto Barbora Ďuričková, ktorá je študentkou 3. ročníka študijného programu pôrodná asistancia na JLF UK. Na konferencii vystúpila s prezentáciou svojho výskumu zameraného na aktuálnu a tabuizovanú problematiku „Informovanosť žien o sexualite počas tehotenstva“, na ktorom pracovala pod vedením konzultantky Mgr. Lucie Mazúchovej, PhD.

V sekcií nelekárskych odborov na doktor- skom stupni excelovala Mgr. Eliška Štefanová



z Ústavu verejného zdravotníctva JLF UK s prácou „Kvalitatívna analýza subjektívnych postojov školákov súvisiacich s nutričným správaním“ pod vedením doc. MUDr. Tibora Bašku, PhD. V práci poukázala na to, že i keď žiaci základných škôl ovládajú zásady správneho stravovania, neprenášajú ich do praxe. Hodnotiaca komisia udelila práci 1. miesto.

V teoretickej a predklinickej sekcií medicínskeho výskumu obsadila 3. miesto práca Kataríny Maťašovej z Ústavu fyziológie JLF UK s názvom „Efekt exogénneho surfaktantu pri poškodení pľúc endotoxínom“ pod vedením RNDr. Maroša Kolomazníka, PhD., a prof. MUDr. Andrey Čalkovskej, DrSc. Autorka v práci predstavila závery svojho výskumu, podľa ktorých má podanie exogénneho surfaktantu u dospelých potkanov potenciál zmierniť škodlivé účinky bakteriálnych lipopolysacharidov na pľúca.

V klinickej sekcií medicínskeho výskumu zaujala práca Martina Hanka z Neurochirurgickej kliniky JLF UK a Univerzitnej nemocnice v Martine s názvom „Dekompresívna kraniektómia u pacientov s traumatickým poškodením mozgu – efektívnosť a limity“ pod vedením doc. MUDr. Branislava Kolarovského, PhD. Autor v práci poukázal na významný fakt, že dekompresívna kraniektómia je efektívny postup pri liečbe traumatického poškodenia mozgu, avšak výber tejto chirurgickej metódy by mal byť limitovaný najmä na pacientov, u ktorých sa očakáva najväčší benefit z tohto zákroku.

RNDr. Michal Šimera, PhD., JLF UK

Farmaceuti UK opäť bodovali na Nadnárodnej študentskej vedeckej konferencii

Študentská vedecká činnosť je i na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (FaF UK) určená hlavne tým študentom, ktorí sú ochotní čo-to obetovať zo svojho voľného času a stráviť ho prácou v laboratóriu, lebo aj takto získané skúsenosti prispievajú k formovaniu profesionálnej osobnosti budúcich farmaceutov. Adekvátnym priestorom na zverejnenie výsledkov vedeckovýskumných prác študentov sú študentské vedecké konferencie. Pre študentov farmácie je najprestížnejšou Nadnárodná študentská vedecká konferencia (NŠVK), ktorou vrcholia fakultné študentské vedecké konferencie štyroch farmaceutických fakúlt z Čiech a Slovenska. Dňa 11. mája 2017 sa konal už XVI. ročník NŠVK a hosťiteľom tohto podujatia bola Farmaceutická fakulta Veterinárnej a farmaceutickej univerzity v Brne (FaF VFU). Koordinátorom celej akcie bola Unie študentů farmacie pri FaF VFU a hlavným sponzorom farmaceutická spoločnosť Zentiva, k. s.

Práce, ktoré postúpili z našej fakulty na toto významné podujatie, sú o to cennejšie, že viaceré z nich vznikli v rámci výmenných študijných pobytov ako výsledok medzinárodnej spolupráce. Ako po minulé ročníky aj tento rok boli na NŠVK práce študentov rozdelené do troch sekcií: chemickej, biologickej a sekcie ďalších farmaceutických disciplín. V chemickej sekcií nás reprezentovali práce Jany Leskovskej a Tomáša Strhárskeho, v biologickej sekcií to boli práce Petry Ješíkovej a Margarety Marušákovskej a v sekcií ďalších farmaceutických disciplín svoje práce z oblasti sociálnej farmácie predstavili Marianna Begánová a Dimitrios-Faidon Kevrekidis. V odborných komisiách za FaF UK zasadali doc. PharmDr. Szilvia Czizle, PhD., doc. Mgr. Fils Andriamainty, PhD., a PharmDr. Lucia Masaryková, PhD.



Úspešný tím FaF UK na XVI. NŠVK v Brne

Vo veľkej konkurencii preukázali naši študenti vysokú úroveň vyjadrovacích schopností pri prezentácii výsledkov práce a v diskusií vynikajúcu orientáciu vo vedeckých poznatkoch z danej oblasti výskumu, čomu nesporne nasvedčujú aj umiestnenia, ktoré

získali. Víťaznou prácou v sekcií ďalších farmaceutických disciplín sa stala práca Dimitrios-Faidona Kevrekidisa, ktorý si spolu s diplomom odniesol aj sponzorský dar firmy Zentiva, k. s., vo výške 15 000 CZK. Ďalšie ocenenia získali práce Petry Ješíkovej a Margarety Marušákovskej, ktoré sa umiestnili na 2. a 3. mieste v biologickej sekcií. V chemickej sekcií si 3. miesto vybojovala Jana Leskovská.

Vynikajúce výsledky našich študentov odzrkadľujú úroveň vedeckovýskumnej činnosti jednotlivých pracovníkov a sú dôkazom toho, že na FaF UK existuje základňa študentov, ktorí sú perspektívnymi pre formovanie novej generácie pedagogických a výskumných pracovníkov v odbore farmácia.

PharmDr. Andrea Balažová, PhD.,
predsedníčka Rady ŠVČ FaF UK

Projekt ATIP na Farmaceutickej fakulte UK

úspešne pokračuje

V novembri 2015 bol na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (FaF UK) predstavený edukačný projekt Advanced Training in Pharmacy Care (ATIP). Okrem FaF UK sú jeho organizačnými partnermi spoločnosť Wörwag Pharma GmbH & Co. KG a Slovenský spolok študentov farmácie (SSŠF). Po vydarenom prvom ročníku sme v tomto akademickom roku odštartovali druhý ročník projektu.

Prvý ročník projektu môžeme hodnotiť ako veľmi úspešný. Zo 72 prihlásených študentov až 55 absolvovalo dvojfázový projekt a získalo v jeho závere certifikát. V anonymnom prieskume 90 % zúčastnených študentov považovalo ATIP za zaujímavý, 95 % za profesionálny, 78 % za primerane náročný, 96 % za dobre komunikovaný. Až 74 % študentov pozitívne hodnotilo povinnú prax, ktorá je súčasťou štúdia, a 68 % z nich označilo edukačný projekt ATIP za užitočnú prípravu pre svoju budúcu profesiu lekárnik. Navyše, 78 % súhlasilo, že projekt zlepšil ich dispenzačné a poradenské schopnosti, 84 % študentov by projekt odporúčalo ostatným študentom a 90 % sa domnievalo, že štúdium by malo poskytovať podobné vzdelávacie projekty. Výsledky z hodnotenia dispenzačnej a poradenskej činnosti vo verejných lekárnach na Slovensku, ktoré sa realizovalo v rámci prvého ročníka ATIP-u, budú prezentované na konferencii pri príležitosti 65. výročia FaF UK v septembri 2017.

Druhý ročník projektu sa tematicky zameriava na problematiku bolesti chrbta a na riešenie tohto častého zdravotného problému u pacientov vo verejnej lekární. Aj v tomto roku bol veľký záujem o účasť na projekte – prihlásilo sa doň 68 študentov. Prvá fáza projektu sa uskutočnila v dňoch 27. – 28. apríla 2017 v priestoroch FaF UK. Otvoril ju dekan FaF UK prof. PharmDr. Pavol Mučaji, PhD., ktorý vyjadril radosť zo záujmu študentov o tento typ vzdelávania. Nasledovali interaktívne prednášky odborníkov: o správnej dispenzácii z pohľadu lekárnik v praxi informovala PharmDr. Ágota Minczingerová z Fakulturnej lekárne FaF UK, PharmDr. Daniela Mináriková, PhD., z FaF UK prednášala o vitamínoch ako liekoch, MUDr. Milan Grofik z Neurologickej kliniky Jesseniovej lekárskej fakulty UK a Univerzitnej nemocnice v Martine povedal viac o diagnostike a farmakoterapii bolesti chrbta, MUDr. Eva Dúbravová zo Súkromného zdravotníckeho centra Hippokrates predstavila prístup rehabilitačného lekára k bolestiam chrbta a PharmDr. Peter Stanko z ADC Číselníka študentov oboznámil s prípravkami s obsahom vitamínov skupiny B dostupných v lekární a povedal prítomným viac o ich rozdielnom využití v závislosti od toho, či ide o výživový doplnok alebo liek s vysokým obsahom vitamínu B. Po prednáškach nasledovala praktická moderovaná diskusia lekárnika a lekára, keďže obidvaja tvoria profesionálny tím a ich spolupráca je nevyhnutná pre správne poradenstvo pre pacientov. Študenti aktívne využili prítomnosť odborníkov a kladli im zaujímavé otázky.

Počas druhého dňa boli študenti rozdelení do troch skupín a každá z nich absolvovala tri odborné workshopy: „Dispenzačný tréner“ ako praktický nácvik správnej dispenzá-



cie a poradenstva lekárnika pri riešení bolesti chrbta pod vedením PharmDr. Petra Stanka, „Prezentačné minimum“ ako nácvik správnych prezentačných techník, zastrešený agentúrou Artcomm, a workshop „Pohybové stereotypy“, ktorý viedla MUDr. Eva Dúbravová v telocvični, kde si študenti mali možnosť vyskúšať cviky a správne pohybové stereotypy, ako predchádzať bolesti chrbta. Získané vedomosti môžu využiť nielen pri poradenstve pacientom, ale aj osobne pri budúcom výkone povolania lekárnika – nesprávne návyky a pracovný stereotyp sprevádzajú každé povolanie a môžu vyústiť do neskorších zdravotných problémov. Informácie o prezentovaných témach a množstvo ďalších odborných materiálov účastníci ATIP-u nájdu na e-learningovom serveri UK modle.uniba.sk. Po letnej prestávke bude nasledovať jesenná fáza projektu, v ktorej sa študenti okrem iných úloh zapoja do prieskumu o fyzickej záťaži práce lekárnika a jeho problémoch s pohybovým aparátom.

Projekt ATIP bol úspešne prezentovaný aj na konferencii Európskej asociácie farmaceutických fakúlt v máji 2017 v Helsinkách ako inovatívny a originálny vzdelávací projekt. Tešíme sa z jeho úspechu a veríme, že úprimná snaha, chuť a aktivita ho budú sprevádzať aj naďalej.

PharmDr. Daniela Mináriková, PhD.,
koordinátorka ATIP, Katedra organizácie a riadenia farmácie FaF UK

Z bezprostredných reakcií študentov po 2-dňovom seminári vyberáme:

- „Skvelé workshopy – hlavne dispenzačný tréner, dobrá príprava do lekárne vďaka prezentačnému minimu. Veľmi dobrá organizácia.“
- „Workshopy boli super. Prednášky by mohli byť aj kratšie.“
- „Veľmi príjemní ľudia, dobre sprostredkované informácie. Spätná väzba prednášajúceho k nám bola veľmi poučná. Riešenie kazuistik v reáli cez simulovanie návštevy pacienta u lekárnika bolo perfektné.“
- „Super projekt, cítim sa oveľa istejšie v oblasti bolesti chrbta a jej farmakoterapii. Výborný prístup zo strany organizátorov, príjemná atmosféra, neľutujem účasť. Ďakujem.“
- „Bolo to super, ešte na vyššej úrovni, ako som čakala. Praktické, komplexné a ťažšie prístupné info od odborníkov. Super občerstvenie. Budem odporúčať mladším študentom... Nech sa darí.“
- „Páčila sa mi prednáška p. doktora Grofika, ukážka cvikov od p. doktorky Dúbravovej. Občerstvenie bolo super. Dispenzačný tréner bol trochu stresujúci.“
- „Skvelý projekt, či už po odbornej, alebo ľudskej stránke. Veľmi ma zaujal dispenzačný tréner, kde sme trochu vyšli z ulity. Občerstvenie na jednotku. Príjemní ľudia, užitočné informácie, skvelé tričko na pamiatku a využiteľné aj do lekárne! Keby som mala možnosť zúčastniť sa znova, určite idem do toho.“

Výstava o živote a diele významného lekára a objaviteľa stresu Hansa Selyeho na LF UK

Dňa 11. mája 2017 sa na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK) konala vernisáž výstavy venovanej 110. výročiu narodenia Hansa Selyeho, významného lekára, vysokoškolského učiteľa, vedca a objaviteľa stresu rakúsko-maďarského pôvodu.

Výstava bola inštalovaná vo vstupných priestoroch budovy Nových teoretických ústavov LF UK. Na otvorení výstavy sa zúčastnili predstavitelia maďarského veľvyslanectva v SR na čele s prvým radcom Józsefom Szabóm, rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., dekan LF UK prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., členka Predsedníctva SAV prof. PharmDr. Daniela Ježová, DrSc., bývalý dekan LF UK prof. MUDr. Pavel Traubner, PhD., pedagógovia LF UK, ako i me-

dici a študenti našej fakulty, ktorí sa združujú v klube Hansa Selyeho. Otvorenie výstavy moderovala prednostka Anatomického ústavu LF UK a študijná prodekanica doc. MUDr. Eliška Kubíková, PhD. V slávnostných príhovoroch hostia vyzdvihli výnimočnosť profesora Selyeho ako človeka, lekára, učiteľa i vedca, ktorý ako prvý opísal stres, za čo bol nominovaný na Nobelovu cenu.

Hans Hugo Bruno Selye (maď. János Selye) sa narodil v roku 1907 vo Viedni vo vtedajšom Rakúsko-Uhorsku. Vyrastal v národnostne zmiešanej rodine – matka bola Rakúšanka, otec maďarský vojenský lekár. Detstvo prežil v Komárne, kde je dnes po ňom pomenovaná univerzita i gymnázium, ktoré kedysi sám navštevoval. Po strednej škole sa prihlásil na Lekársku fakultu (vtedajšej) Nemeckej univerzity v Prahe. Práve tam v roku 1929 získal lekársky diplom, ku ktorému o dva roky pribudol aj doktorát z chémie. Niekoľko rokov však študoval aj na univerzitách v Paríži a Ríme. Kratší čas pôsobil ako asistent na patologickom ústave pražskej univerzity, no už v roku 1931 získal Rockefellerovo štipendium, vďaka ktorému mohol odcestovať do Spojených štátov a neskôr do Kanady. V kanadskom Montreale pôsobil v rokoch 1932 – 1945 na McGill University a v období 1945 – 1976 na Université de Montréal. Vypracoval sa na významného endokrinológa, chemika a univerzitného učiteľa. Považuje sa za otca moderného výskumu stresu. Od



Hans Selye – významný lekár a objaviteľ stresu

roku 1976 bol predsedom Medzinárodného ústavu na výskum stresu. Napísal vyše 30 odborných kníh a 1500 odborných článkov, stal sa čestným doktorom desiatok univerzít a bol laureátom viacerých prestížnych vedeckých ocenení. Zomrel v roku 1982 v Montreale.

Výstava, ktorá koluje po významných pracoviskách, je vhodnou a pútavou pripomienkou života a diela tohto významného vedca, ktorý zásadným spôsobom ovplyvnil vývoj poznania v súčasnej medicíne.

Doc. MUDr. Eliška Kubíková, PhD.,
prodekan LF UK



Hlavní organizátori výstavy: József Szabó a doc. Eliška Kubíková

Cirkev očami detí na EBF UK

Dňa 26. apríla 2017 sa v priestoroch Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK (EBF UK) konalo slávnostné otvorenie výstavy prác žiakov Evanjelickej základnej školy a Evanjelického lýcea v Bratislave pod názvom *Ex cathedra*.

V pozadí myšlienky realizácie výstavy výtvarných diel detí z Evanjelickej základnej školy a Evanjelického lýcea v Bratislave na pôde EBF UK stála dlhoročná túžba našich študentov vniesť do priestorov Teologického domova ECAV pri EBF UK viac farieb, života a jedinečnej atmosféry. Tým ďalším impulzom bola mimoriadna zbierka detských úvah *Deti píše Bohu* od zostavovateľov Erica Marshalla a Stuarta Hampleho, ktorá dodnes, ako hovorí jej slovenský objaviteľ, literárny vedec Marián Andričík, „...rozosmieva a dojíma k slzám svojím humorom, nepoškvrnenou úprimnosťou, krištáľovo čistou, neúprosne priamočiarou detskou logikou.“

Preto sme sa v rámci kurzu *katechetikum* rozhodli zistiť, ako na témy súvisiace s cirkvou a náboženstvom nazerajú práve tí najnevinnejší pozorovatelia. S uskutočnením tohto nápadu nám pomohla Mgr. Danijela Jagošová, ktorá na Evanjelickej základnej škole a Evanjelickom lýceu v Bratislave vyučuje evanjelické náboženstvo. Postupne sa k nám od jej mladších i starších žiakov dostalo celkom 44 obrázkov, ktoré nám pootvorili dvere do myš-

lienkového sveta detí. Dozvedeli sme sa, ako vnímajú farára, čo si na ňom či na jeho výzore dokážu všimnúť, no nechýbala ani celkom logická otázka, odkiaľ sa berie voda v krsťiteľnici. Každý z týchto obrázkov je krásnym a neapodobyteľným pohľadom dieťaťa na veci, s ktorými prichádza do kontaktu veriaci človek. Je to pohľad zvedavý, s mnohými otázkami i vlastným pochopením. Je to pohľad z lavice či inak „ex cathedra“, čo je i názov spomínanej výstavy. Tú dňa 26. apríla 2017 svojím príhovorom otvoril dekan EBF UK doc. Mgr. Lubomír Batka, Dr. theol. Slávnostný príhovor v mene Evanjelickej základnej školy a Evanjelického lýcea v Bratislave predniesla riaditeľka Ing. Edita Prostředníková. Program vernisáže obohatili umeleckou vsuvkou študenti EBF UK a Ing. Imrich Šebo.

Výstava v priestoroch EBF UK potrvá do konca akademického roka 2016/2017, po jej skončení budú obrazy podľa pôvodnej myšlienky umiestnené do priestorov Teologického domova ECAV pri EBF UK.

Mgr. Erika Valková-Krišťáková, PhD., EBF UK



Inštalácia Väzenie pre Maleviča od Rudolfa Sikoru od septembra 2017 na UK

„Nech žije mládež, ktorá pôjde za avantgardou súčasnosti, avantgardou nových obsahov a nových foriem! Na vašich dlaniach nech bude nakreslený zánik umenia starého sveta! Nech žije zánik starého umenia! Nech žije nový svet vecí! Nech žije jednotné všeruské auditórium konštrukcií! Nech žijú červení vodcovia súčasnosti a červená tvorba nového veku!“

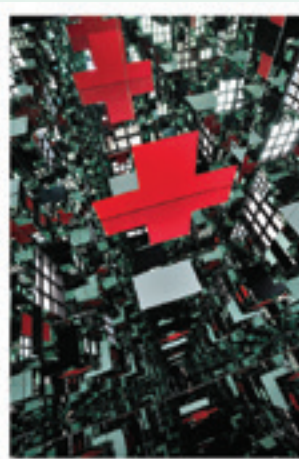
Kazimír Malevič, 1915 – 1922

„Tretí malevičovský cyklus. Vlečiem obrovský kríž... Vlečiem na pleci celú avantgardu, vlečiem na pleci utópiu? ... Cez celé storočie... Vpred! Kde? Kam? Ku komu? ... Padám na dlažbu. (Som to ja? Veľký červený vodca?!) Podo mnou čierny štvorec, na mne divný kríž... Vpred... A vo vnútri??? – Nekonečný nádherný svet. Živá suprematistická bezpredmetná príroda. Plná Maleviča. Slobodného!“

Rudolf Sikora, 1995

Nadácia ARS NOVA, založená v roku 2015, sa zameriava na dotváranie bratislavských verejných priestorov náročnými výtvarnými projektmi. V roku 2015 mohla byť vďaka Nadácii ARS NOVA realizovaná inštalácia *Impluvium* od Mateja Kréna v priestoroch novostavby Slovenského národného divadla. V roku 2016 bol v pasáži City Gate v Bratislave prezentovaný projekt Milana Pagáča *Caverna luminosa*. Od 22. septembra 2017 bude vo vstupných priestoroch historickej budovy Univerzity Komenského na Šafárikovom námestí vystavená inštalácia Rudolfa Sikoru *Väzenie pre Maleviča*.

Veľkorozmernú priestorovú inštaláciu *Väzenie pre Maleviča* (3 × 3 × 3 m) vytvoril Rudolf Sikora v rokoch 2004 – 2006 pri príležitosti retrospektívnej výstavy v Národnej galérii v Prahe (2006). Patrí k zásadným dielam autora, neobyčajne pôsobivým spôsobom tu sumarizoval svoje zaujatie aktualizáciou ideí ruskej (sovietskej) revolučnej avantgardy 20. rokov 20. storočia, ktorej jedným z hlavných predstaviteľov bol Kazimír Malevič (1878 – 1935), priekopník abstraktného umenia, zakladateľ suprematizmu, autor legendárneho obrazu *Čierny štvorec na bielom pozadí* (1913). Sikoru však na jeho odkaze nezaujímal primárne metafyzika bezpredmetnosti, transcendentálna povaha jeho umenia, ale predovšetkým doba a spoločnosť, v ktorej avantgarda fungovala a chcela zmeniť, prebudovať svet podľa vlastných predstáv a ideálov. Zaujímal ho hlavne dôsledky týchto sociálnych utópií (často tragické) na ľudské životy a spoločenské systémy v 20. a 21. storočí. Ako sa sám vyjadril, možno, keby žil v tej dobe, tiež by bol uveril ideám revolúcie, ktorá sa zvrhla v diktatúru a vyvražďila milióny vlastných občanov, medzi nimi aj mnoho umelcov všetkých profesií, ktorí verili v revolúciu... Neodmysliteľnou



s nimi narába postmoderným spôsobom. Malevičov sen – individuálna „suprematistická bezpredmetná príroda“ symbolicky uzavretá do väzenia štyroch stien (ako sám autor vo svojej komunistickej vlasti, ktorej ideálom slúžil...) odrazu pred našimi očami exploduje, otvára do nekonečne sa zrkadiaceho reťazca vnútorných obrazov, do utopického a slobodného sveta, o ktorom sníval.

stránkou Sikorovej osobnosti je totiž spoločenský aktivizmus, ktorý našiel uplatnenie aj vo viacerých apelatívnych dielach. Patrí k tým „prorockým“ tvorcom, ktorý na svoje plecía zaujato a s totálnym osobnostným nasadením „berie a nesie kríž“ civilizačných a spoločenských problémov jedinca i ľudstva, pre ktoré vo svojej tvorbe nachádza silné výtvarné metafory.

Začal konceptom Malevičových hrobov (od 90. rokov 20. storočia), komentoval známy fakt z umelcovho životopisu, o ktorom nie je známe, kde je pochovaný. Sikora sa rozhodol pre akési symbolické „ohmatávanie“ – hľadanie a napokon vytvorenie umelcovho zástupného hrobu. *Väzenie pre Maleviča* vytvoril ako svojrôznu syntézu pojmového priestorovo-plošného a architektonicko-sochársko-maliarskeho uchopenia poetiky ruských revolučných avantgárd už nie v 2D, ale v monumentálnych 3D formách. Základom diela je myšlienka – metafora, že ak je tvorca slobodný sám v sebe, ostane slobodný, aj keby bol uväznený. Zvonka je to striedma kocka, pravidelný zamrežovaný čierny kváder evokujúci väzenie, keď k nemu divák pristúpi a pozrie sa cez mreže okna dovnútra, je ohrozený sugestívnym vizuálnym zážitkom – prienikom do iluzívneho priestoru, nádherným, farebným nekonečnom. Tlmočí jeho kompozície, biele, čierne, červené kríže a štvorce, nie sú to však citácie prvkov a diel, ale skôr voľné odkazy na nich, pričom

Rudolf Sikora (*1946, Žilina) patrí od začiatku 70. rokov 20. storočia k najvýznamnejším postavám slovenského výtvarného umenia, počas normalizácie bol aktívny na neoficiálnej umeleckej scéne, patril k spoluzakladateľom hnutia Verejnosť proti násiliu. Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (1963 – 1969, prof. P. Matejka), kde pôsobil ako profesor (1990 – 2004), v pedagogickej činnosti pokračoval na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach (2004 – 2011). Zasiahol do viacerých oblastí výtvarného umenia – venuje sa maľbe, kresbe, grafike, fotografii, akčnému umeniu, tvorbe objektov a inštalácii. Žije v Bratislave. Vystavoval na prestížnych medzinárodných prehliadkach (*Akademie 1993*, Akademie der Künste, Berlin, 1993; *Europa, Europa*, Kunst- und Ausstellungshalle der BRD, Bonn, 1994; *Light Years: Conceptual Art and the Photograph 1964 – 1977*, Art Institute of Chicago, 2011 atď.), jeho diela sú vo viacerých významných zbierkach doma i vo svete (Art Institute of Chicago; National Gallery of Art, Washington; Ludwig Museum, Kolín; Národní galerie v Praze; Slovenská národná galéria, Bratislava atď.).

PhDr. Katarína Bajcurová,
kurátorka zbierok moderného
a súčasného umenia v SNG

Slovenské dejiny v stredoeurópskom kontexte

Našej spoločnej minulosti sa venuje špičkový vedecký tím z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) – Slovenské dejiny v stredoeurópskom kontexte. Najstaršie obdobie (stredovek, čiastočne raný novovek) spracúva doc. PhDr. Juraj Šedivý, MAS, PhD., chronologicky nasledujú výskumy k dejinám 19. a začiatku 20. storočia v podaní prof. PhDr. Romana Holeca, DrSc., naňho časovo nadväzuje bádanie prof. PhDr. Eduarda Nižňanského, CSc., ktorý sa zameriava na 30. a 40. roky 20. storočia, a prof. PhDr. Pavol Tišliar, PhD., dopĺňa historické analýzy vyššie spomenutých o historicko-demografický rozmer vývoja na Slovensku a v niektorých okolitých regiónoch v 19. a 20. storočí.

Počiatky písomnej kultúry na Slovensku

Najstaršiemu obdobiu – stredoveku – sa venuje doc. PhDr. **Juraj Šedivý**, MAS, PhD. Analyzuje písomnú kultúru a urbánne dejiny najmä od 13. do 16. storočia. Na príklade Spiša a Bratislavy ilustroval prechod od iliterárnej spoločnosti k semiliterárnej a literárnej. V období Veľkej Moravy aj začiatkov Uhorského kráľovstva boli písané texty len doplnkom orálnej kultúry (väčšinovo iliterárne spoločnosti). Prechod k semiliterárnej je na našom území typický až pre 13. storočie. Zmena (textom sa prikladala väčšia váha, hoci svetské elity boli stále analfabetné) súvisela najmä s dosídľovaním krajiny a urbanizáciou, ale i so vznikom mendikantských kláštorov nového typu, s presadzovaním kánonického práva, ktoré písomné svedectvo uprednostňovalo pred ústnym, a pod. Asi 2 až 3 generácie trval prechod k literálite – rozvinutej písomnej kultúre v knižnej, listinnej aj nápisovej oblasti. Tento druhý prelom bol aj kvalitatívnu zmenou. Popri latinčine sa na našom území pravidelnejšie objavovali aj texty v tzv. národných jazykoch: nemčine (najskôr v listinách: 1319, najneskôr na nápisoch: cca 1400), češtine/slovenčine (v knihách na prelome 14. a 15. storočia a v listinách a nápisoch od cca 1430), marginálnu úlohu zohrávali písomnosti aj v iných jazykoch (od konca stredoveku najmä v maďarčine). Tri vývojové fázy možno ilustrovať na dobových náhrobných doskách – kým v 12. storočí si objednávateľa vystačili s rytým krížom, o storočie neskôr už sepulkrálie sprevádzali krátke nápisy mnemotechnického charakteru a od 14. storočia sa na nich objavovalo celé meno pochovaného a dátum úmrtia. Je zaujímavé, ako sa proces literalizácie zrkadlovito podobá na v súčasnosti prebiehajúci proces vzniku tzv. sekundárnej orality (redukcia až absencia rukou písaných textov, prechod od mnohojazyčnosti k jednojazyčnosti, dominancia audiovizuálnej kultúry).

Kedy sa u nás objavili prvé grafity?

S výskumom písomnej kultúry súvisí aj založenie edičného projektu *Corpus inscriptionum Slovaciae* podporeného APVV. Jeho cieľom je identifikovať a analyzovať doteraz takmer neexploitované historické nápisy zo Slovenska. Terénymi výskumami identifikoval tím J. Šedivého (Mgr. František Ga-

hér ml., PhD., Mgr. Miroslav Čovan, PhD., Mgr. Zuzana Čovanová Janošiková) približne 3000 historických nápisov do roku 1800. Okrem iného našiel unikátnu trilingvu (latinsko-nemecko-slovenský text) z 1. polovice 15. storočia. Identifikoval vyše 110 stredovekých nápisov na zvonoch (pre porovnanie: z celého územia Maďarska ako jadra niekdajšieho Uhorska je ich známych len cca 20). Terénny výskum zdokumentoval napr. aj početné grafity z 15. storočia. Na základe znakov datovaných nápisov boli navrhnuté kritériá umožňujúce datovať nedatované nápisy niekedy aj na tretinu storočia presne.

Slovensko na prahu moderny

Mladšie obdobie (19. storočie a 1. polovica 20. storočia) skúma prof. PhDr. **Roman Holec**, DrSc., ktorý je profilujúcou osobnosťou slovenských hospodárskych a sociálnych dejín. Usiluje sa o aplikáciu západoeurópskych a amerických konceptov na hospodársky vývoj habsburskej monarchie. Formuloval teóriu poľnohospodárskej revolúcie v uhorských podmienkach v súvislosti s vlekou agrárnou krízou poslednej štvrtiny 19. storočia. Otvoril výskum šľachty a aristokracie a zaoberal sa aj ďalšími sociálnymi vrstvami (štátni a bankovní úradníci, slúžky, manažéri, správcovia veľkostatkov). Vykonal systematický výskum v oblasti európskeho ideového transferu, predovšetkým však vo sfére straníckej ideológie (agrarizmus). Patril k spoluorganizátorom sekcií na svetových kongresoch hospodárskych dejín v Madride, Helsinkách, Kjóte, Bostone. V poslednom období otvoril otázky vzťahu človeka a prírody, vzniku a vývoju ekologických prístupov v dlhom 19. storočí a stal sa zakladateľom vo svete populárnych environmentálnych dejín na Slovensku. V nich syntetizuje hospodárske, sociálne a ideové aspekty stredoeurópskych dejín.

Aký bol podiel Slovenska na globálnych témach?

Možno to bude pre niekoho prekvapením, ale ľudia na tomto území reagovali veľmi pohotovo na všetky dobové výzvy a problémy vzťahu človeka a prírody. Uhorsko patrilo v ochrane vtáctva k európskej špičke, navyše, už v 60. rokoch 19. storočia sa kvôli ochrane tatranských kamzíkov a svištov spojili Slováci

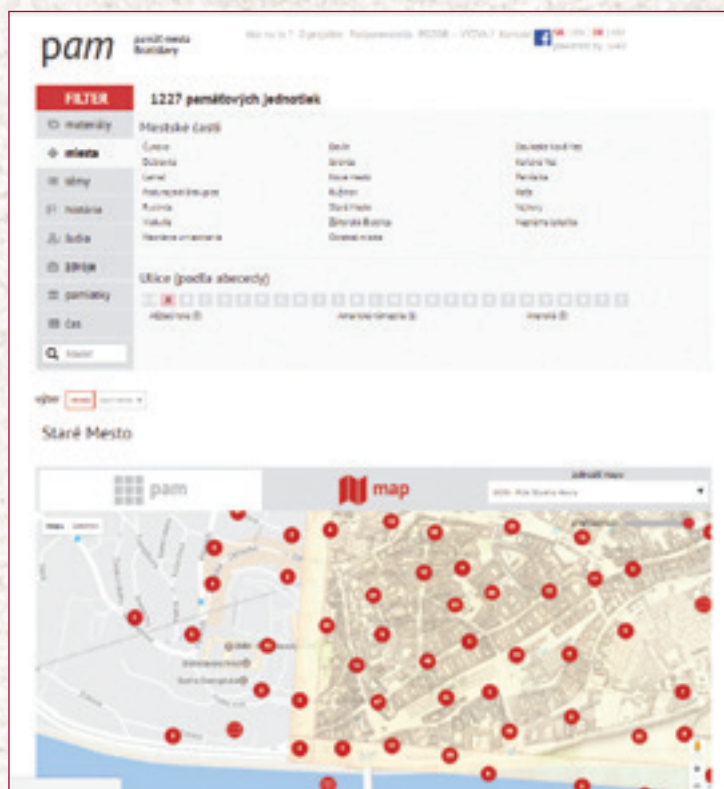
s Maďarmi, Nemcami a Poliakmi, Matica slovenská so župnými orgánmi, katolíci s evanjelikmi. Len takto sa mohlo dospieť k úspechu, v tomto prípade k prijatiu potrebnej legislatívy. Nevie sa, koľko zaujímavých textov vzniklo na tému ochrany prírody v slovenskom prostredí. Vznik kultovej komúny reformného hnutia na švajčiarskom „vrchu pravdy“ Monte Verità významne ovplyvnil Albert Škarvan a bratislavský rodák Rudolf Laban, navštevoval ju aj novozámocký rodák Lajos Kassák.

Mení sa vzťah človeka k prírode?

Prírodné katastrofy významne posúvali uvedomelosť človeka vo vzťahu k prírode. Na základe kresťanského antropocentrizmu a neskôr vďaka rozmachu vedy a techniky človek postupne smeroval k antropocentrickej predstave o človeku ako pánovi prírody. Tento postoj legitimizoval utilitaristické využívanie prírodných zdrojov. Až dramatické ekologické zmeny prinútili ľudstvo k zmene postoja. Prof. Holec sleduje katastrofy od zemetrasenia v Lisabone (1755) až po haváriu v japonskej Fukušime (2008). Ich globalizačné účinky zasiahli v mnohých smeroch i územie Slovenska a spôsobili tu vážne klimatické zmeny, poznačili politickú rétoriku i umeleckú tvorbu.

Holokaust ako problematika hodná pripomínania si

Na obdobie 40. rokov 20. storočia sa koncentruje prof. PhDr. **Eduard Nižňanský**, CSc., hlavný editor edície *Holokaust na Slovensku* (doteraz vyšlo 8 zväzkov). Je hlavným editorom projektu *Slovensko-nemecké vzťahy v rokoch 1938 – 1945 v dokumentoch II*, ktoré predstavujú základné pramenné dielo pre toto obdobie. Je zároveň editorom jedinej akademickej ročenky na Slovensku s témou holokaustu (*Judaica et Holocaustica*). Slovenskej historickej obci sprostredkoval nové metodologické prístupy pri interpretácii nacizmu a holokaustu (monografia *Interpretácia fašizmu historiografiou SRN*). Jeho výskum bol súčasťou veľkých medzinárodných projektov, napr. "Occupation in Europe: The Impact of National Socialism and Fascism (1938 – 1950)" (podporený Európskym sociálnym fondom). Vedecky garantoval



Pamäťový portál PamMap umožňuje porovnanie súčasného a historického urbanizmu Bratislavy v spojitosti s georeferencovanými historickými prameňmi.



PamMap spája historickú topografiu s databázou a encyklopédiou. Umožňuje najpresnejšie filtrovanie relevantných výsledkov v strednej Európe.

projekty týkajúce sa problematiky Židov a holokaustu, napr. "The Lost City", "Park of Generous Souls" a iné). Ako prvý vedec zo Slovenska mohol realizovať výskum v prestížnom ústave pre výskum holokaustu Yad Vashem v Jeruzaleme. Výsledky výskumu prezentoval v zahraničí formou prednášok (Freiburg, Heidelberg, Karlsruhe, Krakov, Saarbrücken, Tokio, Viedeň, Jeruzalem a iné) či textov (Izrael, Rakúsko, Rumunsko, Nemecko, Poľsko, Spojené kráľovstvo a iné).

Demografické problémy a ich historické korene

Prof. PhDr. **Pavol Tišliar**, PhD., prakticky založil a rozvinul historickú demografiu na Slovensku, čoho výsledkom sú dve desiatky knižných titulov. V súčasnosti vedie na FiF UK *Centrum pre historickú demografiu a populačný vývoj Slovenska*. Založil edíciu *Populačné štúdie Slovenska* (pripravuje sa 10. zväzok) ako jeden z výsledkov výskumu populačnej politiky a populačnej klímy 19. – 20. storočia. Je vedúcim riešiteľom projektu *Historický atlas obyvateľstva Slovenska 18. – 20. storočia* (podporený APVV), ktorého priebežným výsledkom je napríklad lexikón sídel Slovenska *Vybrané populačné štruktúry obcí na Slovensku (18. – 1. pol. 20. storočia)*, sumarizujúci vývoj populačných štruktúr slovenských obcí na základe dostupných údajov z konskripčných súpisov a sčítaní. Ako autor či spoluautor syntetizoval

najmä medzivojnový populačný vývoj Slovenska v kontexte vývoja strednej a východnej Európy.

Existuje špecificky slovenský vývoj demografie?

Z výskumov P. Tišliara vyplýva, že populačný vývoj na Slovensku mal vlastné špecifiká. Prejavoval sa oproti západnej a severnej Európe predovšetkým oneskoreným nástupom demografického prechodu (revolúcie), ktorého počiatky sa začali výraznejšie prejavovať až ku koncu 19. storočia a vedomé ovplyvňovanie procesu plodnosti sa prejavilo až v medzivojnovom období. Vtedy sa zároveň vplyvom zvyšovania dostupnosti zdravotnej starostlivosti, hygieny, ale aj zlepšovania výživy znižovala úmrtnosť hlavne detskej časti populácie. Proces prvého demografického prechodu vyvrcholil koncom 50. rokov 20. storočia. Spoločnosť na Slovensku prešla v uvedenom období mnohými sociálno-spoločenskými a hospodárskymi zmenami, ktoré umocnili dva vojenské konflikty, ako aj fenomén vysťahovalectva. Jeho výskumy ukazujú aj to, aký vplyv na populačný vývoj Slovenska mal vznik Československej republiky. Spojili sa v nej dve divergentne sa vyvíjajúce populácie, s rozdielnymi potrebami najmä pri koncipovaní populačnej a rodinnej politiky.

Jedným zo spoločných výstupov všetkých štyroch členov špičkového tímu je plánovaný komplexný pamäťový portál www.PamMap.sk. Konceptiu vytvoril J. Šedivý ako odpoveď historiografie na aktuálny „digital turn“ a trendy tzv. „public history“. Príspevky k demografickému vývoju dodáva P. Tišliar a k prelomu 19. a 20. storočia pripravuje texty Roman Holec. Špeciálne na dejiny Židov a problém radikalizácie a fašizmu v 30. a 40. rokoch 20. storočia budú orientované krátke encyklopedické texty Eduarda Nižňanského. Portál je otvorený aj ďalším odborníkom a už teraz sa na jeho realizácii podieľajú kolegovia z archívov, pamiatkového úradu, ba dokonca aj laická verejnosť.

Spoločne sa všetci štyria historici z FiF UK venujú dejinám Slovenska v stredoeurópskom kontexte počnúc stredovekom a končiac 20. storočím. Neskúmajú fenomény izolovane (napr. len z pohľadu slovenského priestoru či dokonca etnika), ale vždy v interakcii s celospoločenským vývojom na tomto území a v historicky prepojených okolitých regiónoch. Identifikujú nové témy, prinášajú prvé syntézy k témam, ktoré doteraz slovenská historiografia nespracovávala. Všetci štyria školia doktorandov a vytvárajú priestor pre novú generáciu moderných historikov (aj vytváraním príležitostí pre *postdocs*).

R. Holec, E. Nižňanský, J. Šedivý, P. Tišliar, FiF UK

V znamení osláv frankofónie

Katedra románskych jazykov a literatúr Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PdF UK) zorganizovala i v tomto letnom semestri pre všetkých nadšencov francúzskeho jazyka Dni frankofónie. Navyše, tento rok sa na jej pôde po prvýkrát rozhodlo o najlepších francúzštinárov spomedzi slovenských školákov.

Po minuloročnom úspechu *Dní frankofónie* si Katedra románskych jazykov a literatúr PdF UK aj počas tohto marca pripravila pre svojich študentov i širokú verejnosť sériu prednášok, workshopov a seminárov, a to aj vďaka podpore rôznych vedeckých a kultúrnych inštitúcií (Francúzsky inštitút na Slovensku, Veľvyslanectvo Francúzskej republiky v SR, Carrefour des Cultures Romanes, Agence universitaire de la Francophonie) a rôznych kultúrno-edukačných grantov. Navyše, počas mesiaca frankofónie sa na PdF UK konalo aj krajské semifinále a finále akreditovanej celoštátnej postupovej jazykovo-umeleckej súťaže pre deti a mládež v prednese a dramatizácii prevzatej a vlastnej tvorby v cudzom jazyku *Jazykový kvet*. (Viac sa dočítate na str. 31.)

Pozvanie na spoluprácu prijali kolegovia z Masarykovej univerzity v Brne doc. PhDr. Petr Dytrt, Ph.D., a PhDr. Zdeňka Schejbalová, Ph.D., ktorí si pre prítomných – študentov, vysokoškolských pedagógov i učiteľov francúzštiny na základných a stredných školách z celého Slovenska – pripravili zaujímavé prednášky z oblasti súčasnej frankofónnej literatúry i historických písomných prameňov. Spiestenie výučby zabezpečila svojou prítomnosťou aj ataše pre jazykovú spoluprácu pri Veľvyslanectve Francúzskej republiky v SR Emmanuelle Daill. Ďalšie prednášky viedli zamestnanci katedry. O príjemné edukačno-zábavné ukončenie osláv frankofónie sa zaujímavými príspevkami a milým prístupom postarali ďalší vzácní hostia, medzi ktorými nechýbali emeritný profesor Denis Le Pesant z Université Paris Ouest Nanterre La Défense, profesorka Liliane Le Pesant z Académie de Versailles a žurnalista Roland Forrer z belgickej asociácie Carrefour des Cultures Romanes.

Za spoluprácu počas tohto veľkolepého a časovo náročného podujatia patrí vďaka viacerým kolegom, menovite prof. PhDr. Márii Vajčkovéj, CSc., PhDr. Mojmírovi Maloveckému, PhD., doc. PhDr. Ivici Kolečani Lenčovej, CSc., PhDr. Márii Kostelníkovej, PhD., Dr. Michalemu Paolinimu, PhD., PaedDr. Martine Šipošovej, PhD., Lýdii Labajovej, Mgr. Philippovi Nocquetovi, Mgr. Monike Andrejčákovej, PhD., členom výboru Slovenskej asociácie učiteľov francúzštiny (SAUF) a tiež študentom, ktorí pomáhali s prípravou a organizáciou podujatia: Mgr. Zuzane Humayovej, Kristine Balíkovej, Tunde Tóth, Gabriele Gruskovej, Júlii Kyslej, Petre Valachovičovej, Nine Bajtekovej, Veronike

Melicharčíkovej, Kataríne Kondeovej, Zuzane Šlepeckej, ale i všetkým ostatným, ktorí prispeli k úspešnému priebehu a príjemnej atmosfére *Dní frankofónie 2017*.

Koniec „frankofónneho“ marca sa na našej fakulte príznačne niesol v znamení celoštátneho kola *Olympiády vo francúzskom jazyku* (OFJ), ktoré sa na PdF UK konalo po prvýkrát. Na aktuálnom 27. ročníku tejto súťaže sa opäť stretli tí najšikovnejší žiaci francúzštiny z celého Slovenska. V šiestich kategóriách – vekovo ohraničených od 10 do 18 rokov – si zmeralo

Po slávnostnom odovzdávaní cien sa konal každoročný záverečný akt dekorácie žiaka, ktorý dosahuje vynikajúce výsledky vo francúzskom jazyku alebo sa svojim frankofónnym správaním pričinil o zmenu v prospech spoločnosti. Tento rok dostal prestížnu cenu Krištáľový anjel 2017 Tristan Doboš z Moldavy, ktorý sa francúzštinu učí súkromne, keďže mu to jeho základná škola neumožňuje. Vynakladá obdivuhodné úsilie, aby sa mohol zúčastniť na OFJ, ktorá bola do roku 2017 určená iba žiakom, ktorí sa učia tento jazyk v štátnej škole.



sily spolu 42 žiakov. Počas OFJ sa konalo aj stretnutie učiteľov malých cudzích – románskych – jazykov, ktorí sa pri príležitosti reformy školstva obrátili na ministra školstva s prosbou o väčšiu podporu v oblasti nižšieho a vyššieho sekundárneho školstva, ako aj v oblasti vysokého školstva. Podujatie, na ktoré zavítala aj RTVS, spestrilo tematicky zamerané pohostenie – na katedre sa totiž počas celého dňa pripravovali palacinky a špeciality raclette a servirovali sa i belgický syr.

Vyhodnotenie výsledkov moderovala doc. Mgr. Jana Bírová, PhD., predsedníčka národnej poroty a predsedníčka SAUF. Slávnostné vyhodnotenie poctili svojou prítomnosťou veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku Christophe Léonzi, radca pre spoluprácu a kultúrnu činnosť a riaditeľ Francúzskeho inštitútu na Slovensku Jean-Pierre Jarjanette, Dušan Pastorek z Kancelárie veľvyslanectva Kanady v Bratislave, Andrej Krchňavý zo Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, belgický žurnalista Roland Forrer a prodekanka PdF UK pre zahraničné vzťahy Mgr. Eva Faithová, PhD. Na súťaži sa aktívne zúčastnila aj Emmanuelle Daill.

Za úspešný priebeh OFJ na našej fakulte pod organizátorskou taktovkou luventy v spolupráci so SAUF treba poďakovať viacerým aktérom a dobrodincom. Vďaka patrí najmä dekanke PdF UK prof. PaedDr. Alici Vančovej, CSc., za vytvorenie vhodných podmienok a poskytnutie miestností i reprezentatívnych záhradných priestorov pri odovzdávaní cien; francúzskemu veľvyslanectvu a Francúzskemu inštitútu na Slovensku za každoročnú finančnú, materiálnu a morálnu pomoc a dary pre víťazov; belgickej asociácii Carrefour des Cultures Romanes za nespočetné množstvo kníh, ktoré prináša každý rok za odmenu najlepším žiakom, ako i za budovanie knižníc s frankofónnou literatúrou na PdF UK, ale aj na iných miestach Slovenska; kanadskému a švajčiarskemu veľvyslanectvu i Zastúpeniu Európskej komisie na Slovensku za každoročné dary pre najlepších žiakov vo francúzštine.

Doc. Mgr. Jana Bírová, PhD.,
Katedra románskych jazykov
a literatúr PdF UK



Hispanistika spája kultúry, univerzity i študentov

Spájanie kultúr, univerzít i študentov. Presne v tomto duchu sa niesol piaty ročník fóra Pohľady na súčasné Španielsko, ktoré na pôde Ekonomickej univerzity (EU) v Bratislave už tradične zorganizovali sekcia španielčiny Katedry romanistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) a sekcia španielčiny Katedry románskych a slovanských jazykov Fakulty aplikovaných jazykov EU v Bratislave. Program plný zaujímavých prednášok, príspevkov a besied čakal na účastníkov podujatia 3. mája 2017. Tak ako každý rok i teraz sa fórum uskutočnilo pod patronátom Veľvyslanectva Španielskeho kráľovstva v SR a Cervante-sovho inštitútu v Bratislave.

Každoročne sa fórum *Pohľady na súčasné Španielsko* zameriava na inú tému a ponúka priestor nielen pre expertov, ale aj pre študentov, aby prostredníctvom svojho príspevku vyjadrili názor na konkrétnu problematiku a s publikom sa podelili o osobné skúsenosti. Témou tohtoročného fóra bolo Španielsko v masmediálnej komunikácii.

Prvý blok prednášok sa zaoberal postavením Španielska v slovenských masmédiách. O tom, či a v akej miere sa vo vysielaní objavujú aktuality zo Španielska, nám porozprávali predstavitelia Rádia Slovensko, TV Markiza, denníka *SME* a Digi TV. V druhej časti fóra, venovanej slovenským médiám vysielajúcim po španielsky, vystúpila za španielsku redakciu Radio Slovakia International Eva Kopecká a internetové periodikum *Buenos días Eslovaquia* predstavila jeho šéfredaktorka Paola Ferraris. Tretí blok patril španielskej literatúre v časopise *Revue svetovej literatúry*. Svoju skúsenosť s prekladom a zostavovaním monografic-

kých časopisov predstavili prekladateľky a vysokoškolské pedagogičky Eva Palkovičová a Paulína Šišmišová. V poslednom bloku vystúpili študenti oboch univerzít. Ako prvá sa predstavila Univerzita Komenského, konkrétne španielsky divadelný súbor Teatro EsPánico, ktorý ponúkol scénické čítanie z Quijotovského čísla *Revue svetovej literatúry*. Situáciu španielskej kinematografie na slovenských filmových festivaloch nám priblížili študentky FiF UK Veronika Suchá a Silvia Jašurková. Študenti EU v Bratislave si zas pripravili aktuálne španielske správy.

Fórum *Pohľady na súčasné Španielsko* už po piatykrát potvrdilo, že o dianie v Španielsku sa na Slovensku stále zaujíma veľa mladých ľudí. Veríme, že aj budúci ročník ponúkne pútavú tému a znova rozšíri obzor študentov i širšej kultúrnej verejnosti.

Zuzana Kubičková, študentka FiF UK

Foto: Barbara Ďurčová



Jazykový kvet na Pedagogickej fakulte UK

Na Pedagogickej fakulte UK (PdF UK) sa v tomto roku po prvýkrát konalo krajské semifinále a finále akreditovanej celoštátnej postupovej jazykovo-umeleckej súťaže pre deti a mládež vo veku od 4 do 19 rokov v prednese a dramatizácii prevzatéj a vlastnej tvorby v cudzom jazyku Jazykový kvet. Hlavným organizátorom súťaže je Medzinárodná asociácia fanúšikov jazykov (IALF), PdF UK patrí medzi partnerov a spoluorganizátorov súťaže.

Na krajskom semifinále 3. marca 2017 sa zúčastnilo 41 súťažiacich, z nich 23 postúpilo do krajského finále, ktoré sa konalo na pôde PdF UK 7. apríla 2017. Porota (doc. PhDr. Ivica Kolečáni Lenčová, PhD., PhDr. Mária Kostelníková, PhD., PhDr. Silvia Blašková, PhD., Dr. Michele Paolini, PhD., Ing. Mária Loduhovalová) vybrala do celoslovenského finále 15 súťažných vystúpení (11 v anglickom, 2 v nemeckom, 1 v talianskom a 1 v ruskom jazyku). Dominovala poézia, obohatením bola vlastná tvorba, súťaž oživil aj vystúpenia v kategórii dramatickej tvorby. Z malých i veľkých súťažiacich vyžarovala radosť a zanietenie pre cudzí jazyk. Jazyková úroveň súťažiacich bola veľmi dobrá, vystúpenia mnohých boli umeleckým zážitkom, ich jazykový prejav bol kultivovaný, vyjadrovali sa obratne a s ľahkosťou.

Jazykové súťaže tohto typu odrážajú nielen záujem o učenie sa cudzích jazykov, ale môžu tiež motivovať ďalších potenciálnych záujemcov učiť sa cudzie jazyky intenzívnejšie, prehlbovať svoj vzťah k umeleckej literatúre, prípadne ich podnecovať k vlastnej tvorbe. Výkony súťažiacich boli odrazom intenzívnej práce samotných súťažiacich, ich učiteľov a rodičov. Uznatie patrí všetkým zúčastneným, ktorí sa podelili s myšlienkami autora či svojimi vlastnými a tým nám sprostredkovali dotyk s umeleckým slovom v cudzom jazyku.

Tohtoročný Jazykový kvet vyvrcholil celoslovenským kolom, ktoré sa konalo 19. mája 2017 na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Ivica Kolečáni Lenčová, Mária Loduhovalová, PdF UK



Univerzita Komenského už aj na Instagrame!
Pridajte sa k nám: www.instagram.com/Comenius.University



Univerzita Komenského chráni nefajčiarov

Od 1. júla 2017 nadobúda účinnosť Príkaz rektora Univerzity Komenského v Bratislave (UK) č. 3/2017 o zákaze fajčenia na UK, pričom sa tento zákaz vzťahuje na všetky budovy a priestory UK vrátane študentských domov UK a zároveň je záväzný pre všetky osoby nachádzajúce sa v týchto budovách a priestoroch. Zakazuje sa tiež fajčiť pri vstupe do univerzitných budov a študentských domov UK, nachádzajúcich sa na území mestskej časti Bratislava-Staré Mesto, a to až do vzdialenosti 4 m od vstupu. O tom, čo vedenie našej univerzity motivovalo k tomuto rozhodnutiu, ako aj o známych i menej známych zdravotných škodlivých aspektoch fajčenia píše viac prorektorka UK pre medzinárodné vzťahy prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD., z Lekárskej fakulty UK (LF UK).

redakcia

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) vyhlásila 31. máj za Svetový deň bez tabaku. Jeho cieľom je šírenie osvetu proti fajčeniu. Prečo? Mnohí fajčiari argumentujú, že ich cigareta upokojuje, udržiava im hmotnosť, že ich fajčenie socializuje a pomáha vytvárať dobré vzťahy... Možno aj z tohto dôvodu je tabakizmus najrozšírenejšou toxikomániou. Nie je žiadne tajomstvo, že cigarety obsahujú tisíce rôznych zdravotne škodlivých chemických látok, z ktorých najmenej 70 má potvrdený karcinogénny účinok. Podľa WHO vo svete fajčí 1,1 miliardy ľudí a do roku 2025 sa očakáva zvýšenie počtu aktívnych fajčiarov na 1,6 miliardy. Priemerný slovenský fajčiar vyfajčí za deň 12,5 cigariet (priemer EÚ je 14,4), na Slovensku začínajú s pravidelným fajčením mladí ľudia vo veku 18,8 rokov (priemer EÚ je 17,6). Podľa prieskumov z roku 2014 fajčí u nás 21 % dospelých populácie nad 18 rokov. Hoci celkovo na Slovensku vidíme trend ubúdania dospelých fajčiarov, čo je veľmi pozitívne, fajčiacich mladistvých pribúda – v priemere až 50 % našej stredoškolskej mládeže má už skúsenosti s fajčením.

Je fajčenie naozaj také škodlivé? Podľa WHO na ochorenia súvisiace s fajčením zomiera na svete ročne 3,5 milióna osôb a ak bude trend fajčenia pokračovať, v roku 2025 to bude približne 10 miliónov osôb. Celoživotní fajčiari v priemere strácajú 14 rokov z priemernej očakávanej dĺžky života nefajčiarov. Na Slovensku na ochorenia súvisiace s fajčením ročne zomiera približne 11 000 osôb. Sú to čísla, ktoré si zaslužia našu pozornosť.

Fajčenie je rizikovým faktorom spôsobujúcim predčasnú smrť pri desiatkach ochorení, a to predovšetkým onkologických, srdcovo-cievnych a ďalších. Fajčenie zvyšuje riziko nádorových ochorení pľúc, ale aj hlasiviek, pažeráka, ústnej dutiny, žalúdka, ale aj ženských pohlavných orgánov, dokonca zvyšuje aj riziko rakoviny prsníka. A hoci nemožno exaktne vypočítať riziko rakoviny pľúc v závislosti od množstva vyfajčených cigariet alebo od počtu rokov, počas ktorých človek fajčil, výskumy ukázali, že počet „fajčiarskych“ rokov predstavuje závažnejší rizikový faktor než počet denne vyfajčených cigariet. Inak povedané, fajčiť

20 cigariet denne 20 rokov je nebezpečnejšie než fajčiť 40 denne po dobu 10 rokov. Aj tzv. ľahkí fajčiari zomierajú skôr ako nefajčiari, aj 5 cigariet vyfajčených denne zvyšuje riziko predčasnej smrti.

Okrem toho sa fajčenie nepriaznivo podpisuje pod mnoho ďalších problémov súvisiacich so zdravím. U mužov spôsobuje poruchy potencie a u žien znižuje schopnosť otehotnieť a vyvoláva skorší nástup menopauzy. Ženy, ktoré fajčia aj počas tehotenstva, ohrozujú svoje nenarodené dieťa. Zvyšuje sa riziko potratu či predčasného pôrodu, znižuje sa schopnosť placentárnej výživy dieťaťa. Deti matiek, ktoré fajčili počas tehotenstva, majú v priemere nižšiu pôrodnú hmotnosť, s čím súvisia pôrodné komplikácie aj riziko syndrómu náhleho úmrtia dojčťa.

Fajčenie má okrem zdravotného aj sociálny a ekonomický aspekt, neohrozuje totiž len samotných fajčiarov, ale aj nefajčiarov, ktorí dýchajú tzv. second-hand dym, pričom sa tak aj u nich zvyšuje riziko pľúcnej rakoviny. Deti, ktorých rodičia fajčia v uzatvorených priestoroch, častejšie trpia zápalmi dýchacích ciest a stredného ucha. Mávajú častejšie astmu a bol dokázaný aj vplyv pasívneho fajčenia na detské leukémie a iné onkologické ochorenia. Fajčiari spôsobujú viac nehôd ako nefajčiari, napríklad požiare, majú nižšiu pracovnú výkonnosť, fajčenie tiež prispieva k predčasnému starnutiu. Treba si uvedomiť, že náklady na fajčenie platia aj nefajčiari. Sú to náklady na zdravotné poškodenia fajčiarov (zdravotné náklady na liečbu, ale aj predčasnú invaliditu), ale aj cena za znečistenie prostredia nefajčiarov a zdravotné následky pasívneho fajčenia.

Na LF UK sme mali pred niekoľkými rokmi na letnej stáži študenta medicíny z univerzity na Floride. Keď som sa ho po skončení stáže pýtala na to, čo pokladá za najviac pozitívne a čo, naopak, za najviac negatívne na našej fakulte, povedal, že medicína u nás je na vysokej úrovni a že ho priebeh stáže, prístup učiteľov a možnosti vzdelávania sa v pozitívnom zmysle slova prekvapili. Ale čo nechápal a ohodnotil to ako najnegatívnejšiu skúsenosť, bolo, že cez prestávku počas stáže chodili učitelia

– lekári spolu so študentmi fajčiť na dvor nemocnice. Ako teda môžeme bojovať proti fajčeniu, keď ho lekári pred budúcimi lekármi vlastne propagujú? V takomto prípade bude zrejme lekár darom vysvetľovať, že fajčenie škodí zdraviu, keď je sám fajčiar.

Tabakizmus je diagnóza. Odhaduje sa, že až 75 % fajčiarov by sa chcelo vyliečiť, chceli by s tabakovou závislosťou prestať, ale väčšina to nedokáže. Aj keď dokážu žiť bez cigarety, je to doživotná abstinencia. Natrvalo ukončiť fajčiarsky návyk je niekedy veľmi ťažké – svedčí o tom veľké množstvo zdravotníkov, ktorí fajčia napriek tomu, že veľmi dobre poznajú zdravotné vplyvy fajčenia.

Všetko začína „v hlave“ – a prevencia je oveľa lepší spôsob starostlivosti o vlastné zdravie než abstinencia u fajčiara, ktorý si na fajčenie navykol. Najúčinnnejšou formou prevencie je vytvárať prostredie bez tabakového dymu, aj preto chceme takéto prostredie vytvoriť aj na UK. Už dávno ľudstvo vie, že „verba movent, exempla trahunt“, a preto by mali pedagógovia študentom, starší študenti mladším študentom ísť príkladom. Uvedomujeme si, že administratívne príkazy, resp. reštriktívne zákazy nie sú riešením ani nedokážu zmeniť počet fajčiarov, ale minimálne naznačujú náš postoj. Preto očakávame, že jasný postoj vedenia UK k fajčeniu na našej univerzite bude štatovacím signálom pre zmenu, ktorú musíme urobiť v našich hlavách.

Univerzita Komenského je členom Asociácie univerzít v hlavných mestách Európy (UNICA). Je to silné združenie, ktoré podporuje vzájomnú spoluprácu renomovaných univerzít, ale aj spoluprácu týchto univerzít s mestskými samosprávami a národnými ekonomikami. Jednou z aktivít UNICA je UNICA GREEN, do ktorej sa zapojila aj UK. Áno, máme veľa čo doháňať v dôslednej implementácii zdravého životného prostredia na našej univerzite, ale aj vďaka tejto iniciatíve máme na iných univerzitách veľa príkladov dobrej praxe a naisto vieme, že fajčenie nepatrí na akademickú pôdu.

Prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD.,
prorektorka UK
pre medzinárodné vzťahy

Svetový deň mlieka

V roku 2001 Organizácia Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) určila 1. jún za Svetový deň mlieka, ktorého cieľom je okrem iného i poukázať na mimoriadne nutričné vlastnosti mliečnych výrobkov. V súčasnosti však stúpa počet ľudí, ktorí odmietajú piť mlieko z viac či menej racionálneho presvedčenia o jeho nevhodnosti. Dokonca aj medzi odborníkmi na výživu koluje veľa protichodných názorov na túto tému. Vzniká tak neprehľadná situácia, ktorej riešenie je pomerne zložitá. Preto sme pri tejto príležitosti oslovili doc. MUDr. Ľubicu Jakušovou, PhD., z Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine.

redakcia

Mlieko je v prvom období života jedinou potravou mláďat cicavcov. Materské mlieko im zabezpečuje všetko, čo vyvíjajúci sa organizmus potrebuje. Stravovanie človeka sa však vplyvom historického vývoja od ostatných cicavcov odlišilo a z mlieka sa stala základná potravinová, ktorá väčšinu ľudí sprevádza po celý život. Po ukončení dojčenia sa vo výžive ľudí využíva mlieko hospodárskych zvierat. V európskej oblasti je najrozšírenejšie mlieko kravské.

Je to komplexná potravinová obsahujúca základné živiny s vysokou využiteľnosťou. Z vysokokvalitných mliečnych proteínov získavame všetky esenciálne aminokyseliny, ktoré si organizmus nedokáže z prijatej potravy sám syntetizovať. Tuk a cukor sú pre organizmus zdrojom energie a tuk aj zdrojom esenciálnych mastných kyselín. Mlieko je významným zdrojom minerálnych látok, mikronutrientov a vitamínov, ale i ďalších biologicky aktívnych štruktúr – obsahuje vyše 60 enzýmov, takmer 50 druhov hormónov, ako aj rastové faktory či bioaktívne peptidy s rôznymi zdravotnými prospešnými vlastnosťami.

Najdôležitejšou zložkou mlieka sú mliečne proteíny. Liter mlieka zabezpečí ich požadovanú dennú dávku u detí a asi polovičnú dávku u dospelých. Prijaté bielkoviny sa využívajú na výstavbu organizmu a zabezpečenie jeho funkcií. Majú dobrú stráviteľnosť a vysoký obsah esenciálnych aminokyselín zabezpečuje ich vysokú nutričnú hodnotu. Z bielkovín mlieka dominuje kazein (82 %), ktorý sa biologickou hodnotou vyrovná bielkovine mäsa a prevyšuje hodnotu bielkovín obilnín a strukovín. Zvyšných 12 % tvoria srvátkové bielkoviny laktalbumín a laktoglobulín. Obidva základné proteíny okrem nutričnej hodnoty zabezpečujú v organizme aj mnohé biochemické a fyziologické funkcie a slúžia ako prekursori bioaktívnych peptidov. Tieto sa uvoľňujú z mliečnych bielkovín po natrávení enzýmami. V posledných rokoch boli identifikované sekvencie peptidov s imunomodulačnými, antimikrobiálnymi, antikancerogénnymi, antisclerotickými, antihypertenznými, antitrombotickými a opiovými účinkami, ako aj peptidy viažuce kovy. Prostredníctvom týchto vlastností ovplyvňujú fyziologické funkcie gastrointestinálneho, kardiovaskulárneho, imunitného, nervového systému a iných systémov.

Súčasná vedecká poznatky podávajú stále viac dôkazov o význame mliečného tuku z hľadiska obsahu zložiek v tuku rozpustných. Medzi

tieto zložky patria vitamíny A, D, E, K, karotenoidy ako prekursori vitamínu A, esenciálne polynenasýtené mastné kyseliny, sfingolipidy, konjugovaná kyselina linolénová ako prekursor kyseliny linolovej. Významne prispievajú k potláčaniu rakovinového procesu, znižujú výskyt obezity, kardiovaskulárnych ochorení, podporujú funkcie imunitného systému, majú aj antimikrobiálne a ďalšie pozitívne vlastnosti. Najmä kyselina linolová sa vyznačuje antiaterogénnymi, antidiabetickými a antikarcinogénnymi účinkami.

Kravské mlieko je najbohatším zdrojom laktoferínu (1,7 mg/l). Tento glykoproteín vykazuje široké spektrum biologických funkcií a pre ľudský organizmus je významným zdrojom veľmi dobre dostupného železa – laktoferín totiž viaže ióny železa a tým udržiava jeho stálu a rovnomernú hladinu v organizme.

Laktóza ako najvýznamnejší sacharid mlieka popri energetickom význame priaznivo vplyva na absorpciu a využitie vápnika v tele a ovplyvňuje zloženie črevného mikrobiómu. Osobitnú úlohu má v detstve ako zdroj galaktózy, ktorá je vo forme glykolipidov, cerebrozidov a gangliosidov základnou súčasťou mozgu a nervového tkaniva. Najmä v období vývoja jedinca je laktóza esenciálnou zložkou jeho výživy.

Okrem bielkovín, tuku, mliečného cukru a vitamínov sú významnou zložkou mlieka aj minerálne látky. Osobitne dôležitý je vysoký obsah a priaznivý pomer vápnika a fosforu v mlieku. Oba prvky vo výžive človeka majú nezastupiteľné postavenie pre správnu tvorbu kostí. Vysoké hladiny vápnika v mlieku sú u detí využívané pri vývoji a tvorbe kostí, u dospelých v prevencii osteoporózy. Vápnik a fosfor zohrávajú významnú úlohu aj pri rôznych metabolických pochodoch cukrov, tukov, nukleových kyselín a pri transporte iónov. Navyše, vápnik napomáha aj v znižovaní absorpcie cholesterolu.

Odporcovia pitia mlieka tvrdia, že existujú aj iné potraviny, ktoré obsahujú viac vápnika než mlieko – medzi ne patrí napríklad brokolica, čínska kapusta, špenát, listová zelenina, sezam, mak či orechy. No i keď je listová zelenina bohatá na vápnik, obsahuje oxaláty, ktoré znižujú jeho dostupnosť zo stravy. Využitelnosť vápnika z mliečnych výrobkov je troj- až viacnásobne vyššia než z rastlinných zdrojov. Z mlieka a mliečnych výrobkov získava človek až 56 % svojej potreby vápnika. Sójové mlieko, ktoré sa v poslednom období čoraz viac

využíva ako náhrada kravského mlieka, má využiteľnosť vápnika o 20 % nižšiu než mlieko kravské. Navyše, v sójovom mlieku je menej vitamínu A, vápnika, fosforu, zinku aj niektorých ďalších minerálnych látok. Soja tiež neobsahuje vitamín B12.

Názor laickej verejnosti, že príjem mlieka a mliečnych výrobkov vedie ku zvýšenej tvorbe hlienu v respiračnom systéme, zatiaľ vedeckými štúdiami potvrdený nebol. Výskumy nepotvrdili ani súvislosť medzi spotrebou mlieka a výskytom hypercholesterolemie, diabetu či chorôb srdcovo-cievneho systému. V odborných kruhoch sa stále diskutuje aj o obsahu cholesterolu v mlieku v súvislosti s jeho možným vplyvom na kardiovaskulárny systém. V tejto súvislosti však treba pripomenúť, že cholesterol je základnou súčasťou bunkových membrán a v určitom množstve je pre organizmus nevyhnutný pre tvorbu žlčových kyselín a steroidných hormónov. Jeho podiel v kravskom mlieku je relatívne nízky a pre zdravých ľudí nepredstavuje zdravotné riziko.

Nutrične k najvýznamnejším mliečnym výrobkom patria tie fermentované. Procesom fermentácie dochádza k zlepšeniu stráviteľnosti bielkovín, zvýšeniu množstva a využiteľnosti vitamínov, k zvýšeniu vstrebateľnosti železa, vápnika a fosforu a k pozitívnemu ovplyvňovaniu črevnej mikroflóry. Mimoriadne postavenie medzi mliečnymi výrobkami majú kyslomliečne produkty (jogurty, kefíry, acidofilné mlieka, bryndza), ktoré obsahom živých kultúr pozitívne ovplyvňujú metabolickú aktivitu črevnej mikroflóry, stimulujú imunitný systém, prejavujú antikancerogénnu aktivitu a redukujú sérový cholesterol. Sú vhodné pre všetky vekové i zdravotné kategórie.

Mlieko sa vyznačuje unikátnym vyváženým zložením živín. Je najprirodzenejšou funkčnou potravinou a dôležitou a nenahraditeľnou súčasťou potravy. Preto by sme sa jeho pravidelnej konzumácii, pokiaľ nám v tom nebráni zdravotný stav (laktózová intolerancia, alergia na bielkoviny kravského mlieka a pod.), nemali vyhýbať ani v dospelosti.

Doc. MUDr. Ľubica Jakušová, PhD.,
JLF UK

Simulovaný súdny spor 2017 na PraF UK

Na pôde Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PraF UK) sa pod organizačným patronátom ELSA Slovensko uskutočnilo koncom mája 2017 celoslovenské finále ďalšieho ročníka súťaže Simulovaný súdny spor, ktorá patrí medzi najväčšie súťaže tohto druhu na Slovensku. Zároveň sa ako jediná z nich zameriava na občianske a obchodné právo, implementujúc už, samozrejme, novú právnu úpravu procesných pravidiel Civilného sporového poriadku. Pripravou na súťaž sa študenti učia precíznemu právnickému mysleniu, analýze súdnych rozhodnutí a právnych prameňov, príprave presvedčivých argumentačných právnych textov, pričom si cibrú i svoje verejné vystupovanie a rečnícke schopnosti.

Tímy zložené z troch až piatich študentov najskôr súťažili na fakultnej úrovni proti ostatným tímom z tej istej fakulty a následne dva najlepšie tímy postupujú do celoslovenského finále. Do fakultných kôl sa zapojili aj študenti z PraF UK a Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Do finále sa napokon po fakultných kolách prebojovali tímy z právnických fakúlt Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Trnavskej univerzity v Trnave.

Tohtoročné zadanie prípadu bolo obzvlášť náročné. Zameriavalo sa na veľmi aktuálnu, no o to komplikovanejšiu problematiku verejného obstarávania a pridružených otázok. Kauzu vypracovali právnici z advokátskych kancelárií Taylor Wessing Slovakia a White & Case, s. r. o. Tieto kancelárie vyslali do senátu aj svojich advokátov Mgr. Michala Micháleka a Mgr. Michala Pališinu, LL.M. Senátu predsedal JUDr. Robert Šorl, PhD., predseda Okresného súdu Prievidza.

Po prednesení záverečných rečí a vyhlásení rozsudku nasledovala neformálna recepcia



spojená so slávnostným vyhlásením výsledkov v miestnosti luridicum na PraF UK. Víťazné diplomy a cenu v hodnote 700 eur si odniesol tím z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Víťaznému tímu a všetkým zúčastneným študentom gratulujeme a veríme, že táto skúsenosť ich osobnostne aj profesionálne posunie

vpred. Zároveň dúfame, že ich úspech bude motivovať i ostatných študentov, aby sa do súťaže zapojili aj v nasledujúcich ročníkoch.

Viktória Kertészová,
viceprezidentka ELSA Slovensko pre
akademické aktivity

Nová publikácia z LF UK: Mitochondriálna medicína a koenzým Q₁₀

Vedenie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK) zaradilo od akademického roka 2016/2017 do kurikula študijného programu všeobecné lekárstvo nový povinne voliteľný predmet pre študentov 4. a 5. ročníka – mitochondriálna medicína. Záujemcovia o túto vednú oblasť by určite mali siahnuť po aktualizovanej a prepracovanej monografii Mitochondriálna medicína a koenzým Q₁₀ (2017), na ktorej napísaní sa – pod autorskou taktovkou prof. RNDr. Anny Gvozdjákovskej, DrSc., z LF UK – podieľali špičkoví odborníci v danom odbore zo Slovenska i zahraničia.



Mitochondriálna medicína je jednou z najrýchlejšie rozvíjajúcich sa interdisciplinárnych oblastí experimentálnej a klinickej medicíny, prispieva k objasneniu patobiochemických mechanizmov rôznych chorôb na subcelulárnej úrovni. Monografia poskytuje súčasne poznatky o mitochondriálnych chorobách z hľadiska klinických, metabolických, patologických a genetických informácií, ktoré sú dôležité pre určenie diagnózy a cieľenej terapie mitochondriálnych porúch.

Monografia je rozdelená do 22 kapitol. Tematicky sa zameriava na históriu mitochondriálnej medicíny a koenzýmu Q₁₀, fyziológiu mitochondrií, voľné radikály, antioxidanty a chronobiológiu mitochondrií. Samostatné kapitoly tvoria mitochondriálne choroby, mitochondriálna neurológia, kardiológia, diabetológia, nefrológia, imunológia, onkológia a reprodukčná medicína. Publikácia ponúka informácie o súčasných diagnostických možnostiach porúch mitochondrií a o cieľenej terapii s koenzýmom Q₁₀. Významné miesto v podpornej terapii mitochondriálnych porúch majú karnitín, melatonín, omega-3-PUFA, omega-6-PUFA a vitamíny. Na funkciu mitochondrií a podporu zdravia majú vplyv aj prírodné minerálne vody a polarizované svetlo. Posledná kapitola je venovaná histórii mitochondriálnej medicíny a koenzýmu Q₁₀ na Slovensku.

Kniha je určená na zvyšovanie kvalifikácie lekárov, farmaceutov a biochemikov v rámci pre- i postgraduálneho vzdelávania, ako aj na využitie poznatkov v klinickej praxi.

Prof. RNDr. Anna Gvozdjáková, DrSc.,
Farmakobiochemické laboratórium
III. internej kliniky LF UK a Univerzitnej nemocnice v Bratislave

POZÝVAME

Tenisový turnaj pedagógov a zamestnancov o pohár rektora UK

Katedra telesnej výchovy a športu Farmaceutickej fakulty UK (KTVŠ FaF UK) vás i tento rok už tradične pozýva na **tenisový turnaj pedagógov a zamestnancov o pohár rektora UK**. Turnaj sa uskutoční **22. septembra 2017** na tenisových kurtoch **AŠK Inter Bratislava**.

Súťažiť sa bude v nasledujúcich **kategoriách**:

Dvojhra – muži, ženy:

1. do 50 rokov
2. nad 50 do 65 rokov
3. nad 65 rokov

Štvorhra – zmiešané páry vo všetkých kategoriách

Štartovné vo výške 10 eur sa platí pri registrácii. Účastníci majú zabezpečený pitný režim, na obed guľaš, hracie lopty a príjemnú atmosféru.

Prihlášku je potrebné zaslať **najneskôr do 15. septembra 2017**.

Tešíme sa na vašu účasť!

Kontaktná osoba:

Mgr. Dalibor Ludvig, PhD., KTVŠ FaF UK
ludvig@fpharm.uniba.sk

Motto: „Tělo nechť každodenní své hýbání má.“
(J. A. Komenský)

Týždeň zdravia na Fakulte managementu UK

Beánia Team FMUK s podporou Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave (FM UK) a spoločnosti PricewaterhouseCoopers a ďalších partnerov aj tento rok pripravil pre študentov a zamestnancov fakulty v rámci Týždňa zdravia sériu atraktívnych podujatí. Druhý májový týždeň sa tak na FM UK niesol v znamení zdravých aktivít, osvetu o správnej životospráve, ale i rôznych športovo-adrenalinových zážitkov. Aj takýmto spôsobom chce Beánia Team FMUK podporiť zdravý životný štýl manažérov z UK.

Aj tvoja kvapka krvi je dôležitá!

Už päť rokov sa študenti i zamestnanci FM UK pravidelne stretávajú na Manažérskej kvapke krvi, aby aj takýmto spôsobom ukázali, že ani manažérom nie je osud druhých ľahostajný. Veď nikdy nevieme, kedy môže práve tá naša „kvapka“ zachrániť život. Každoročne sa na tejto akcii zúčastní viac než 30 darcov. Inak tomu nebolo ani 9. mája 2017. Navyše, tento rok Beánia Team FMUK v spolupráci s partnermi pripravil aj chill-out zónu, kde si darcovia po odbere mali možnosť oddýchnuť a občerstviť sa.

Na každého darcu čakalo ovocie, čerstvé pečivo či nápoje od spoločnosti PricewaterhouseCoopers, proteinové pochúťky od spoločnosti Rajo, ale aj antistresové maľovanky, spoločenské hry i malé darčeky od kníhkupectva Martinus a Univerzity Komenského. Nechýbala ani káva pre každého darcu krvi od Štrbského Pressa.



V zdravom manažérovi zdravý duch

Pre všetkých nadšencov aktívneho pohybu, ale aj pre tých, ktorých tenisky už dlhšie zapadajú prachom, sme 10. mája 2017 v Sade Janka Kráľa zorganizovali FMUK Fun & Run, ktorého prostredníctvom sme sa pokúsili študentov vylákať do prírody za športovými zážitkami. V príjemnom prostredí si mohli študenti a zamestnanci FM UK okrem individuálneho behu a štafety vyskúšať aj hodinu jogy, kruhový workout, piloxing alebo breakdance workshop so Zitronom. Na každého účastníka čakali balíčky s občerstvením a darčekom od našich partnerov.

Kvôli nadviazaniu nových vysokoškolských priateľstiev i utuženiu tých starých sme nezabudli ani na rôzne teambuildingové aktivity – účastníci sa tak mohli zapojiť do Laser Tag turnaja a adrenalinovejšie typy si vyskúšali aj kyvadlový zoskok z Mosta Lafranconi.



Prednáška o zdravej životospráve a zdravý deň s Union poisťovňou

Keďže sa začiatok Týždňa zdravia niesol najmä v znamení fyzických aktivít, jeho záver sme poňali skôr oddychovo a zamerali sme sa aj na obohatenie vedomostí študentov. Oslovili sme preto odborníčku na výživu, ktorá záujemcom ponúkla 11. mája 2017 prednášku o zdravej životospráve. Aké sú



naše najväčšie prehrešky pri jedení? Na čo si dať najväčší pozor? Aké potraviny jesť a kedy? Na tieto i ďalšie otázky odpovedala RNDr. Barbara Sviežená, PhD., absolventka Prírodovedeckej fakulty UK, ktorá je spoluzakladateľkou Inštitútu zdravého života Welko a hlavnou lektorkou a konzultantkou pre spoločnosť Planeat. Študenti a zamestnanci FM UK si navyše mohli dať vďaka Union poisťovni bezplatne zmerať krvný tlak, cholesterol, BMI či telesný tuk.

Lucia Štedlová,
Beánia Team FMUK

UK univerzitným majstrom Slovenska v basketbale a florbale

Slovenská asociácia univerzitného športu (SAUŠ) zorganizovala v máji 2017 športové súťaže *Finále univerzít Slovenskej republiky 2017* v basketbale, florbale, futsale, volejbale a futbale. V súťažiach bodovali oba naše basketbalové tímy i florbalové družstvo.

V basketbalom finále, ktoré sa konalo v Košiciach v dňoch 23. až 24. mája 2017, porazili naše dve basketbalové družstvá (ženské aj mužské) konkurenčné tímy Žilinskej univerzity v Žiline, Technickej univerzity v Košiciach a Univerzity J. Selyeho v Komárne. Basketbalistky a basketbalisti UK tak obsadili prvé miesta v rebríčku slovenských univerzít. Víťazi postupujú na Akademické majstrovstvá Európy v basketbale mužov a žien, organizované Európskou asociáciou univerzitného športu (EUSA), ktoré sa uskutočnia v termíne od 16. do 23. júla 2017 v maďarskom Miškovci. Svoje športové úspechy tak budú môcť obhájiť aj na medzinárodnom podujatí.

Činili sa však aj naši florbalisti pod trénerským vedením Mgr. Martina Mokošáka, PhD., z Prírodovedeckej fakulty UK, ktorí vo finálových turnajoch, konaných v Žiline v dňoch 24. až 25. mája 2017, suverénne porazili tímy z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Technickej univerzity v Košiciach a Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre a stali sa tak celkovým víťazom podujatia. Naším športovým reprezentantom srdečne blahoželáme k ich úspechom!

Zdenka Schwarzová



Študentské práce využívajúce softvér SAS bodovali v celoslovenskej súťaži

SAS Slovakia, s. r. o., slovenská pobočka americkej spoločnosti SAS, v roku 2017 už po siedmykrát ocenila tie najkvalitnejšie záverečné práce, ktoré študenti napísali s pomocou jej analytického a štatistického softvéru. Medzi trojicou ocenených nechýbali ani študenti Univerzity Komenského v Bratislave (UK).

V analytickom a štatistickom softvéri SAS sa na Slovensku vyučujú vybrané predmety len na štyroch univerzitách – Univerzite Komenského v Bratislave, Slovenskej poľnohospodárskej univerzite, Ekonomickej univerzite v Bratislave a Technickej univerzite v Košiciach. Keďže je však softvér pre potreby písania záverečných prác bezplatný, do súťaže sa môže prihlásiť študent akejkolvek slovenskej vysokej školy, a to s akoukoľvek svojou prácou (bakalárskou, diplomovou, dizertačnou, semestrálnou alebo ročníkovou), ktorá bola predložená k obhajobe alebo obhájená v akademickom roku 2015/2016. Hodnotiace kritériá sú každý rok rovnaké, zohľadňuje sa: a) možnosť praktického využitia výsledkov práce, b) správna aplikácia metód SAS pre riešenia daného problému a objem aplikovaných postupov SAS, c) inovatívne využitie nástrojov SAS pre uchopenie danej problematiky.

„Z pohľadu nás, pedagógov, ktorí svoje predmety vyučujeme za pomoci softvéru SAS a učíme s ním pracovať aj našich študentov, je táto súťaž skvelým motivujúcim faktorom. Študenti sa tak jednak naučia niečo, čo potom môžu dobre využiť v praxi (ovládanie analytického a štatistického softvéru SAS je veľmi hodnotným ‚riadkom‘ v CV, navyše, takýchto odborníkov je v našej praxi stále málo), jednak za svoju dobrú záverečnú prácu majú

možnosť získať okrem titulu aj nejakú odmenu: účasť na SAS konferencii, príp. finančnú výhru či nejaký vecný dar (mobil, tablet atď.). Táto súťaž je však motiváciou aj pre pedagógov. Spoločnosť SAS so študentom, ktorý je autorom víťaznej práce, posieľa na analytickú konferenciu aj jeho vedúceho pedagóga.



Napr. ja som sa už dva razy tak za odmenu mohla ako vedúca víťazných prác spolu so svojimi úspešnými študentmi zúčastniť na konferenciách SAS Global Forum v USA (v roku 2012 v Las Vegas a v roku 2014 vo Washingtone) a najbližšie sa v októbri tohto roku chystám aj na konferenciu Analytics Experience do Amsterdamu. Je to veľmi cen-

ná skúsenosť a skvelá príležitosť na získanie nových informácií, ktoré vychádzajú z praxe, či na nadviazanie kontaktov,“ hodnotí prínos súťaže doc. Ing. Iveta Stankovičová, PhD., z Katedry informačných systémov Fakulty managementu UK. Pod jej vedením sa tento rok Mgr. Matúšovi Pilarčíkovi, dnes už absolventovi Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK, podarilo v súťaži obsadiť 2. miesto s diplomovou prácou na tému „Využitie metód hĺbkovej analýzy údajov vo finančnom sektore. Identifikácia klientov predčasného splatenia spotrebného úveru“. Porota ocenila 3. miestom diplomovú prácu „Využitie metód hĺbkovej analýzy údajov v marketingu“, ktorej autorkou je čerstvá absolventka Fakulty managementu UK Mgr. Daniela Kováčová, tiež zverenyňa doc. Stankovičovej. Obe práce využili softvér SAS Enterprise Miner.

Tento rok sa do súťaže prihlásilo 16 prác. Víťazov určila trojčlenná hodnotiacia komisia, ktorá pozostávala z analytikov spoločnosti SAS. Absolútnym víťazom súťaže sa stal Ing. Ondrej Dúžik, PhD., z Fakulty hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave s dizertačnou prácou na tému „Viacrozmerné všeobecné lineárne modely a ich využitie pri analýze chudoby a sociálneho vylúčenia“.

redakcia

DETSKÁ UNIVERZITA KOMENSKÉHO

Pätnásty ročník DUK odštartuje prednáška profesorky z Univerzity v Oxforde

V lete 2017 sa uskutoční jubilejný 15. ročník Detskej Univerzity Komenského (DUK), spoločnej aktivity Divadla Aréna a Univerzity Komenského v Bratislave.

Mali študenti sa okrem bohatého sprievodného programu môžu počas júla a augusta tradične tešiť aj na 9 tematicky pestrých prednášok v podaní vysokoškolských pedagógov. Po slávnostnej imatrikulácii, ktorá sa uskutoční 6. júla 2017 v Aule UK, vystúpi s prvou prednáškou na tému „Prečo včely bodajú?“ vzácny hosť z Univerzity v Oxforde – profesorka Dame Carol Robinson (*Dr Lee's Professor of Chemistry, Royal Society Research Professor*).

Carol Robinson, ktorá sa stala vôbec prvou profesorkou chémie na Univerzite v Cambridge a neskôr i na Univerzite v Oxforde, je vo vedeckom svete známou priekopníčkou využitia hmotnostnej spektrometrie ako analytického nástroja. Uznanie si získala aj za svoj prevratný výskum trojrozmernej štruktúry bielkovín. Je nositeľkou Radu britského impéria – od roku 2013 jej náleží titul *Dame Commander*.

Viac informácií o prednášajúcej nájdete na: <http://robinsonweb.chem.ox.ac.uk/carol-robinson.aspx>.



redakcia



Dve jubileá bulharistiky na Filozofickej fakulte UK

Dňa 10. mája 2017 sa pri príležitosti 90. výročia lektorátu bulharského jazyka a 50. výročia samostatného študijného odboru bulharistiky uskutočnilo v priestoroch Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) slávnostné stretnutie, na ktorom sa okrem členov Katedry slovanských filológií FiF UK zúčastnili aj hostia zo zahraničných univerzít, čestní hostia z bulharského zastupiteľského úradu na Slovensku a Bulharského kultúrneho inštitútu v Bratislave, ako aj bývalí a súčasní študenti bulharistiky.

Dekan FiF UK prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD., pri tejto príležitosti udelil medaily „Za zásluhy o Filozofickú fakultu Univerzity Komenského“ štyrom zahraničným pedagógom: doc. Marinele Mladenovovej, PhD., z Juhozápadnej univerzity Neofita Rílského v Blagoevgrade, doc. Veličkovi Panajotovi, PhD., z Univerzity sv. Klimenta Ochridského v Sofii, Mgr. Elene Krejčovej, PhD., a Mgr. Pavlovi Krejčímu, PhD., z Masarykovej univerzity v Brne a slovenskej bulharistke doc. PhDr. Márii Dobrikovej, CSc.



Doc. PhDr. Václav Štěpánek, PhD., z Masarykovej univerzity v Brne

Slávnostné podujatie sa začalo recitáciou básne *Rodná reč* od bulharského spisovateľa Ivana Vazova, ktorú predniesla študentka Andrea Jakušová. Prítomných potom privítala vedúca Katedry slovanských filológií FiF UK doc. Dobriková, ktorá predstavila históriu jubilujúceho odboru. Dejiny lektorátu sa začali písať v akad. roku 1926/1927, keď si prví poslucháči zapisali predmet *Praktické cvičenia z jazyka bulharského pre začiatočníkov*, ktorý vyučoval (okrem rokov vojny) až do roku 1944 profesor Valerij Alexandrovič Pogorielov. Významným medzníkom pri kreovaní bulharskej filológie na Univerzite Komenského bol rok 1964, keď vznikla Katedra slavistiky a indoeuropeistiky FiF UK (od roku 1986 existuje pod modifikovaným názvom Katedra slovanských filológií FiF UK). Na jej konštituovaní mal zásluhu najmä profesor Šimon Ondruš, ktorý sa zaslúžil okrem iného aj o to, že do znenia bilaterálnej slovensko-bulharskej kultúrnej dohody sa dostal bod o vzájomnej výmene lektorov. V akad. roku 1966/1967 prišiel do Bratislavy prvý zmluvný lektor bulharčiny Ivan Bujukliev, čím sa štúdium bulharistiky na našej univerzite oficiálne inštitucionalizovalo.

Do prípravy programu sa zapojili viacerí študenti, ktorí sa úlohy spoluorganizátorov zhostili znamenite. Michaela Petra Poliačková si pripravila príspevok o učebniciach, učebných textoch, monografiách a konferenčných zborníkoch s bulharistickou tematikou, ktorých autormi a zostavovateľmi boli učitelia bulharčiny Katedry slovanských filológií FiF UK. Všetky publikácie, ktoré spomenula, si prítomní mohli prelistovať. Bola medzi nimi napríklad prvá vysokoškolská príručka *Učebné texty z jazyka bulharského*, ktorú v roku 1967 napísal PhDr. Milan Odran, CSc., prvá dvojazyčná učebnica bulharského jazyka autorského kolektívu Mária Dobriková – Marinela Vičanova (teraz Mladenova) s názvom *Základy bulharčiny. Teória a prax* (2002, 2016), paleoslavistiky venovaná monografia PhDr. Jany Hušanovej, CSc., *Lexika starých slovanských rukopisov* (1998) či najnovší učebný text Márie Dobrikovej *Prekladateľské cvičenia z bulharčiny. Texty z oblasti spoločenských, humanitných a prírodných vied* (2016). Študentka Natália Šuplatová potom prítomných zoznámila s jazykovedne, literárnovedne i historicky zameranými bakalárskymi a diplomovými prácami študentov Katedry slovanských filológií FiF UK, ktoré ich autori v predvečer osláv venovali bulharistickým jubileám.

Súčasnou podujatia bola prednáška historika a slavistu doc. PhDr. Václava Štěpánka,

PhD., z Ústavu slavistiky Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne s názvom *Muslimská otázka v Bulharsku v kontexte balkánskych dejín*. Hoci sa doc. Štěpánek vo svojom vystúpení sústredil na historickú a spoločensko-politickú situáciu v Bulharsku od roku 1878 po súčasnosť, teda na obdobie, keď krajina existovala ako samostatný štát, prezentovaná téma cez prizmu súčasných udalostí aktuálne rezonovala a vyvolala živú diskusiu.

Na nasledujúci deň sa v rámci osláv uskutočnili ešte dve prednášky doc. Marinely Mladenovovej. Prvá bola venovaná histórii a jazyku banátskych Bulharov, t. j. Bulharov už niekoľko storočí žijúcich na území Rumunska, kde sa presídlili z ekonomických i politických dôvodov, no dodnes si zachovali pôvodný jazyk a zvyky. Druhá prednáška mala onomasticko-frazeologický charakter s konkrétnym zameraním na existenciu toponym v slovanskej frazeológii. Prednáškami sa uzatvorili dôstojné dvojdnové oslavy dvoch bulharistických jubileí na FiF UK. Ich účastníci sa rozišli v očakávaní ďalších úspešných rokov pre štúdium bulharistiky na našej alma mater, ktoré má pre svoju ojedinelosť v slovenskom vysokoškolskom prostredí výnimočné postavenie.

Bc. Tamara Mrázová, FiF UK
Foto: Martina Dvoržáková, FiF UK



Na študijnom pobyte v USA

Prostredníctvom mobility programu Univerzity Komenského som sa dostal na jednosemestrálny pobyt do USA. Rozhodol som sa pre štúdium na Slippery Rock University of Pennsylvania, ktorá každoročne figuruje v UK zozname ponúkaných amerických univerzít. Vďaka bilaterálnym dohodám som na nej nemusel platiť školné a univerzita mi hradila ubytovanie i stravu – jedinou podmienkou bolo, že si udržím štatút študenta.

Slippery Rock je malé univerzitné mesto s menej než 4000 obyvateľmi, ktoré sa rozprestiera približne 100 km severne od Pittsburghu. Väčšina tamjších domácich nikdy nestretla nikoho zo zahraničia. Napriek tomu tam však boli ľudia ústretoví, vždy ochotní pomôcť a porozprávať sa s vami o tom, odkiaľ ste. Zvlášť zhovorčiví boli vtedy, keď zistili, že pochádzam zo Slovenska, odkiaľ mali niektorí z nich starých rodičov, príp. sa poznali s ľuďmi so slovenskými koreňmi.

V USA si človek rýchlo odvykne od hromadnej dopravy, hlavne v malých mestách, kde autobus premáva dvakrát denne a aj to iba počas pracovných dní. Preto, ako nám odporúčali aj domáci, sa treba spriatelíť s ľuďmi, ktorí majú auto. Štýl, akým bolo riešené ubytovanie študentov, nám bol i v tomto smere veľmi nápomocný. V internátoch totiž neoddeľovali zahraničných študentov od domácich, ale pri ubytovaní nás „miesali“ dokopy. Každé poschodie fungovalo ako jedna veľká rodina, ktorá spoločne žila rôznymi akciami. Na začiatku roka sa však koná vždy aj oficiálne stretnutie všetkých „chodbových“ obyvateľov, počas ktorého

su. Po dlhom dni v škole dobre padne aj relax v bazéne. A ak dychtíte po duchovných zážitkoch, môžete sa stať členom jedného i viacerých náboženských spoločenstiev, ktoré organizujú rôzne akcie.

Škola bola hlavným dôvodom, prečo som vycestoval na túto mobilitu. Mnou zvolená univerzita má v ponuke obrovské množstvo predmetov, z ktorých si ako študenti môžete vybrať, avšak k niektorým z nich potrebujete mať absolvované prerekvizity, takže sa k nim počas jednosemestrálneho pobytu nedopracujete. Ja som si ako študent učiteľstva vybral dva predmety z psychológie a tiež rečníctvo a diverzitu spoločnosti, čo boli kurzy, ktoré museli absolvovať všetci študenti. Americký vzdelávací systém sa od toho slovenského trochu líši, a to hlavne v tom, že hodnotenie je založené na aktivitách na hodine a priebežnej práci. Okrem toho bolo pre mňa na psychológii značným prekvapením, že počas testov môžeme používať učebnicu i poznámky – keďže bol však test založený na praktických príkladoch, museli sme vedieť aplikovať teoretické poznatky v praxi. Na štúdium sme mohli využívať aj priestory a možnosti knižnice, ktorá síce nebola najväčšia, disponovala však všetkou potrebnou literatúrou, ako i rozmanitými službami, ktoré sa vysokoškolákovi určite hodia. Súčasťou knižnice tak bolo napríklad aj kariérne či počítačové centrum, kde ste si mohli požičať laptop, ak sa ten váš práve rozhodol pokaziť, ako sa to stalo mne. Vyučujúci boli vždy ochotní pomôcť, či už pracovne, alebo osobne – pre mňa najmilším zážitkom bolo práve pozvanie profesorky z psychológie, ktorá ma vzala k nim domov na Deň vďakyvdania.

Pri rozprávaní o študentskom pobyte v USA nemožno opomenúť tému jedla. Ako študenti dostanete v univerzitnom kampuse na výber z viacerých stravovacích programov – na každý z nich máte k dispozícii tzv. *meal swipes* a *flex funds*. *Meal swipes* slúžia ako stravné lístky, ktoré môžete použiť na viacerých miestach v rámci kampusu, pričom sa vám obnovujú každý týždeň. *Flex funds* slúžia ako normálne peniaze, ale iba v kampuse,

pričom tam nimi môžete platiť hocikde. Tamjšie kafetérie ponúkajú výber z niekoľkých desiatok jedál a v jednej sa dokonca môžete najesť a napiť, koľko žalúdok a hrdlo ráčia. V ponuke nechýbajú tradičné a v USA veľmi obľúbené jedlá ako pizza, hambur-



ger, wrap či cestoviny, ale i menej tradičné jedlá ako krevetový šalát či boršč. Americká kuchyňa je naozaj taká, akú ju poznáme z filmov – nie veľmi zdravá, no na druhej strane vlastne celkom chutná. Určite sa preto oplatí vyskúšať aj lokálne miesta – napríklad v jednej miestnej menze jej štamgasti nedajú dopustiť na tradičné americké palacinky s javorovým sirupom a slaninou.

Ak by som mal svoje zážitky z USA zsumarizovať do pár riadkov, musím jednoznačne povedať, že mi môj študijný pobyt zmenil pohľad na svet. Navyše sa vďaka nemu inak dívam aj na seba samého. Odporúčal by som preto takúto skúsenosť každému – stretnete ľudí z celého sveta, zažijete množstvo vecí, ktoré na Slovensku len tak nezažijete, a získate priateľov na celý život.

Lukáš Cigánik,
študent Pedagogickej fakulty UK



sa stanovujú pravidlá pre spoločné nažívanie na chodbe. Už tam má človek možnosť spoznať svojich susedov z poschodia. Keďže sa počas výmenného pobytu stávajú plnohodnotným študentom univerzity, môžete sa zapájať do rôznych aktivít v kampuse i mimo neho. Môžete sa pridať do klubu podľa vášho výberu, príp. ak klub podľa vášho gusta ešte neexistuje, môžete ho založiť – tak napríklad vznikla Dumbledorova armáda. V kampuse sa pravidelne hrávajú rôzne športové zápasy, spomedzi ktorých v popularite jednoznačne vedie americký futbal. Športových nadšencov však určite poteší aj prístup do telocvične s pestrú ponukou pohybových aktivít, ako i možnosť prevetrať svoje bežecké tenisky na bežeckej dráhe priamo v areáli kampusu.



Z New Yorku do Bratislavy

Američanka Rebecca D'Agostino sa vlani rozhodla vymeniť na jeden akademický rok rodný New York za hlavné mesto Slovenska. A hoci sa v júni jej tunajší pobyt končí, ako sama hovorí, na Slovensko sa určite niekedy vráti. S čitateľmi Našej univerzity sa v nasledujúcich riadkoch podelí o svoje zážitky z našej krajiny i štúdia na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

redakcia

Bolo to na jar 2016. Mala som krátko pred ukončením bakalárskeho štúdia v Spojených štátoch amerických a cítila som sa stratená a vyhorená ako nikdy predtým. Navyše, mala som pocit, že sa mi vybili baterky. Na pleciah ma ťažilo štúdium, ktorým som sa predierala, avšak bez vidiny svetla na konci tunela. Cez internet som sa pri hraní videohier zoznámila s jednou kamarátkou. Navrhla mi, aby som sa skúsila prihlásiť na štúdium na Slovensku. A ak sa sem dostanem, môžem tu navštevovať školu a žiť s jej rodinou. No mohla by som si želať viac? Samozrejme, zobrala som to a rozhodla sa študovať počas jedného roka na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Počas štúdia som otestovala niekoľko študijných predmetov a venovala som sa aj programovaniu. Rok na Slovensku som využila na doplnenie zručností, ktorých ovládanie som počas štúdiu doma považovala za nedostatočné. Táto príležitosť mi pomohla aj objasniť smerovanie mojej budúcej kariéry. Nadobudla som tu cenné skúsenosti z praxe, ktoré by mi mali pomôcť získať prácu, ktorú chcem v Bronxu v New Yorku. Chcela som preskúmať i novú časť sveta, keďže svoj doterajší život som strávila predovšetkým v New Yorku, odkiaľ som zavítala len na sever – do Montrealu či Vermontu. O New Yorku sa hovorí, že je to kultúrne centrum. Je to však svet v svete. Zistila som, že je veľký rozdiel medzi tým, čo sa o kultúre učíte, a tým, keď ju priamo za hranicami domova žijete. Na vlastnej koži som si tak mohla vyskúšať odlišné tradície, stravovanie, životný štýl...

Už počas štúdia som si všimla mnoho rozdielov medzi študijnými programami a formátmi v USA a na Slovensku. Tak napríklad – v USA sa kladie väčší dôraz na priebežné hodnotenie, na ktorom pracujete počas celého semestra, a nie na počet bodov, ktoré získate na záverečnej skúške. V Amerike je, povedzme, bežné, že študenti musia počas semestra absolvovať prinajmenšom dve až štyri, či dokonca päť skúšok, v závislosti od špecifik daného kurzu. To nám umožňuje preskočiť záverečné skúšky, a i napriek tomu mať finálnu známku A. Poskytuje nám to tiež príležitosť vyberať si iba také študijné predmety, na ktoré sa chceme zameriavať. Niekomu sa môže zdať americký systém jednoduchší než slovenský, z vlastnej skúsenosti však viem, že priebežné skúšky sú ťažšie ako tie záverečné. V Amerike tiež dostávame viac písomných prác – vo forme rôznych domácich úloh či projektov.

Hlavným rozdielom sú však náklady. Napríklad na absolvovanie jedného roka štúdia potrebujete podľa odhadov mojej vysokej školy 52 000 dolárov – táto suma zahŕňa školné, ubytovanie, stravovanie i študijnú literatúru. Existujú spôsoby, ako to možno zaplatiť – zvyčajne získaním štipendia za dobrý pro-

spech či osobitý talent. Niektoré školy tiež poskytujú štipendia pre študentov zo sociálne slabšieho prostredia... Ostatní študenti musia čerpať pôžičky s predpokladom ich splatenia po ukončení štúdia, prípadne splácania i po zvyšok života. Na druhej strane však treba povedať, že tieto školy majú modernejšie vybavenie a ubytovacie zariadenia. Jeden z internátov, v ktorom som počas štúdia bývala, pripomínal viac hotel než študentský domov. Vysoká cena tiež vedie k inému zloženiu študentov, z ktorých väčšina pochádza z lepšieho prostredia. Práve cena núti mnohých študentov k výberu mestskej či štátnej školy, a nie drahšej súkromnej školy, ktorú si dovoliť nemôžu.

Hoci je Slovensko v porovnaní s USA iba maličkou krajinou, všimla som si, že veľa študentov tu odchádza na víkend domov. V USA, hoci študujete len polhodinu od domova, sa očakáva, že ostanete v kampuse, aby ste si naplno vychutnali vysokoškolský život. Väčšina študentských aktivít a utužovanie kontaktov so spolužiakmi sa odohráva práve na internátoch či podujatiach v okolí školy. Množstvo študentov navštevuje aj školy, do ktorých niekedy cestujete i dlhšie ako jeden deň – to všetko v snahe získať absolútnu nezávislosť od rodičov a naučiť sa nazerať na svet z nových perspektív. Moju vysokú školu v USA delilo napríklad od domova päť hodín jazdy autom a 45-minútový let. Kvôli vzdialenosti som, prirodzene, nemohla cestovať domov. Výnimkou boli iba nevyhnutné prípady či prázdniny.

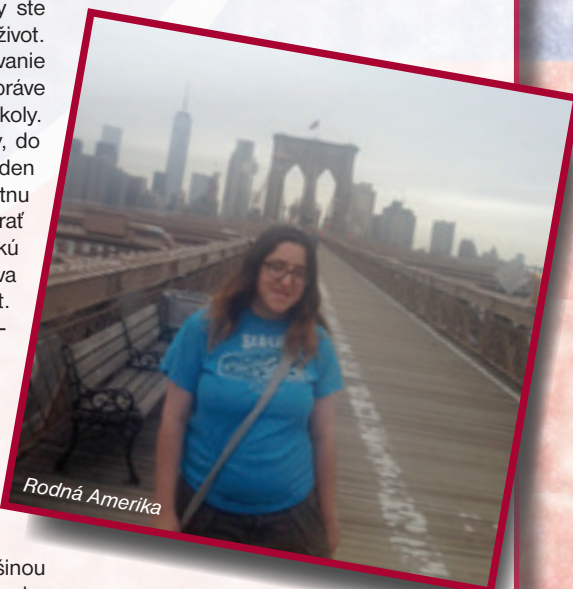
Slovensko je samo osebe, z môjho pohľadu, úplne odlišné od USA. Tým, že som vyrastala v New Yorku, nebolo pre mňa nič nezvyčajné vidieť obrovské budovy i cestné komunikácie so šiestimi jazdnými pruhmi. Pri prechádzkach Bronxom počujete väčšinou mix španielčiny a angličtiny, na Slovensku

prevažne iba slovenčinu. Rovnako i americká kultúra sa od tej slovenskej líši. U nás je väčšina reštaurácií a predajní potravín zmesou hispánskej a americkej kuchyne. Na každom rohu nájdete prevádzky s občerstvením a obchodíky (tzv. *deli* a *bodega*), ako i veľa kultúrne rozmanitých reštaurácií a supermarketov. Všimla som si, že na Slovensku má väčšina reštaurácií a iných prevádzok tendenciu ponúkať iba slovenské jedlo, čo možno považovať za dobrú i zlú vec – v závislosti od toho, koho sa na to opýtate. Avšak práve vďaka týmto rozdielnostiam a vďaka štúdiu na Univerzite Komenského v Bratislave môžem s istotou povedať, že som tu zažila úplne novú kultúru a akademické dobrodružstvo.

Rebecca D'Agostino
(Preklad: AF)



Pri objavovaní krás Slovenska



Rodná Amerika

Životné jubileum prof. MUDr. Gustáva Čatára, DrSc.

Humánný parazitológ a biológ prof. MUDr. Gustáv Čatár, DrSc., intelektuál, ktorý obohatil život zmysluplnou a sústredenou vedeckou a riadiacou prácou, sa dožíva krásneho životného jubilea – v júli oslávi 90 rokov.



Dnes, zdá sa, je už nielen pripomínanie jubileí, ale aj obrovitých výkonov v minulosti akoby nadbytočnou a zisk neprinášajúcou činnosťou. Napriek uponáhľanej dobe by sme si však mali nájsť čas aj na spoznanie a ocenenie ľudských nadvýkonov v minulých (často neľahkých) rokoch.

Práve takými sa vyznačuje i život prof. Čatára.

Gustáv Čatár sa narodil 4. júla 1927 v Gaboltove pri Bardejove. Na Lekárskej fakulte (vtedajšej) Slovenskej univerzity bol promován v roku 1952. Po promócii začal pôsobiť ako odborný asistent v Ústave lekárskej biológie u prof. MUDr. Vladimíra Vršanského, kde sa systematicky venoval štúdiu lekárskej parazitológie, zameriavajúc sa predovšetkým na protozoárne nákazy, helmintózy a nákazy s charakterom prírodnej ohniskovosti.

Svoje odborné a bohaté vedecké poznatky a skúsenosti získal na študijných pobytoch v za-

hraničí. Osobitne v Indonézii, kde pôsobil jeden rok. Tam si osvojil lekársku a tropickú parazitológiu v celej šírke. Vo svojej špecializácii bol doma i vo svete uznaným odborníkom. Zastával funkciu prezidenta viacerých medzinárodných sympózií.

Svojou angažovanosťou v lekárskej a klinickej parazitológii dosiahol významné úspechy. Tieto v roku 1968 vyústili do vzniku Parazitologického ústavu Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK). Bol jeho zakladateľom, budovateľom a prvým riaditeľom.

V roku 1961 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu pod vedením prof. RNDr. Otta Jírovca, DrSc., v Prognostickom ústave ČSAV v Prahe. V roku 1962 sa habilitoval na lekársku parazitológiu a biológiu. V roku 1969 sa stal riadnym profesorom humánnej parazitológie na LF UK. V roku 1974 mu udelili Národnú cenu SSR. V roku 1977 sa stal členom korešpondentom SAV a roku 1987 aj ČSAV. Prof. Čatár bol navyše i významným akademickým funkcionárom LF UK,

v rokoch 1969 – 1986 vykonával dokonca funkciu dekana fakulty.

Pre dokreslenie osobnosti nášho jubilanta treba doplniť, že má vzácne ľudské povahové vlastnosti dobrého človeka. S nevšednou láskou sa venoval svojej rodine a vždy si našiel čas aj pre priateľov. Vždy bol veľkým milovníkom beletrie, vedel obdivovať skvosty výtvarného umenia, zahŕňujú sa do tónov vážnej hudby. Bol i aktívnym športovcom.

Vzácnym jubilant, drahý náš učiteľ, spolupracovník, priateľ, ďakujem Ti za všetko, čo si pre nás a s nami urobil. Čas premieľa skutky a aj hodnotenia z nadhľadu, ale aj z podhľadu či zdola. Viem, že je ľahko rozdávať, keď je hojnosť toho, čo sa rozdáva. V zložitých časoch nezakopnúť a byť užitočným, to ostáva trvalou ozdobou vysokej ľudskosti, mravnosti a aj umu. Ďakujeme, nezabudneme!

Michal Valent,
profesor emeritus LF UK

PREDSTAVUJEME ŠTUDENSKÉ SPOLKY

Martinský klub medikov

Martinský klub medikov (MKM) je nezávislým, neziskovým a apolitickým záujmovým združením študentov Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (JLF UK), ktoré funguje nepretržite už vyše 21 rokov.

MKM je jedným zo štyroch klubov študentov medicíny na Slovensku pôsobiach pri lekárskech fakultách, ktoré združuje Slovenská asociácia študentov medicíny (Slovak Medical Students' Association, SloMSA). SloMSA je spolu s ďalšími 129 národnými organizáciami zo 121 krajín členom Medzinárodnej federácie asociácií študentov medicíny (International Federation of Medical Students' Associations, IFMSA).

Činnosť klubu sa orientuje na medikov i širokú verejnosť. MKM pre študentov lekárskech fakúlt organizuje rôzne projekty, workshopy a tréningy zamerané jednak na zdokonaľovanie praktických zručností z oblasti medicíny, ale i na rozširovanie poznatkov z iných odborov potrebných k vykonávaniu lekárskej profesie. Medzi tieto aktivity neodmysliteľne patria kurzy chirurgického šitia, kurzy vyhodnocovania EKG, RTG snímok, kurzy základov posunkovej

reči v komunikácii s hluchonemým pacientom, kurzy prvej pomoci či jedinečný projekt – celoslovenská súťaž MedGames, v ktorej si medi- ci z všetkých lekárskech fakúlt na Slovensku môžu v trojčlenných tímoch v rámci rozmanitých disciplín otestovať svoje vedomosti, nado- budnuté štúdiom medicíny, ale i praktické zruč- nosti späté s výkonom lekárskeho povolania.

Jedným z hlavných cieľov nášho klubu je však i šírenie osvety v radoch širokej verejnosti, ktorú sa zaujímavou, zábavnou a u mladších aj hravou formou snažíme edukovať o rozmanitých témach týkajúcich sa zdravia, napr. o rôznych faktoroch škodlivo vplyvujúcich na zdravotný stav človeka (fajčenie, nezdravá strava, nevhodný životný štýl a pod.), čím chceme prispieť k prevencii rôznych ochorení. Tiež sa aktívne podieľame na zvyšovaní povedomia spoločnosti o civilizač- ných chorobách, najmä HIV/AIDS, pričom sa

zároveň snažíme bojovať aj proti diskriminácii osôb žijúcich s týmto ochorením. Nezabúdame ani na staršiu generáciu ľudí, ktorým spríjemňu- jeme jeseň ich života rôznymi aktivitami, akou je napríklad i univerzita tretieho veku, alebo pravidelnými návštevami v domove dôchodcov, kde s nimi spoločne trávim čas.

V neposlednom rade MKM ako člen IFMSA sprostredkúva študentom aj odborné praxe a výmenné zahraničné pobyty v nemocniciach či na klinikách. Aktívnym členom klubu sa tak okrem množstva príležitostí na osobný a profes- ionálny rozvoj či osvojenie nových skúseností nájdu aj viaceré možnosti na nadviazanie me- dzinárodných kontaktov a priateľstiev.

Filip Schrenk, člen MKM,
študent 5. ročníka všeobecného lekárstva
na JLF UK



Doc. JUDr. Mária Srebalová, PhD.

Katedra správneho a environmentálneho práva Právnickej fakulty UK



Miesto
narodenia:
Poprad

Vek: **47**

Čím ste chceli byť ako dieťa?

Na túto otázku som ako dieťa odpovedala, že chcem byť spisovateľka, ale mala som tým skôr na mysli čítanie. Postupne som však v knihách našla všetko, čo by podľa mňa stálo za napísanie, a tak som ako asi väčšina školopovinných dievčat presedlala na učiteľstvo. Mala som šťastie na výrazné a skvelé učiteľky a učiteľov.

Čo ste študovali a prečo práve tento odbor?

Právo som si vybrala pre jeho široký záber a tiež pre niektoré dejepisne zamerané

úvodné predmety. No a správne právo je jeden z najživších odborov. A tiež sa s ním každý z nás stretáva každý deň, napríklad upravuje aj náš „vysokoškolský život“.

Aké cudzie jazyky ovládáte?

V súčasnosti si už trúfam iba na komunikáciu v angličtine. Viac ma ale teší, ak príležitostne zistím, že som ešte nezabudla ruštinu, nemčinu a taliančinu.

Čo vám napadne, keď sa povie „práca“?

Vo vzťahu k študentom je pre mňa práca zábavná škola hrou. V mojom odbore skúmame verejnú správu a jej činnosť. Preto pre mňa práca predstavuje aj precízny postup pri riešení praktických problémov, napríklad zamestnancov verejnej správy.

Ako rada trávite voľný čas?

Rada čítam a veľmi rada som v prírode. Najradšej na prechádzke v lese. A v lete si chcem z lesa odnieť dubák.

Uprednostňujete televíziu alebo knihy? Prečo?

Uprednostňujem knihy, ale som takmer

závislá od nepretržitého prísunu aktuálnych informácií – z televízie, z rozhlasu... Napríklad trpezlivo a dobre navarím len počas rozhlasového spravodajstva.

Prezradíte niečo o svojej rodine?

Moja rodina je bezpečné a príjemné zázemie.

Čo vás dokáže zarmútiť?

Ublížovanie tým, ktorí sa nemôžu brániť.

Čo vás dokáže rozosmiať?

Takmer všetko s prekvapivým záverom.

Máte obľúbenú osobnosť (herca, spisovateľa, športovca...)?

Za všetky obľúbené osobnosti sú to dlhodobo Joseph Heller a Quentin Tarantino.

Máte nejaký skrytý talent?

Už asi nie.

Aké hodnoty sú pre vás v živote najdôležitejšie?

Spravodlivosť.

JAZYKOVÉ OKIENKO

Ľudská a počítačová pamäť

Čoraz častejšie sa môžeme stretnúť s úvahami, či stroje/počítače dokážu rozmyšľať ako ľudia. V súčasnosti sú však počítače vnímané len ako ľudský výtvor. Ľudskú a počítačovú pamäť rozlišujeme aj v gramatike. Zaujímavosťou pri obidvoch pamätiach je, že hoci základný tvar pamätí majú rovnaký, v kodifikačnej príručke nemajú spoločný tvar pre nominatív/akuzatív množného čísla a genitív jednotného čísla.

Ľudskú pamäť skloňujeme podľa vzoru košť, preto má v genitive jednotného čísla a v nominative/akuzative množného čísla príponu -i: *vypadnúť z pamäti, vryť sa do pamäti, utrpieť stratu pamäti, pamäti podávajú svedectvo o neľahkom osude, nespočítaš všetky ľudské pamäti*. Slovom *pamäti* pritom označujeme aj zápisky známych osobností o prežitých udalostiach, spomienky, memoáre – *pamäti* v tomto význame nemajú jednotné číslo: *Pamäti a cesty rozprávajú o dobrodružstvách Mórica Beňovského*.

V moderných technológiách slovom *pamäť* pomenúvame zariadenie počítača, ktoré slúži na uchovávanie kódovaných informácií – *počítačová pamäť*. Umelú, *počítačovú pamäť* skloňujeme podľa vzoru dlaň. V genitive jednotného čísla a v nominative/akuzative množného čísla má príponu -e: *uložiť do pamäte počítača, vymazať z pamäte,*

zaujímali ho pamäte mobilných telefónov, študovala pamäte počítačov.

V bežnej praxi sa môžeme stretnúť aj s používaním príslovky *spamäti*, čo znamená naspamäť. Vznikla z predložkového tvaru *z pamäti*, ale píšeme ju ako jedno slovo: *Básničku hovoril spamäti*. Je to podobné ako pri písaní prísloviok *sčasti* (nie z časti), *sprava* (nie z prava). (V tejto súvislosti nebude na škodu pripomenúť, že príslovky, ktoré vznikli spojením predložky z a tvaru podst. či prid. mena v genitive, píšeme podľa toho, ako ich vyslovujeme, tzn. v príslovke sa pôvodná predložka „znelostne“ prispôsobila spoluhláske na začiatku nasledujúceho slova – napr. v príslovke *spamäti* sa zo znelého z pred neznelou spoluhláskou p stalo neznelé s. Rovnaké pravidlo platí aj v prípade príslovky *zhora* – no keďže sú z aj h znelé spoluhlásky, vo výslovnosti ani pravopise k zmene nedošlo.) Analogicky sa menej

často v bežnej reči objavuje aj *Básničku hovoril spamäte*, avšak tento prípad je nesprávny, podobne ako aj tvar *pamäte* v spojení *utrpieť stratu pamäte*.

Sumárne: ľudia spisujú *pamäti*, báseň vedie *spamäti* a niekedy im učebná látka vypadne z *pamäti*. Pri moderných technológiach je pozitívum, keď majú veľké *pamäte* a vieme *do pamäte* uložiť čím viac informácií. Keďže gramatika a pamätanie si jazykových pravidiel je okrem iného otázkou dobrej *ľudskej pamäti*, pri jazykových problémoch vám môže pomôcť aj online slovník, kde nájdete odpovede v prípadoch, keď vás *pamäť* zradí: <http://slovník.juls.savba.sk/>.

Mgr. Perla Bartalošová,
Katedra slovenského jazyka FiF UK

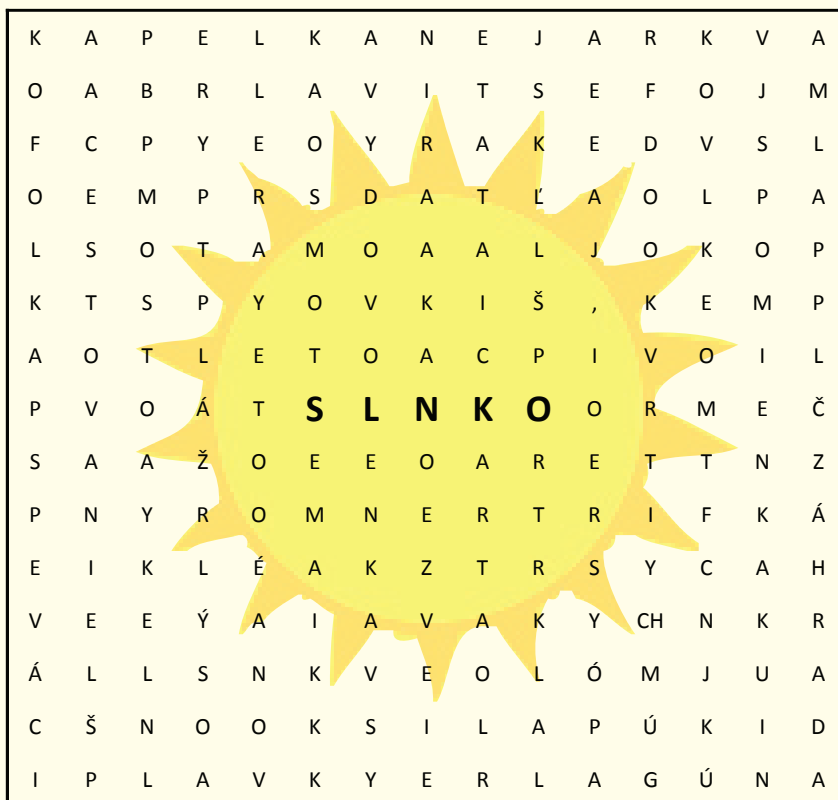


Gilbert Cesbron: „Život uteká ako prázdniny: ... (tajnička).“

CESTOVANIE	VLNA
DOVOLENKA	KÚPALISKO
SPOMIENKA	VODA
ATRAKCIA	FESTIVAL
KAPELKA	KOFOLKA
LETISKO	RIVIÉRA
LAGÚNA	OSTROV
AKCIE	DATĽA
KRAJE	MESTO
PRESO	SKALY
DEKA	DUNY
KROS	LETO
MÓLO	PASY
RAFT	RYBA



SPEVÁCI	ZÁHRADA
PIESOK	PLAVKY
JEDLO	KANOE
PALMA	POKOJ
ŠPORT	VAKY
KEMP	KINO
MORE	MOST
PIVO	PLÁŽ
STAN	



Autorka: RNDr. Daniela Kalaninová, PhD.

Správne znenie osemsmernikovej tajničky posielajte na adresu nasa.univerzita@uniba.sk **do 25. júla 2017** a vyhrajte osušku s logom UK. Spomedzi správnych odpovedí vyžrebujeme výhercu, ktorého meno uverejníme v budúcom čísle Našej univerzity.

Vyhodnotenie z minulého čísla: Plutarchos: „TAJNIČKA: ODDYCH JE KORENÍM PRÁCE.“ Správnu odpoveď poslala aj **Dominika Rovňanová**. Srdečne blahoželáme!

Čo nájdete v septembrovej Našej univerzite?

- ✓ **Detská Univerzita Komenského napíše v lete svoju 21. kapitolu**
Aké prednášky a sprievodný program čakajú na malých študentov?
- ✓ **Vedec Univerzity Komenského v Bratislave Dr. Andrej Čerňanský objavil prastarého plazu, ktorý obýval Zem pred 47 miliónmi rokov v čase starších treťohôr**
Kde ho objavil a ako ho pomenoval?
- ✓ **V auguste odštartujeme 53. ročník letnej školy slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca**
Aké národnosti v ňom privítame? Čo všetko tu zažijú?
- ✓ **mnoho ďalšieho zaujímavého čítania**



Vieš po nemecky a chceš si vylepšiť svoju nemeckú právnu terminológiu? Zaujímajú ťa rakúske právo?

Príď na prvý ročník Letnej školy v nemeckom jazyku a zaži tri dni plné interaktívnych workshopov v podaní skúsených advokátov z Rakúska a odborníkov z Univerzity Wien a Wirtschafsuniversität Wien a absolviuj súdne pojednávajúce vo Viedni.

Získaj certifikát o absolvovaní Letnej školy rakúskeho práva a vylepši si svoje CV!



Miesto: Súdna sieň, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Termín: 13.-15. septembra 2017

Publikovanie a info na: sommerschule.bratislava@law.uniba.sk

Comenius University has nine new professors

On 18 May 2017, the President of the Slovak Republic, Andrej Kiska, appointed 30 new university professors to their positions. Nine of them (Roman Aubrecht, Angelika Bátorová, Katarína Bednárová, Ingrid Brucknerová, Josef Jampilek, Martin Kanovský, Ján Klimas, Michal Mego, and Marek Števček) work at Comenius University. **p. 3**

Professor Makovický receives an honorary doctorate

On 24 May 2017, Comenius University in Bratislava awarded its 121st honorary doctorate (*Doctor honoris causa*). At a ceremonial occasion in the Comenius University Auditorium, this honour was received by a world-class expert in mineralogical sciences, Professor Emil Makovický from the University of Copenhagen, who had also been a graduate of Comenius University's Faculty of Natural Sciences. He is one of the world's experts on modern crystallography. **p. 5**

The Georgian President discusses security in the Black Sea region

On 15 May 2017, the President of Georgia, Giorgi Margvelashvili, gave a lecture in the Rector's Hall of Comenius University on "Security in the Black Sea Region as a Basic Foundation of European Stability". The Georgian president was welcomed to Comenius University by the Vice-Rector for Science and Postgraduate Study, Professor Peter Moczo, on behalf of the Comenius University Rector. In his lecture, President Margvelashvili focused on a number of economic and security questions as well as on the political aspects of Georgia's integration into European structures and NATO. He emphasized the strategic position of Georgia on the Black Sea coast but did not forget to mention the threats to the Black Sea region faced by conflicts in Abkhazia, South Ossetia, and Ukraine. He therefore emphasized the need and inevitability of a long-term and thorough form of international cooperation which would take heed of maintaining correct relations in the Black Sea region. After the lecture, there was a discussion. At the end of the event, the president accepted a Comenius University commemorative medal from Professor Moczo. **p. 7**

Professor Povinec is the 2016 Scientist of the Year

On 16 May 2017, the results of the 20th annual competition of significant Slovak scientists, technologists, and young re-

searchers from all fields of science were announced. The winner of the Scientist of the Year category at the 2016 Scientist of the Year awards was Professor Pavel Povinec from the Faculty of Physics, Mathematics and Informatics of Comenius University; he received the prize for his significant contribution and achieved results in the field of developing ultrasensitive accelerator and radiometric analytical methods and their application in research into infrequent nuclear processes and environmental radioactivity. The competition is announced by the Slovak Centre of Scientific and Technical Information, the Slovak Academy of Sciences, and the Association of Slovak Scientific and Technological Societies. **pp 8-9**

A Comenius University student thinks up an interesting geographical application

Comenius University student Iveta Csicsolová and her team have come up with the MapPie Android application, which is designed to help students and interested members of the public learn geography better. The application includes blank maps (political and physical), where users can learn with the help of three basic settings – learn, find, and guess. In the quiz, users can choose from a range of categories: questions about states and general information, flags, capital cities, and state outlines. Concentration (Pexeso) offers a form of relaxation where there are card categories for flags, monuments, and state outlines. The application also has an encyclopaedia with basic facts about countries, their flags, and outlines. The application is in Slovak and English. **p. 13**

The prestigious Erasmus Minister international award is back at Comenius University

On 10 May 2017, Viera Bennárová, the head of the Department of International Relations at the Faculty of Management of Comenius University, was awarded the 2017 Erasmus Minister award at the ceremonial opening of the ERACON conference in Maribor, Slovenia, for her many years of work and successes as an Erasmus+ coordinator at the Faculty of Management of Comenius University. This award was received for the first time in 2012 by Magdaléna Belková, the head of the Office of Public Relations at the Comenius University Rectorate, at a ceremony in the Romanian city of Cluj. **pp 14-15**

Comenius University hosts the AIUTA conference

Thanks to the organizational participation of Comenius University, the International

Association of Universities of the Third Age (Association Internationale des Universités du Troisième Age) held the 100th meeting of its committee along with an international conference on the topic of equal opportunities in the education of senior citizens. This took place under the auspices of Comenius University Rector, Professor Karol Mičieta, alongside the Minister of Education, Science, Research, and Sport of the Slovak Republic, Professor Peter Plavčan. The conference was organized by Comenius University and the Centre for Continuing Education at Comenius University in partnership with the National Institute for Continuing Education and the Electronic Platform for Adult Learning in Europe. It took place in the Hall of Mirrors at the Primate's Palace in Bratislava with the involvement of 50 foreign guests out of 130 participants and representatives from 19 countries. The foreign guests were able to visit the Museum of the Small Carpathians in Pezinok and the Danubiana Gallery in Čunovo as a part of the conference programme. **p. 18**

Two important anniversaries for Bulgarian Studies at the Faculty of Arts of Comenius University

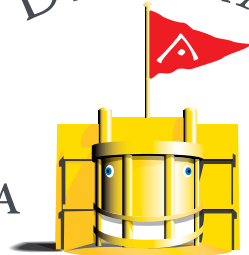
On 10 May 2017, there was a ceremonial event at the Faculty of Arts of Comenius University to acknowledge the 90th anniversary of the Bulgarian language lecture at Comenius University and the 50th anniversary of Bulgarian Studies as an independent discipline. In addition to members of the Department of Slavic Studies, there were guests from foreign universities, honourable guests from the Bulgarian embassy and Bulgarian cultural institute, and current and former students of Bulgarian Studies. In honour of this event, the Dean of the Faculty of Arts, Professor Jaroslav Šušol, awarded Faculty of Arts of Comenius University merit medals to four foreign teachers: Associate Professor Marinela Mladenova from the South-West University "Neophyte Rilsky" in Blagoevgrad (Bulgaria), Associate Professor Velichko Panajotov from the University of Sofia (St Kliment Ohridski) (Bulgaria), and to Dr Elena Krejčová and Dr Pavel Krejčí from Masaryk University in Brno (Czech Republic). In addition, the Slovak Bulgarian scholar, Associate Professor Mária Dobriková, who is the head of the Department of Slavic Studies at the Faculty of Arts at Comenius University, was also honoured. This event included information about the department's activities as well as lectures by the historian and Slavist, Associate Professor Václav Štěpánek (Masaryk University in Brno) as well as by Associate Professor Marinela Mladenova. **p. 37**

Mgr. John Peter Butler Barrer, PhD.

15. ročník
PRE DETI OD 9 DO 14 ROKOV



**DIVADLO ARÉNA
DETSKÁ**



UNIVERZITA

KOMENSKÉHO

2017

**PREDNÁŠKY
JÚL-AUGUST
každú stredu**



PREDNÁŠKY XV. ročníka Detskej Univerzity Komenského

Slávnostná imatrikulácia

Prof. Dame Carol Robinson, University of Oxford

Aula UK

1. prednáška

Prečo včely bodajú?

6. 7. 2017 / 10.00

2. prednáška

Prof. RNDr. Zdeněk Ďuriš, CSc., Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity

Divadlo Aréna

Prečo krevety a morské sasanky žijú spolu?

12. 7. 2017 / 11.00

3. prednáška

Doc. Maria Heinzová, ArtD., rektorka Vysokej školy múzických umení v Bratislave

Divadlo Aréna

Prečo hudba niekedy ladí a niekedy neladí?

19. 7. 2017 / 11.00

4. prednáška

Prof. PharmDr. Pavel Mučaji, PhD., dekan Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Divadlo Aréna

Prečo môžu byť lieky aj škodlivé?

26. 7. 2017 / 11.00

5. prednáška

Prof. Ing. arch. Ján Stempel, Fakulta architektúry Českého vysokého učenia technického v Prahe

Divadlo Aréna

Prečo nie sú u nás architekti superstar?

2. 8. 2017 / 11.00

6. prednáška

Doc. PhDr. Igor Brezina, PhD., Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Divadlo Aréna

Prečo zabúdame?

9. 8. 2017 / 11.00

7. prednáška

Prof. RNDr. Vladimír Kováč, CSc., Přírodovědecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Divadlo Aréna

**Prečo sa život uchytí
aj v neznámom prostredí a čo sú biologické invázie?**

16. 8. 2017 / 11.00

8. prednáška

Prof. Jozef Bátora, PhD., Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Divadlo Aréna

Prečo sme v Európskej únii?

23. 8. 2017 / 11.00

9. prednáška

Prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA, rektor Karlovej univerzity v Prahe

Aula UK

Prečo sa vyšetruje krv?

30. 8. 2017 / 11.00

Slávnostná promócia

GENERÁLNY PARTNER DUK

HLAVNÝ PARTNER DUK

GENERÁLNY PARTNER DIVADLA ARÉNA



HLAVNÝ PARTNER DUK



ORGANIZÁTORI DUK



PARTNERI DUK



SPOLUORGANIZÁTORI WORKSHOPOV DUK



ZRIAĐOVATEĽ DIVADLA ARÉNA



PARTNER DUK ONLINE



MEDIÁLNI PARTNERI DUK



PROJEKT FINANČNE PODPORILO MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR